

Xhemal AHMETI

PARANOJA

Xhemal AHMETI

Paranoja

Roman
[2003, 2013, 2018]

Romani

Në kabinetin e presidentit ekzekutohet një poet. Krisma dëgjohej edhe jashtë murreve të pallatit. Nis komploti i aparatit shtetëror për të eliminuar «dëshmitarin e vetëm». Përderisa shërbimet sekrete përpiqen të gjejnë mënyrën më të përshtatshme për të shuar dëshmitarin, i cili në dosjen e agjentëve avancohet deri në atentator të presidentit, ai, kryepersonazhi Martin Gera kërkon arsyet e papërkryershmërisë së qenies, përpiqet ta rrëzojë kufirin në mes çmendurisë dhe «normalitetit», tregon për brutalitetin e viktimës kur i vjen rradha të sundojë mbi të tjerët, luhet botëkuptimet konvencionale mbi identitetin dhe përkatësinë e njeriut të postmodernës duke e barazuar atë me një qen të pazotë që flen pas kontanjerëve me hedhurina të kryeqytetit. Rrëfimin, për aftësinë dhe paaftësinë e pushteteve për të organizuar e fshehur komplotet dhe krimet e tyre, e shoqëron paralelisht meditimi filozofik (nga shumë perspektiva) mbi paranojën, e cila në njërin apo tjetrën formë është prezente në jetën e çdo njeriu.

Ky është botimi i tretë i romanit “Paranoja” (Rozafa 2003, PA 2013).

Autori

Xhemal AHMETI ka lindur në Dobërdoll të Maqedonisë. Ka mbaruar Historinë e Arteve, Teologjinë, Mediat dhe së fundi Historinë dhe Filozofinë në Univerzitetin e Freiburgut (Zvicër). Ka punuar si kryeredaktor i disa të përditshmeve shqiptare dhe si redaktor në gazeta zvicerane. Autor i disa veprave me prozë, ese, kritikë letrare dhe studimesh shkencore. Jeton në Bernë.

Martin Gera
Origjina e fiksimit

1.

Përse nuk përfundoi da Vinçi portretin e Mona Lizës? S'janë të paktë ata krijues që lënë veprat e tyre përgjysmë, të papërfunduara. Ndoshta piktori i fascinuar nga bukuria e jashtme e gruas së Françesko Xhokondos kishte mbërrirë atë stadin, ku fillon zbulimi i thellësive të shpirtit të një qenieje dhe është konfrontuar me të vërtetën e helmtë se; fasada e bukur e njeriut shpesh shërben vetëm si maskë e shpirtit të djegur e të shëmtuar! Ndoshta hapi i parë për në thellësinë e shpirtit të Njeriut bën da Vinçin që përjetësisht të gjendet në ikje nga vepra e vetë. Asgjë e re në historinë e karakterit njerzor. Pjesa dërrmuese e njerzve ikin nga veprat e tyre; disa kërkojnë ndjesë nga zotërat e besimet për dështimet e të tjerët luftojnë përjetshëm me ndërgegjen për të gjetur shkakun e papërkryeshmërisë së tyre. Po si da Vinçi, njeriu kalon tërë jetën në një rreth të mbyllur, duke filluar diçka për të lënë atë përgjysmë, të pambaruar. Mbi të gjitha: çka do të thotë fillimi e fundi në jetën e një qenieje që nuk luan asnjë fije roli në lindjen dhe shuarjen e tij?

Françesko Xhokondo kur ngarkoi da Vinçin me detyrën për të bërë portretin e gruas së tij ishte i gjallë dhe fare nuk mendonte se do të vdes duke pritur ritakimin me dashurinë e tij nëpërmjet pikturës së maestros. As da Vinçit nuk ia ka marrë mendja se fati i kishte përcaktuar më pak jetë se sa që i duhej për të përfunduar një nga veprat gjigante të tij. Që të dy vdiqën në

pritje, pa përjetuar finalen e pasionit të tyre. Leonrado vdiq pa kryer veprën e tij, ndërkaq Françesko iku nga bota e të gjallëve pa parë me sy çertifikatën, që si stampë mbante fytyrën e gruas, bukuria e së cilës do të bënte emrin e tij të amshueshëm, të përfolshëm, të paharueshëm nëpër histori- në të gjitha kohërat!

Pyetja – përse lënë artistët veprat e tyre të papërfunduara ose më saktësisht; ç`drej e shtyu da Vinçin të lë të pakryer trupin e veshur me bukurinë e mistershme e të mrekullueshme të Mona Liza Xhokondos – për herë të parë mu shfaq përderisa qëndroja në një korridor të dorrëzuar para aromës së rëndë të medikamenteve. Pas derës së ilustruar me numrin 13, nën të cilin sundonte mbishkrimi «ndalohet hyrja», jepte e merrte miku im L.P. Nuk ishte hera e parë. Punë rutine ishin bërë hyrjedaljet e tij në spitalin qëndror të kryeqytetit. Duke kërkuar arsyen davinçiane për lënien e veprave përgjysmë u hap dera e ngarkuar me peshën e numrit 13. Miku im i zbehtë në fytyrë, i lidhur me atë jelekun e bërë enkas për të çmendurit, i rrethuar nga dy trupmëdhenj, të ngjajshëm me ata që rijnë para diskove për të penguar hyrjen e adoleshentëve, u transferua në njërën nga dhomat e fundit të korridorit.

Pse çmendet miku im L.P?

Kjo pyetje shpesh më ishte vërdallur nëpër kokë, mirëpo kurrë nuk kisha bërë as përpjekjen më të vogël për të shpejguar atë. Kurrë nuk kam mundur t`i vështrrojë njerëzit me sytë e Sigmund Freud-it. Prapaskenat dhe anatomia e bashkëqenieve të mia nuk më kanë bërë ndonjë përshtypje të veçantë. Këtij kërcënimi të brendshëm e rrëmbyes i bëja bisht sidomos kur ishin në pyetje miqët e mi. Posa rrëshqitja në parahyrjen e një përpjekjeje të tillë ftoja për ngushëllim thënien e ngulitur në kokë; «sa më shumë të njohish diçka aq më shumë të banalizohet». Fare nuk çaja kokën me atë se sa i vërtetë e logjik mund të ishte ky arsyetim. Më duhej një mekanizëm mbrojtës dhe pikë. Mbi të gjitha; ç`më duhen bashkëqeniet e zhveshura

nga lëkura me zorë, zemër dhe pankreas të hapur si në ndonjë vitrinë publike. As në ëndër nuk dua t' i shohë skeletët mobilë, kafkat me sy që me vete bartin mushkëritë e varrura si copa zhelatine, vibrimi i të cilave do të më bënte të vjell.

Është vërtetë i çmendur miku im L.P?

Ai s' bënte asgjë tjetër përveç se shkilte mbi rregullat konvencionale të sjelljes publike. Kishte mundësi që amfiteatri ku ai vepronte të ishte i paqëlluar. Po të bërtiste; «unë jam alfa dhe omega i jetës dhe vdekjes suaj» në ndonjë binë teatrale, të gjithë do të qeshnin dhe do t' i aplaudonin duke menduar se miku im është aktor dhe luan rolin e ndonjë përbindëshi si Luciferi, apo ndonjë bishe tjetër që ka dalur si produkt i imagjinatës humane.

Çmenduria e L. P. nuk i kalonte kufinj të një metra katrori. Aq sa mund të zgjaste dorën ai vetë. Ai një herë në muaj dilte në sheshin e kryeqytetit dhe bërtiste aq sa kishte zë; «Unë jam alfa dhe omega...», «Presidenti ynë është kriminel». Pas disa minutave ia mbrrinte një kamionetë e sanitetit dhe e merrte me vete. Këtu edhe përfundonte çmenduria e qytetarit të rregullt L.P. Pas një dite e shihja atë duke shkuar në punë, thjeshtë duke funksionuar si të gjithë tatimpaguesit normal të kryeqytetit.

Çfarë çmendurie na qenka ajo, që zgjat vetëm me dy britma, disa minuta udhëtim deri në spital dhe shtatë-tetë orë gjumë në dhomën 13? Akti i L.P. nuk i përmbushte kushtet kualitative për tu pranuar si çmenduri. Këtë gjë e kisha ditur gjithmonë; miku im s' ishte i aftë për të luajtur rolin e komplikuar të të çmendurit. Edhe po të ishte ai i aftë për një gjë të tillë, vetura e sanitetit nuk do ta lejonte kurrë atë të përfundojë aktin e komedisë së tij deri në fund. Kështu janë ligjet e sjelljes publike. Çdokush mund të çmendet përgjysmë, gjysmën tjetër e mbanë në pronësi shteti, shoqëria. Ndoshta kjo është arsyeja që miku im L. P. detyrohet të lë veprën e tij përgjysmë për njezet e nëntë ditë të tjera dhe të presë deri në

përpjekjen tjetër. Asgjë s'mund të përfundohet si duhet. Asgjë. S'ka gjë të përkryer në këtë botë – vendosa para se të ballafaqohem me fytyrën e brengosur të psikiatrit.

Mjeku këputi shpresat e mia që i çmenduri L.P. do të më sjellë me veturën e tij deri në aeroportin e Zürich- ut. «Gjendja e tij është aktualisht e papërcaktueshme, është më normal se sa duhet». Pa dashur të torturojë mjekun me pyetjen se ç'dallon ai ndërmjet normales e abnormales braktisa spitalin, era e rëndë e të cilit më deformonte funksionimin e rregullt të shqisave.

2.

Nga dritarja e vogël e aeroplanit Tirana është një qytet sa i bukur aq edhe i misterhëm. Me asgjë të lartë, nga ato monumentet me majë, që do të kishte mundur ti bëjë dora e njeriut, nuk e tradhton veten. Është nga ato qytetet që janë përbetuar për të mos u ngritur mbi natyrën? Qielli mbetet gjithmonë me përshtypjen sikur aty asgjë ndotëse nuk turbullon higjienën e universit. Truk i mirë. Ndërkaq sapo të aterrosh poshtë, kupton se shikimi nga dritarja e aeroplanit, nga lartë e nga pozita qiellore është gjysmëreale, sepse prej atje nuk i sheh dot njerëzit; hallet, hujet, të bëmat dhe marifeqet e tyre.

Atë ditë kryeqytetit i vijnte një erë e rëndë, një erë gomash në djegie e sipër. Njëpërmjet vrimave - të bëra nga plumbat e trazirave të fundit nëpër muret e pallateve të betonta- dhe rrezeve të dobëta të asaj pakë drite që dispononte dita, shihej shpejtësia marramendëse e qarkullimit të pluhurit dhe tymit. Rëtë e dendura të smogut bënin të pamundshëm shikimin drejt qiellit. Dielli kishte marrë formën e një saçi të përhimtë që s' dinte se në cilin drejtim duhej t'ia mbajë. Përveç pluhurit nuk lëvizte asgjë. As dita, as njerëzit e as unë. Pallatin e Presidencës - përballë kafenesë ku isha duke pritur mikeshën time Anita K. - poashtu e kishte kapluar një hije e përmortshme.

Kishin kaluar ca ditë, që më nuk kisha menduar për çështjen «da Vinçi». Kalkulimet racionale të trurit tim nuk mund t'i jepnin përgjigje fenomenit davinçian. Ku është thelbi nxitës i asociacionit, në mes meje, da Vinçit, Françesko Xhokondos dhe Mona Lizës. Çka ishte gjithmonë prezente, kur, një faktor misterioz, pa vullnetin tim më sillte në kokë një problem, për të cilin edhe po e zgjidha as edhe një mirënjohje verbale nuk do ta fitoja. Papritmas ndjeja se isha lodhur duke pritur ulur në terrasën e kafenesë parapresidencës. Po. Nëse asgjë të përbashkët nuk ka koha ime me atë të Mona Lizës një segment është i përbashkët; pritja!

Xhokondo vdiq duke pritur për të parë portretin e fytyrës së zbukuruar të gruas së tij; Da Vinçi vdiq duke pritur që një ditë t'i vijë energjia për të përfunduar veprat; unë isha lodhur duke pritur para pallatit presidencial mikeshën time Anita, të cilën nuk e kisha parë shumë vite.

Një grup grashë të moshuara, të veshura në zi më ndërprejnë mendimet që mëtonin të ndërlidhin kohët. Ata ishin ndalur para presidencës dhe qëndronin ashtu sikur të ishin shtatë shtriga që hudhin pluhurin e magjisë së zezë mbi pallat. Kur kthyen fytyrat në drejtim të kafenesë, kapa për bishti edhe një verzion tjetër që ishte më afër karakterit të atmosferës së asaj dite; ato janë banore të Tiranës që me qindra vjet presin që një ditë të ndryshojë formën, përmbajtjen dhe ngjyrën pallati i tyre presidençial. Kot. Shumica prej tyre po si Xhokondo vdesin duke pritur ndryshimin, që s'ndodhë asnjëherë. Pa përjetuar kurrgjë më shumë se sa pritjen gërryese e të përjetshme të shuarjes, vdekjes. Gjithçka tjetër mbetet e imtë, sekundare.

Ka mundësi që gjendja fizike e shpirtërore e një të lodhuri nga pritja, t'i japë aq shumë rëndësi asaj, pritjes.

Kush është ai i çmendur të presë shuarjen e tij?

Përveç absurdit të paraqitjes së mendimeve të paftuara në lidhje me "veprat e pakryera davinçiane" ishte edhe ai i shfaqjes paralele të fizionomisë së degdisur të mikut tim të çmendur

L.P. Përherë kur më shfaqej problemi davinçian nuk mungonte as ai i çmendurisë.

Në të vërtetë ishte një targë veture që kaloi atypari, shkaktare që mendja të më spostohet nga shekulli XV në atë të fillimshekullit XXI. Një veturë e diplomacisë franceze, targa e së cilës kishte po të njejtën ngjyrë të zverdhur tuberkuloze si pallati i presidencës e që mbante numrin 13-a. Numër që krijoi një kaos në sirtarin e kronikës së trurit tim; kështu duke nxjerë atë nga Milanoja e shekullit XV via Tiranës së pakohë e deri në dhomën 13 të spitalit të Bernës së shekullit XXI ku njëherë në muaj shtrihej për të fjetur miku im me pasionin për tu çmendur L.P.

3.

Fytyra e ngarkuar me elemente kozmetike e Anitës ishte ekzekutorja e procesit të mbylljes së mendimeve të mia. Ajo pa më përshëndetur fare;

-Ke paguar? Ikim!

Reagimet e njerzve që nuk shihen me vite janë të çuditshme, mirëpo natyra ime kurreshtarë, në krahasim me natyrën e da Vinçit për të lënë gjërat përgjysmë, së paku nuk lejon kurrë t'i hyjë ndonjë lëvizje pa e parashtruar pyetjen esenciale;

-Pse?

- Të përgjigjem më vonë, çohu?

-Pse?

-Lere tash, vjen apo jo?

Anita më vuri para aktit të kryer. Ajo ishte vendosur që të largohet nga terrasa e kafenesë, prej ku shihej qartë hyrja për në pallatin e presidentit.

-Hej, çka ishte ajo e shtënë e mbytur që doli nga brendia e pallatit?

-E shtënë? Si duket paske lënë kokën në Zvicër ose gjendesh nën ndikim të alkoolit si gjithmonë!

-Nuk e di pse e parashtrova këtë pyetje?

Vërtet nuk isha i sigurtë se për ç'të shtëne bëja fjalë. Nënvetëdija ime, gjatë kacafytjes me problemin e pritjes, kishte regjistruar një të shtënë në sallat e presidencës. Përpos të shtënës, sytë e mi kishin parë disa lëvizje të çuditshme para dymve të pallatit, e sidomos figurën tejet të njohur të shefit të shërbimit sekret, kolonelin fytyregër Leonard Shkeza.

Diçka kishte ndodhur, kjo ishte e sigurtë. Vetëm vendi i ngjarjes nuk dihej akoma saktësisht; ishte shtyrë me armë në sallën e presidencës apo në hapësirat e trurit tim? Insistimi nervoz i Anitës për tu larguar prej aty ishte një indikacion që peshonte kah dyshimi se, megjithatë, diçka do të kishte ndodhur në pallatin e presidencës. Gjasat e eksplodimit të ndonjë laboratorit në qendrën eksperimentale të trurit tim ishin të vogla, sidomos për shkak të mosaktivizimit të dhimbjeve që i shkaktonte sinusi pas çdo tërmeti të vogël që ndodhte në kabinën e kontrollit të fizikut tim.

4.

Anita i urrente njerëzit. Kategorinë e parë të asaj urrejtjeje e përbënin meshkujt. Ndërkaq mua më thoshte se më dashuron. Paradoks komplet. Edhe shisheja e tretë e verës dha shpirt. Sytë e Anitës ishin bërë robë të një kamarieri që tundte prapancën duke ecur sikur të ishte homoseksuali më i preferuar i kryeqytetit. Një homoseksual tejet i pashëm.

-Ma sqaro paradoksin; ti i urren meshkujt e më thua se më do mua, si ka mundësi?

-Ti s'je meshkull e as femër. Ti je një qenie biologjikisht e papërcaktuar! Në kohën kur Zoti ka qenë duke të mbaruar ty, i ka dalë një punë tjetër urgjente dhe të ka lënë të pakryer, përgjysmë, më kupton. Nuk e di se cilit soj gjallesash i takon. Se nuk je bishë e di, porse je përbindësh e di gjithkush. Gjithmonë jam përpjekur të të sqaroj përse i urrej njerëzit e

sidomos meshkujt, mirëpo ti s`do të kuptosh. Nuk më pëlqen egoizmi i tyre, dëshira për t`u sjellur si pronar dhe mbretër mbi qeniet tjera. Ti je ndryshe, nuk më trajton si skllave ose po?

-Me sojin e përbindshëve më duket se s`kam asgjë të përbashkët. Për të trajtuar tjerët si skllavë, para më duhet të arrij shkallën e të qenurit skllav i meritueshëm i pasionit tim...
-Është çështje mase. Të gjithë njerëzit që nuk janë të gjatë një metër e tetëdhjetë centimetra si unë më duken njerëz të lënë përgjysmë.

Ironia ia kishte vënë nën kontroll tërë sipërfaqen e fytyrës së zbehur nga alkooli. Anita kishte krijuar rregulla personale për të matur peshën e karakterit të njerzve. Të gjithë njerëzit që nuk i plotësonin kushtet e shpallura prej saj ishin qenie të lëna përgjysmë, të pakryera. Kushte që mua jo vetëm se më dukeshin në antagoni të plotë me çdo formë morali ekzistues por edhe më shtynin të qesh sa herë që i kujtoja. Anita e dinte se pas maskës së fytyrës sime gjallëronin gjestet tallëse kur fliste mbi teorinë e saj mbi karakterin e njerzve. Ashtu siç e dinte se unë në asnjë çast nuk i besoja për urrejtjen ndaj njerëzve e sidomos ndaj meshkujve. E vendosur për të mos hequr dorë nga diskutimi mori qëndrimin e një hetuesi të pashpirtë:

-Pse thua se nuk je përbindësh dhe qenie e përgjysmuar? Kush përveç përbindëshit mund të dashurojë disa ditë plotë flakë e pastaj vite me radhë të qëndrojë në botën e një distance të ftohtë sikur kur të mos kishte dashuruar kurrë. A ka ndonjë karakter tjetër që është në gjendje të aktivizojë e ç`aktivizojë dashurinë sa herë që të dojë, përveç përbindëshit të pandjenjës. Ti ke filluar një lidhje me mua dhe e ke lënë atë përgjysmë, për ta freskuar atë pas disa viteve me një vizitë disaditëshe. Më thuaj se cilën nga ato veprat e nisura para shtatë vjetëve e ke përfunduar. Asnjërin! Më së paku ke ti të drejtë të më flasish për përkryershmërinë.

-Çka ishte ajo e shtënë sot në presidencë?

- Ikim! Nuk të pëlqen diskutimi a? Edhe një fakt që je i prirur qëllimisht t' i lëshë gjërat përgjysmë. S'ka kush të ndryshon! Anita mori pardesynë dhe doli rrëmbyeshëm në rrugë. Shumica e akuzave të Anitës ishin të drejta. Ajo që nuk më pëlqente ishte mënyra e trajtimit, mbi të gjitha forma e gjykimit të njëanshëm që ajo u bënte ngjarjeve.

Para dyerve të hotelit, një grup të dehurish diskutonin mënyrat se si të rrëzojnë pushtetin. Po të mos ishte zhdukur në errësirë Anita do të thoshte plotë krenari:

«Ja shiko, a nuk janë njerëzit qenie që janë të afta për të menduar vetëm negativisht».

Dhe unë do t'ia ktheja;

«Çka është negative e çka pozitive në jetë. Ndoshta mendimi i tyre për të rrëzuar pushtetin është i drejtë. Ndryshimet shpesh janë pozitive».

Në çastin kur ajo do t'ia niste diskutimit në stilin e një prokurori dhe unë do të vëreja se s'ka rrugëdalje tjetër do ta pyesja:

«Çka ishte ajo e shtënë në presidencë»

Dhe ajo do të urdhëronte:

«Ikim!»

E shtëna në presidencë më ishte bërë fiksacion dhe tmerr, me të cilin e shporja Anitën sa herë që të bëhej e padurueshme.

Britmat e deputetëve të rrugës së natës shërbenin si ilaç kundër gjumit. Pse i urren Anita kaq shumë njerëzit? Në çantë e kisha një shkrim të saj që ma kishte dhënë para shtatë vjetëve për ta lexuar gjatë udhëtimit për në Zvicër e që titullohej «Teatri i idiotëve». Tekst, që në krahasim me poezitë e mrekullueshme të saj, atëherë nuk më kishte bërë përshtypje. Më kujtohet që as gjininë e shkrimit nuk ia përcaktoja dot. E di që atë tekst e kishte shkruar posa ishte pranuar si zëdhënëse në presidencë

dhe se udhëhiqej nga fakti i varrësisë ndërmjet njerzve. Nuk e shpjegoj dot arsyen, përse e mbaja atë shkrim gjithmonë me vete, të futur në mesin e ditarit tim. E nxora edhe njëherë për ta lexuar me shpresën se do të më jap një përgjigje rreth qëndrimit të saj ndaj njerzve.

«...Rreth meje sillen njerëz me maska. Asnjërit nuk mund t'ia shoh fytyrën qartë. Karaktere të mbështjellura enkas me një fasadë të hollë betoni për të mos iu dalur në pah ndjenjat. Maskat nuk janë duke iu shërbyer për të fshehur fytyrën prej meje, sepse një veprim të tillë ata e bëjnë me gjithë njerëzit, por për t'i rezistuar pasqyrës që ata e urrejnë më shumë se gjithçka tjetër. Ata urrejnë të shohin veten ashtu siç janë; egoistë, aktorë të dobët në një teatër gjigant; statistë të parëndësishëm që s'kanë asnjë detyrë tjetër përveç se të sillen rreth e rrotull për të bërë numrin e kërkuar nga regjisorët kokëfortë të rregullave të lojës. Ata nuk kanë as informacionin më të vogël në lidhje me rëndësinë e Shpirtit të Lirë. Ata nuk dijnë se çka do të thotë të dish për maskat e tyre dhe të heshtësh qëllimisht për të mos i lënduar. Po të merrje një aksion t'iu tregojë për karakterin që kanë dhe lojën që bëjnë, ata ta nxjerin gjuhën mbas në shenjë përtalljeje, ashtu siç nënçmohet një e çmendur që nuk e ka vendin në atë teatër. Pas gjithë këtij demaskimi dikush do të pyes me logjikë, pse vazhdoj unë të qëndroj para fytyrave të tyre të betonta. Thjeshtë për shkaqe të pamundësisë për të ekzistuar e gjallë pa prezencën totale në mesin e idiotëve. Është fati i tmerrshëm i rregullave të kozmosit, të cilat kërkojnë përmbushjen e kushtit të përvojës me ta para ikjes në Had apo në Parnas. E pamundshme është të kalosh urën që ndan Hadin nga Parnasi, nën të cilën tërbueshëm zjarri ushqehet me mishin e pasantëve, pa ndihmën e miliarda idiotëve që mbajnë litarët e urës me duar. Një kushtëzim i pashpirtë i zotave për të krijuar atë varrësinë e çuditshme në mes qenieve të gjalla. Idiotët janë gardianët e jetës sonë. Merre me mend; pikërisht në momentin kur ti je duke e bërë hapin e fundit për të kaluar urën e ferrit të Dantes për të dalë në Purgator ata i lëshojnë litarët e ty të gëlltisnin flakët e çmendura që

kanë një temperaturë prej miliona gradëve celzius e bëhesh shkrumb e hi. Ne garda e zgjedhur e Zotit për të sjellur mesazhin e butë të artit jemi të dënuar si mëkatarë që jetën tonë ta kenë në duar idiotët. Po, ata më të prishtit e orkestrës së planeteve të universit. Idiotët. Injorantët. Mediokrët. Njerëzit.»

Anita, si poete që është, e konsideron veten si të zgjedhur nga Zoti që duhet të sjell mesazhin e mirësisë ndër njerëz. Përshtatshmëri absolute me logjikën e librave të shejntë. Të gjithë ato kanune e paraqesin njeriun si qenie negative që duhet shpëtuar nga deformimi, zhbërja, nëpërmjet profetëve e njerzve të shpallur nga Perëndia si misionarë të shpëtimit të shpirtit. Këtu do të jetë burimi i botëkuptimit të Anitës për njerëzit. Se njerëzit nuk edukohen me nënçmim, qortim dhe duke i shpallur si idiotë të papërmirsueshëm që kanë për qëllim vetëzhbërjen, e di edhe miku im L.P, madje edhe në çastet kur sillet si i çmendur sheshit të Bernës zvicerane.

Para se të zhduket fare, zhurma jashtëdritares arriti kulmin. Nata nuk jepte asnjë shenjë për të konstatuar rënien e pushtetit. Ishin të dehurit që më në fund ishin përplasur për toke, njëri mbi tjetrin si një grumbull thasësh të fryrë nga ajri, pa përmbajtje. Koinçidenca në lidhje me teorinë e Anitës mbi papërkryershmërinë e qenieve të gjalla dhe atë të bindjes së kohës së Leonrado da Vinçi i ka lënë veprat të papërfunduara, përgjysmë, për të cilën kisha menduar gjatë kohës së pritjes, më detyruan që të heq dorë nga torturimi i trurit.

Para se të më kishte zënë gjumi e mbaj mend që edhe njëherë kisha pyetur veten;

«ku ndodhi e shtëna, në presidencë apo në trurin tim?»

Anita K.

Vizionet halucinative

1.

Vera që piva një natë më parë me Martinin më shkaktonte dhimbje koke. Gardiani, që na kontrollonte në hyrje të pallatit presidencial dukej më i egër në fytyrë se sa që ishte zakonisht. Zyra e zëdhënësve ku punoja ishte përplotë me njerëz të Shërbimit Sekret. E shtëna me armë, për të cilën fliste Martini, nuk kishte ndodhur vërtet në trurin e tij, por dy hapa para tavolinës së presidentit. Ç`drej veshi është ai që dëgjon krismën e shkrepur brenda murreve të trashë në një largësi prej gati njëqind metrash? Përveç tij askush tjetër jashtë pallatit nuk kishte dëgjuar gjë. Kryeagjenti Shkeza endej nëpër pallat si një ujë i plagosur në gjoks. Rreth pallatit ishte shtuar roja.

Kur më erdhi radha mua për tu ballafaquar me fytyrën e shëmtuar të Leonard Shkezës së famshëm, që ishte tmerri i mbarë shtetit, më kaploi një të ftohtë trupin. Unë si gjithë nëpunësit e nëpunëset e tjerë të pallatit duhej të bindnim atë se njohim mirë rregullat e mafisë italiane; nuk dëgjoj, nuk shoh dhe nuk flas!

Atmosfera nëpër zyrat e pallatit i përngjante një laborator për prodhimin e dyshimeve, ndërskamcave, përgjimeve, spiunimeve dhe frikës. Për herë të parë u bënë plotë kuptim fjalët e Martinin që mi kishte thënë atë ditë kur i paralajmërova plotë krenari se kam siguruar një vend pune :

"Puna brenda murreve të një pallati të tillë në fillim është interesante dhe sjell beneficione, mirëpo epilogu do të jetë ai i zakonshmi; kur të rrëzohet ky pushtet ti do të mbetesh delja e

zezë për pushtetin e ri. Lere atë punë. Poetët nuk janë qenie që mund të pjtohen me ndonjë pushtet, sado i "përkryer" të jetë ai".

Frika më kishte reduktuar energjinë e punës, mirëpo çuditërisht askush nuk ankohej. Përtej dritareve dukej figura e thyer përgjysmë e Martinit të ulur në të njejtin vend si gjatë ditës së djeshme kur ndodhi e shtëna. E dija që Martini nuk do të largohet nga Tirana pa e sqaruar çështjen e krismës. Nuk ekzistonte asnjë mundësi për të njoftuar atë që të ikë nga ai vend e të më presë në ndonjë vend tjetër. Po të na shohë bashkë Shkeza? O Zot! Frika u shtua edhe më. Duhej të gjej metodën se si të ndroj vendin e pritjes së Martinit kokëfortë, i cili bënte teatër pikërisht në imtësira të tilla, në emër të disa principeve banale.

Mu kujtua se Martini kurrë nuk do të vënte këmbë në pallatin e presidencës për të më kërkuar. Edhe ky ishte njëri nga parimet e çuditshme të tij. Ai i urrente tmerrësisht "shtëpите e kompleteve legale", siç i quante ndërtesat e pushteteve. Me ndihmën e njërit nga rojet, një beqar që më rentgenonte trupin sa herë që hyja e dilja në pallat, dola nga dera e mbrapme e ndërtesës drejt sheshit të qytetit ku gjendej hoteli, në të cilin banonte Martini.

2.

Besimin tek njerëzit e kisha humbur qysh si fëmijë. Që nga ai moment kur në jetimore kuptova se shteti kishte detyruar të ëmën që të dalë në gjyq për të dëshmuar kundër babait tim për çështje politike. Të atin e kishin pushkatuar, ndërsa e ëma, disa ditë më vonë kishte bërë vetvrasje. Gjatë kohë, për shkak të fatit tragjik të fëmijërisë sime të paprindë, kisha menduar se nuk do të arrij kurrë të dashurohem në ndonjë bashkëqenie. Mendim që u përflak automatikisht që nga takimi i parë me shëmtesën klaustrofobe Martin Gera.

Njëra nga recepcionistet e hotelit, ku pritja ardhjen e fytyrës së egërsuar për shkak të pritjes së kotë para pallatit presidencial, më ofroi një pije, siç tha ajo; "për nder të Martinit". Gjë që më nervozonte pamasë, jo për shkak të xhelozisë, por për faktin se si arrin shëmtesa ime e dashur që me një blic kontakt t`i bëjë njerëzit për vete. Gjesti i recepcionistes së hotelit më nxiti që të mendohem për atë ditë kur për herë të parë u konfrontova me krijesën që me vete barte një identitet të pasqarueshëm, atë kohë që përmbysi peshën e monotonisë që më mbante të përmbyllur brenda murreve të dhomës sime në konviktin studentor.

Profesori i Historisë së Letërisë na kishte ngarkuar me detyrën që çdonjëri prej nesh të shkruaj nga një hartim të shkurtë kritik mbi jetën dhe veprën e Naim Frashërit. Veç kur më erdhi radha mua pashë se në bankën e fundit ishte ulur një i panjohur që ka zgurdhuluar sytë dhe me një kureshtje të çuditshme ndjekte referatet. Titulli i hartimit tim ishte "Atdhetarizmi i N.F". Si thelb të temës kisha marrë vjershën e tij "Shqipëri...". Kur përfundova profesori më bëri ca komplimente sipërfaqësore që nuk i regjistrova në mënyrë të kompletuar. Profesori kërkoi nga mysafiri që edhe ai të shpreh mendimin e tij në lidhje me temën time. Sigurisht se do të jetë i fascinuar - mendova në vete- kur kihet parasyshë se është emigrant. Ai njihte shumë bukur veprën e shkrimtarit romantik. Foli për kontributin e tij në letërsi dhe gjuhë. Gjithçka shkoi në rregull deri në momentin kur ndryshoi mimikën, duke sjellë fytyrën në pozitën e një komiku dhe rrufeshëm lëshoi një fjalim përmbyllës e tronditës: «Bejtexhiu N.F. e ka pasur fare ngrohtë të na shkruaj vjersha nga hamamet turke të Stambollit. Ashtu siç e kemi butë ne emigrantët e sotëm ti këndojmë Shqipërisë nga striptiz-lokalet e Evropës. Përveç vjershave e bejteve s`jemi në gjendje t`i japim më shumë asaj. Më vjen keq që miku im profesor mendon se ajo shoqja ka bërë temën mirë. Ajo temë është thjeshtë një

ditiramb kushtuar një shkrimtari të merituar, por nuk mund të ketë karakterin e një shkrimi kritik, sepse i mungon ajo ana tjetër, ai realitet që na pengon ne por që është realitet. Përveç shkrimeve për Shqipërinë, ç'ka bërë tjetër në jetën e tij Naim Frashëri. S'besoj që dikush prej jush mendon se Naimi as që ka fjetur saqë duhet, ngase ka qenë tepër i zënë duke shkruar 24 orë, vetëm poezi atdhetare».

Nga çasti në çast më vijnte ta kap një karrige dhe t'ia përplas suratit tallësit agresiv që rastësisht gjendej në mesin tonë.

Iu ankova profesorit për prezencën e mysafirit të padisciplinë. Ndërkaq ai duke buzëqeshur;

-Bukuroshe, ti e di që ai ka të drejtë. Jo, ndoshta për mendimin rreth Naimit, por thjeshtë për mungesën e sensit kritik në punimin tënd. Po deshte të njoftoj me të dhe mund të diskutosh nëse të ka mbetur diçka në shpirt.

-Asnjëherë! Çka merr vesh ai nga letërsia- thashë duke pasur parasyshë se emigrantët punojnë punë të rënda dhe nuk kanë kohë as të lexojnë. Atëherë profesori qeshi edhe më me zë dhe nxori nga çanta kopjen e një dorëshkrimi që mbante firmën e mysafirit Martin Gera, duke mu lutur që t'ia ktheja prapë.

Në mbrëmje, nuk gjeja ndonjë punë të vlefshme dhe hapa tubën e letrave që më kishte dhënë me vete profesori. Rreshtat e parë të eseut që Martin Gera kishte vënë në fillim ishin më të komplikuar se sa vetë natyra e autorit të saj gjatë ligjërimit;

"Aq sa është e lavdishme Antika, aq bart me vete peshën e krimit. Po mbi gërmadhat e kujt u ngrit ajo epokë që na dikton ne sot parimet e shkencave humane? Ajo u ngrit mbi gërmadhat e shkatrrimeve që bartësit e saj i kishin bërë gjatë shuarjes së kulturave e qytetërimeve tjera, për të cilat ne sot flasim me hipoteza, për shkak të mungesës së dëshmive, të cilat me kujdesin me të madh i kanë zhdukur personazhët famozë të Homerit të imitueshëm e kopjueshëm nga elita e kulturës së epokës sonë".

Idiot! Thashë me vete, para përpjekjes për të riformuar konstruktin e tij në imagjinatën time. Sapo e kompletova

parasyshë, me qëllim për tu qortuar me të, ndodhi diçka e pakapshme. Mbylla sytë. Duart e tij filluan të përkëdhëlin trupin tim. Hodha batanien mënjanë dhe derdha trupin mbi shtrat. Lehtësisht më puthte gishtat dhe shpatullat e këmbëve. Buzët e tij ngjiteshin përpjet me një ritëm të ngadalshëm. Kjo ishte mënyra e parë e depërtimit të Martin Gerës në jetën time.

3.

Në dyshemenë e mermertë të hotelit pandëprerë aksidentoheshin hijet e vizitorëve anonimë. Asnjëra prej hijeve nuk i përngjante njeriut konkret Martin Gera që s'i dukej kishte vendosur të më hakmerrej me të njejtën armë; me pritjen neveritëse. Ishte një ditë prej atyre që mbi shpatulla mban pritjen në frikë dhe asgjë tjetër. Si zakonisht unë mbaroja punën në orën katër mbasdite. A thua Martini ka vazhduar pritjen edhe tre orë të tjera në atë lokalin para presidencës? Jo, kjo do të ishte në kundërshtim me karakterin e tij klaustrofob. Ku ka shkuar? Po të ketë vërejtur dikush nga garda symprehtë e presidencës qëndrimin misterioz të njeriut të panjohur në kafenenë përballë, menjëherë do të ketë aktivizuar Shkezën e tmerrshëm për ta sjellur atë në njërën nga therrtoret e tij në bodrumin e Ministrisë së Brendshme.

Fillova të konstruon skenën se si do të zhvillohej gjithë ai akt. Shkeza dërgon dy varrës të tij, të cilët kanë për detyrë rrëmbimin e të panjohurit që ka ngulur sytë drejt pallatit. Me një veturë të blinduar të Ministrisë sillet para fytyrës së shëmtuar të kryeagjentit të pamëshirë. Bjondi Martin Gera që i përngjan një banori skandinav as s'kuqet e as zemërohet, por me një ftohtësi prej gurri spontanisht krijon skenarin e një loje cinike me fytyrat e acaruar të aparatit shtetëror, duke i bindur ata sikur ai të ishte njeriu më i verbët, më i shurdhër dhe më naiv në botë. Ai do të sjellë situatën që Shkeza të lë çështjen përgjysmë, të pakryer, madje duke mos arritur as identitetin e tij ta zbulojë deri në fund. Të përpiqesh për të nxjerë diçka të

plotë nga një qenie që udhëhiqet nga bindja se asgjë nuk mund të jetë e përsosur, e kryer është e njejtë sikur të kërkosh prej tij kuptimin e ekzistencës së djallit përballë Zotit të gjithfuqishëm. Dhe ai do të përgjigjet; lufta e atyre dyve ka mbetur përgjysmë. Po a nuk e shihni se as zoti nuk kryen dot veprën e vetë deri në fund? Njeriu është vepër e Zotit, apo jo, e ai nuk është i përkryer sipas qëllimit të krijuesit. Miliarda vjet Zoti përpiqet të përfundojë veprën e vetë, por kotë. Vepra e tij ka mbetur përgjysmë, e pakryer. Njejtë si ajo e Leonardo da Vinçit dhe krijesave të tjera krijuese. Si djalli ashtu edhe njeriu janë dy krijesa me të cilat Zoti ende nuk ka mbaruar punën. Atij ende i ka mbetur punë për të zhdukur njerin që të kryejë tjetrin... Dhe më në fund do të ikë pa thënë asnjë fjalë për krismën.

Në mungesë Martin Gera është torturuesi im më i madh shpirtëror. Herë më shfaqet si një fantazmë që më përkdhel trupin, duke më sjellur në pozitën e një femre hysterike në shtrat e herë si një gjykatës që ekzekuton pikëpamjet e mia mbi jetën, duke më zbrazur si një ikonë që përbëhet vetëm nga forma e saj keramike e që në përmbajtje nuk ka asgjë përveç ajrit. Një ikonë që me një të rënë fare të lehtë bie nga altari e përplasat përdhé, e bërë copë.

Salla e hotelit nuk është arena e parë ku unë tentoja t'i përgjigjem dilemës; pse, përkundër gjithë këtij torturimi vazhdoj të mbetem e çmendur pas tij?

4.

Një grup qensh ngarrendnin pas një gruaje me një pjatë të madhe në duar, e cila nga pesha mezi hapëronte drejt njërës nga rrugicat e errëta të kryeqytetit. Para dyerve të pallatit ku banoja ishte parkuar një furgon i policisë. Në banesën time bënte dritë. U ndala për disa minuta në fillim të rrugës për të përgatitur veten para hyrjes në mesin e gërshërëve të Leonard

Shkezës. Skenari, që e kisha krijuar në mendje - mendova duke marrë frymë thellë- nuk ishte asgjë tjetër, përveç se një vizion që i paraprijnë të vërtetës. Pllaka e aluminit që qiradhënësi kishte vënë në hyrje të pallatit për të mos depërtuar qentë në korridor, ishte hequr anash. Gjithçka ishte rradhitur në favor të stampimit të vizionit që kisha përjetuar kohë më parë. Nata u errësua edhe më shumë. Në dritaren e njëjës nga ndërtesat përballë, një burrë i moshuar, kishte varrur trupin dhe shikonte drejt apartamentit tim. Thellë në shpirt, brenda gjithë asaj frike, ndjeja një shkëndijë të vetmuar gëzimi e lehtësimi për fundin e terrorit që kishte lindur disa sekonda pas krismës në presidencë.

-Mirëmbërëma - u thashë me një zë të dridhshëm tre policëve që ishin mbështetur për furgonit dhe e kalonin duar më duar një cigare të vetme, të cilën, sipas të gjitha gjasave e thithnin bashkarisht. Ecja shkallëve përpjetë, me një ritëm të njejtë, pa dritë, më ishte bërë një shprehi, të cilën nuk e prishja as një gjendjen psikike të asaj nate. Edhe një mobilizim force para se të hapë derën e apartamentit. Martin Gera dhe shkrimtari Petrit Kusari, të rrasur në kanapënë e sallonit të ndejës ulurinin duke përgojuar kolegët e tyre.

-Siç sheh, jemi kujdesur për të "çliruar bufetin tënd nga popullimi i ekzagjeruar i shisheve të mbushura deri në fyt me uj të ndaluar"- e përfundoi fjalinë shkrimtari Kusari me një të qeshur veshplasëse. Ishte shkrimtari shqiptar që e lexoja më me pasion, por që nuk kishte arritur të fitojë kujdesin e merituar, aq sa duhet të mediave të vendit.

Ende pa përshëndetur mysafirët, pa zhveshur pardesynë, nxora kokën në dritare. Asgjë! Qetësi varri. Pllaka e aluminit ishte kthyer në vend të vetë, furgoni i policisë nuk ishte më aty e as dritaret e plakut në ndërtesën përballë nuk ishin të hapura. Ishte prezenca e Kusarit ajo që më pengonte të përqafojë shtrrngueshëm Martinin e të mos e lëshojë deri në mëngjes.

-Ku ike? -më pyeti Martini duke mbushur gotën e shkrimtarit me konjak.

-Dola nga dera e mbrapme për të shkuar në Ministrinë e Brendshme për të kryer një punë e u vonova deri tani- gënjeva duke mos shikuar në sy asnjërin prej tyre.

-Prita deri ora pesë dhe ika në Lidhjen e Shkrimtarëve për t' u takuar me Petritin. Ti e di që e urrej të qëndroj aq gjatë në një vend. Po ç' u bë sot me atë pallatin tuaj, prej mëngjesit e deri në ora pesë asnjë njeri nuk doli e hyri në të?

Nga Martini kuptova se unë nuk kisha qenë e vetmja që kisha kërkuar të dalë nga dera e mbrapme e presidencës. Secili kishte vepruar në të njejtën mënyrë. Një refleks që i kishte bërë për vete të gjithë nëpunësit e presidencës. Atë moment kuptova se situatën në presidencë e kishte marrë në duar totalisht frika. Prej tash e tutje, secili prej nesh do të përpiqet të bëjë sa më të padukshme pjesmarrjen në jetën e pallatit.

Sërish njëri nga ato diksutimet e mërzitshme të Martinit me njerëz. Përsëri ai Leonardo da Vinçi që ka shpallur shumicën e veprave të tij të papërfunduara. Para se të ikë në banjo shkrimtari Petrit Kusari u çua në këmbë duke bëritur me të madhe

-Ai ka shpallur Monalizën të papërfunduar me qëllim që të mos ia japë porositësit, për të marrë atë me vete në Francë o idiot. Martini që nuk dorëzohej kurrë;

-E pse ia shiti Francit I, për Luvrin atëherë, pa e përfunduar? Petriti që u nis drejt portës së apartamentit;

Sepse ka qenë homoseksual, pa stabilitet shpirtëror, lere mos më çajë kokën, edhe unë kam përshtypjen nganjëherë se nuk i përfundojë veprat ashtu siç duhet, por njerëzit i marrin si të tilla dhe unë jam pajtuar me atë gjë".

-Nuk flasim për atë se si njerëzit i marrin gjërat, por për paaftësinë e krijuesve për të kryer veprat e tyre.

-Mos do të më thuash se unë asnjë vepër nuk e kam përfunduar?- Petriti vijnte duke u bërë sa më nervoz.

-Pse a e ke nisur ndonjë?- Martini ishte ekspert i ç`taktizimit.

5.

Nëpërmjet buzëqeshjeve të vëna nën kontrollin e një discipline muskulore tentoja të maskojë tërmetin shpirtëror që nuk kishte të ndalur. Më duhej të vë Martinin në pozitën e përkdhelësit për të marrë terapinë e nevojshme të qetësimit. Kjo ishte ana më e mrrekullueshme e prezencës së Martinin. Ai dijte që nga një bishë e egërsuar, me konfliktin e përhershëm në shpirt, siç isha unë, të metamorfozojë atë në një femër të butë, të përhumbur në botën e kënaqësisë.

Atë natë nuk më parashtrroi më asnjë pyetje. Më shikonte në sy sikur ishte duke hulumtuar thellësitë e pjesës sime të brendshme. Në shpinë ndjeja ngrohtësinë e dorës së tij, pa hetuar fare prekshmërinë, gjë për të cilën më së shumti kisha nevojë gjatë mungesës së tij. Vetëm ai arrinte që pa u rënduar mbi lëkurë të krijoj atë efekt misterioz që vënte në aktivitet ndjenjat dhe epshin tim. Kësaj radhe stacioni startues i puthjeve të tij ishte balli im, sytë, buzët. Aftësia e tij për të më udhëhequr në stadin e kënaqësisë ishte e pazëvendësueshme. Që të dy, duke u shkruirë nga temperatura e kënaqësisë në një trup, i ikëm errësirës që kujdestaronte jashtë dritareve, duke u zhytur thellë, thellë në thelbin e dritës së dashurisë.

Leonard Shkeza
Ana e errët e shpirtit

1.

Shumica e banorëve të shtetit më urrenin. Përveç meje, që me kënaqësi e shihja veten para pasqyrës, të gjithë të tjerët paraqitjen time publike e konsideronin si kob, si paralajmërim të përmbysjes, shembjes së diçkaje të shejntë të lirisë së tyre. Isha mësuar të jetojë me urrejtjen qoftë në pozitën e viktimës e qoftë në fronin e ekzekutorit. Me të njejtët sy më shikonin njerëzit edhe atë ditë, kur me dy agjent të tjerë u shfaqta në banesën e poetit Ilir Tari, i cili kishte vrarë veten. Gjatë qëndrimit tim disadekadësh në njërin nga burgjet e diktaturës, e vetmja racë që s'kam mundur kurrë ta kuptojë ka qenë ajo e poetëve, e shkrimtarëve, artistëve.

As kufomat e tyre, edhe kur ato kanë qenë të përgjakura si ajo e poetit që rinte shtrirë në dysheme, nuk më kanë rrëqethur fare. Dhoma e tij e vetme, e ngjitur me kuzhinën dhe banjën i përngjante një ateljeje ndyrësirash. Nikotina kishte depërtuar deri në palcë të murreve; një pikturë e varrur shtrembët në murr; tuba të derdhura letrash të përlyera me ngjyrë gjithandej dhe libra, shumë libra pjesërisht të mbuluara nga marrimangat. Veç kur iu afrova dritares vëretja se ajo ishte përballë zyrës sime në ndërtesën e Ministrisë së Brendshme. Koinçidencë?

Poetët janë njerëz që nuk duhet t'iu besohet shumë. Në kokën e tyre zihen gjërat më misterioze që ne gjallesave të zakonshme nuk na shkojnë kurrë ndërmend. Ka qenë poeti i vrarë një

suervejues i heshtur i punës sime? Ç`rëndësi kishte ajo punë më, ai ishte i vdekur, me gojë të mbyllur përjetësisht! Përveç meje - për shkak të përvojës shumëvjeçare në shërbim- nuk besoj se dikush tjetër nga të pranishmit e dinin se poeti nuk kishte bërë vetvrasje dhe se dhoma e tij nuk ishte vendi i ngjarjes. Detyra e komandantit të policisë së kryeqytetit Rino Mahiri ishte që të vërtetojë publikisht vetëvrasjen dhe të organizojë një ceremoni për varrimin e tij. Pa obduksion dhe pa telashe tjera formale juridike. Thjeshtë; një njeri është gjetur i vetvrasë dhe ai duhet varrosur! Kjo gjë ishte e lehtë, sidmos tek kufomat që askush nuk i kërkonte. Po kush është çmendur të kërkojë kufomën e një poeti, i cili s`ka pasur kohë të krijojë kurrë familje e që nuk i dihen as prindët. Varrësit e mi kishin për detyrë të mblidhnin të gjitha dorrëshkrimet dhe dokumentet që mund të gjendeshin në atë dhomë, pa harruar asgjë.

Para derës së banesës ishte mbledhur turma e gazetarëve, poashtu një soj nga ato qeniet e neveritshme që nuk kam mundur kurrë t'i durrojë, veçanarisht fytyrat e tyre formëpikëpyetje dhe dyshimplote.

2.

Zyra ime ishte poaq e ftohtë sa edhe shpirti im. Mbi gërmadhën e letrave që agjentët e mi kishin gjetur në banesën e poetit gjendej një dorrëshkrim i përzier formërrëfimi që mbante titullin "Monstri". Ngrita sytë edhe njëherë drejt dritares së poetit të vrasë dhe fillova me mund ta lexojë. Njëra nga detyrat e mia të mërzitshme. Shpesh duhej të lexoj maskarrallëqe si shkrimet e atij poetit ose të dëgjoj shirita inçizimesh banale në mes dy grave, ose në mesin e një gruaje të martuar dhe një beqari. Pasi lexova njëherë sipërfaqësisht

tregimin, vetvetiu mu paraqit kërkesa për ta lexuar edhe njëherë, ndoshta për ta kuptuar më mirë;

"Nga pamja e jashtme ai nuk dallon shumë nga banorët tjerë të kryeqytetit; i shëmtuar, i thyer në kurriz dhe monoton. Një vrasës i zakonit të kohës. Si çdo qenie tjetër edhe ai udhëhiqet nga gjendja e tij shpirtërore. Brendia e tij është mbushur me urrejtje dhe hakmarrje. Dy elemente që i japin atij energjinë për të dhënë urdhërat e shuarjes së jetëve, pa bërë asnjë grimasë fytyra e tij e ftohë, e akullt ngjyrëgurri, po si ato pllakat ku shkruhen epitafet mbi kokën e ndonjë të vdekuri. Për çdo ditë vëzhgoj monstrin se si shihet në pasqyrë para se të urdhërojë eliminimin e ndonjë gjallese të kryeqytetit. Asgjë më tepër nuk mund të bëj, përveç se dhimbjen time ta shpor mbi letër që ai, jo unë, të mbetet i gjallë në kujtesën e kohës..."

Dorën në zemër, përshkrimi i Ilir Tarit, rreth personit tim, do të ishte i përkryer po të mos kishte paralajmëruar në shkarravinat e tij aktin e pendimit për karakterin që kam. S'besoj se ndonjëherë do të dorrëzohem para pasqyrës, i mbërthyer nga dhimbja dhe lotët duke kërkuar ndjesë nga shpirtërat e shuar me urdhërin tim. Jo përkundrazi, ata më japin jetë, më bëjnë të gjallë. Pesdhjetë vjetë jetë më kanë shkëllmuar, burgosur, sharrë e përlarë, më kanë nëpërkëmbur dinjitetin, prishur fizionominë për shkak të zemrës së butë dhe fatit prej viktime. Gjatë gjithë asaj kohe, qeniet që sot përuken para meje, aplaudonin pas çdo të rënë mbi trupin tim, zgërdhëshin, ulurinin deri në ekstazë para shefave të atëhershëm të shtetit. Nuk ndieja asnjë tronditje në ndërgjegjen time për viktimat.

Ajo ishte koha ime dhe unë i jepja asaj ngjyrën që meritonte.

3.

Gazetat nuk kishin shkruar më shumë se tre fjali të shkurtëra për vdekjen e poetit Ilir Tari. Raporti i Rino Mahirit, të cilit i besoja sa një gazetari çapkan, nuk jepte shenjat e ndonjë

interesimi të tepruar. Njëri nga agjentët, që punonte si protokollist i numrit një të shtetit, më dha lajmin se ai kishte mbërrirë në punë, i hutuar dhe pa kravatë. Dashnori i vajzës së kryeministrit, që reklamonte dhëmbët, në njërën nga fotografitë e bëra prej një varrësit tim më bënte të vjell. Po të kisha mundësi do ta adresoja për në botën tjetër, mirëpo statusi i tij prej deputeti do të më krijonte telashe të panumërta, gjë që do të çonte deri te demaskimi i metodave të punës sime dhe presidenti, me atë naivitetin e tij fshataresk do të më hidhte menjëherë në rrugë. Ai mendon se shteti mbahet me bombona, pa sakrifica. Kafsha!

Sekretaresha ime më solli relacionin nga Ambasada jonë në Zvicër. Ditë më parë kisha kërkuar informata rreth një personi me emrin Martin Gera, që nuk e identifikonim dot me fotografinë dhe të dhënat që kishim si banor të vendit tonë. Ai tërhoqi kujdesin tonë me qëndrimin e tij disaorësh në lokalin përballë presidencës, gjithmonë me sytë drejtuar zyrës së kryetarit.

Muajin e fundit, shërbimet sekrete me të cilat kishim partneritet, na tërhiqnin vërjetjen për prezencën e një vrasësi të paguar nga opozita, që do t'i bëjë atentat presidentit. Në relacionin e dërguar nga Ambasada jonë thuhej se Martin Gera është fëmijë emigrantësh, të ikur para tridhjet e më shumë vjetësh nga Shqipëria e jugut; ka disa libra të botuara; punon në një gazetë të huaj dhe nuk kontakton me bashkëkombasit që jetojnë në këtë vend. Asgjë më shumë. Mbetej detyrë e jona që të zbulojmë më shumë reth qëllimit të qëndrimit të tij në Shqipëri. Biografia e tij aq e shkurtë më bëri të telefonoj me njërin nga agjentët e mi në ambasadën tonë në Zvicër.

- A mund të përmbliidhen tridhjet e dy vjet në tre rreshta, çka ishte ajo biografi ashtu?- Përdridhja e agjentit, i maskuar me petkun e sekretarit për kulturë, mi shkatrronte nervat.

- Dikush prej nesh e ka mik të ngushtë Martin Gerën, prandaj nuk është shkruar më shumë, në të vërtetë ai është një njeri i

lidhur ngushtë me njerëz të opozitës sonë atje. Dihet botërisht se ai ka kontakte me pushtetin e këtushëm dhe me një numër të konsiderueshëm ambasadash. Është një njeri nga i cili duhet pasur kujdes!

Pasi e dija që agjenti im i zmadhon gjërat nganjëherë pa nevojë, për t`u servilosur sa më shumë;

- Nëse nuk më thua të vërtetën do ta paguash shtrejtë!

Mbylla receptorin dhe fillova të hartojë planin e vënies në kurth të vrasësit të paguar Martin Gera që kishte ardhur në Tiranë për të ekzekutuar presidentin. Më në fund do të bindja bastardhin numër një të shtetit se pa mua ai nuk do të jetonte gjallë- i thashë sekretarëshës sime para se të kërkoja prej saj që të braktisë zyrën.

4.

Dëshira për të qenë vetëm, pa njeri pranë, po shfaqej si një kërkesë akute. Për herë të parë pas aq vitesh ndjeja një nostalgji për qelinë e burgut ku kisha kaluar pjesën më të mirë të jetës. Dola para pasqyrës dhe përpiqesha të kuvendoj me veten, të gjejë kuptimin e urrejtjes së njerzve ndaj meje. Përse nuk më pranonin ashtu siç isha. Fillova të flas me atë veten time të dytë, që gjendej përballë meje, aty në pasqyrë:

Atë që të tjerët e konsiderojnë si komplot, unë e shoh si një lojë zbavitëse. Çdokush që të ishte në vendin tim do të ndjente kënaqësi të ballafaqohet me njerëzit që deri në momentin para se t`ua shtrrngosh kokën ecin ballëhapur, krenar, të pathyeshëm dhe elegant, ndërkaq sa t`i mbyllesh në këtë dhomën time të errët fillojnë të struken, të heqin gjithë ato maska qytetare, të servilosën deri në neveri, fytyrat e tyre marrin formën e një rrethi të vizatur me djersë e urinë, lavdërojnë pushtetin, kryetarin, mua, shpifin historira nga më të ndryshmet për miqët më të ngushtë, farefisin, madje edhe për gratë e tyre, me të cilat ndajnë natën në shtrat.

Ah! Askush më shumë se unë nuk i njeh njerëzit. Cila është merita më e përshtatshme për sojin e qenieve të tilla, përveç se shuarja e tyre. Nuk janë të paktë ata që më konsiderojnë si kriminel. Afërmendsh është që edhe presidenti të ketë të njejtin mendim për mua, mirëpo pse nuk më heq, thjeshtë sepse ai e di që ka nevojë për mua. Përkundër kulturës së tij naive humane ai është i detyruar të pranojë rregullat e lojës sime. Ilir Tari s'ka të drejtë të bëjë seleksionim në mes njerzve të mirë dhe atyre monstrë. E kush më polli mua? Njerëzit! Kush më mban gjallë mua? Njerëzit! Që të gjithë njerëzit me vete mbajnë gati mantelin e monstrit, disa arrijnë ta përdorin atë në jetën e tyre, e disa vdesin duke pritur për t'u ardhur radha. Po se të gjithë, pa përjashtim, kanë dëshirë të jenë padronë mbi jetën e të tjerëve është një çështje e argumentuar nga ligji i pandryshueshmërisë së natyrës së kafshës me dy këmbë. Një ditë do të më vijë radha edhe mua për t'u larguar nga ky teatër. Edhe kjo punë i takon asaj pandryshueshmërisë së ligjeve të natyrës, mirëpo nuk do të vdes syhapur e shpirtdjegur, sepse dikush do të më trashëgojë, kështu do të ndodhë deri në njeriun e fundit të planetit.

5.

Presidenti vërtet kishte përvetësuar dukjen e njerit nga ato viktimat e mia në bodrumet e Ministrisë së Brendshme; i zbehtë, i parruar, i rrasur rëndë në kolltukun e tij të mëndafshtë me sy të zgurdhulluar drejt flamurit, të palarë vite me rradhë. U ula në karrigën përballë tij dhe pritja të mësoj arsyen e thirrjes urgjente që ma kishte bërë nëpërmjet korierit të tij personal. Ai nuk fliste, as më shikonte. Pozita e tij nuk më pëlqente aspak. Herë pas herë hyjnte njëra nga sekretaret e shumta të tij në zyrë dhe lente nga një letër mbi tavolinë, të cilat përpiqesha t'i lexojë me bisht syri; dekrete, ftesa, raporte nga kryeministri. Asgjë speciale që mund të ushqente

kurreshtjen time. Në bllokun e shënimeve të tij arrija të lexojë vetëm pyetjen "çka" dhe më tej shkrimi ishte i padeshifrueshëm. Nëse ai mendonte se mund të më torturojë me pritjen që e bënte qëllimisht e kishte gabim. A nuk ishte ajo njëra nga mjetet që unë i njihja më së miri kur doja ta djersis ndonjërin prej atyre qingjave të mi para se t'i përmblidhem duke e kërcënuar me vdekje.

-Kanë ndodhur disa gjëra të pasqarueshme këtyre ditëve të fundit. Ti si shëf i Shërbimit Sekret besoj se je në dijeni se ç`qëndron pas tyre?

Ai nuk ishte fare konkret. Kur e parashtroi pyetjen nuk më shikoi fare në sy.

- Bëhu më konkret, ti e di që unë nuk jam prej atyre që e njohin telepatinë e që lexojnë mendime. Nuke e di për çka e ke fjalën?

- Iu përgjigja me një ton nënçmues për veten.

- Për shembull, vetvrasja e poetit Ilir Tari një ditë pas vizitës tënde në banesën e tij; këto dy pikat e gjakut në fundin e flamurit, njolla të cilat nuk ka qenë para një jave aty dhe atmosfera e ngarkuar në presidencë ?

Shpatullat e duarve filluan të më djersiten, shenjë që më sinjalizonte nevojën për të vënë veten nën kontroll. Telashe me krijonin ato pikat e gjakut në flamur, të cilës presidenti ua kishte ngulur sytë. Shqetësues ishte poashtu fakti se prej nga prej nga kishte mësuar Presidenti për vizitën time në banesën e poetit të vetvrasë Ilir Tari .

Iu kërcënova në heshtje me vdekje kryepolicit të kryeqytetit Rino Mahiri.

- Unë nuk frekuentojë në zyrën tënde. Ndoshta ndonjë nëpunës tjetër ka prerë gishtin ose i ka rrjedhur gjak për hundësh...ende pa përfunduar fjalën...

- E për vdekjen e poetit ç`ke të më thuash? Për ndjekjen e vajzës së kryeministrit nga agjentët tuaj, për hulumtimet e gjithandëshme rreth personit të shkrimtarit Martin Gera, për të shtënë në pallat? Fol!

Jo, nuk është Rino Mahiri, por ndonjëri nga rradhët e aparatit tim. U binda pasi mi rradhiti punët me të cilat merrej atë kohë Shërbimi im. Sa më shumë që zhytesha në asrjetimet e parapërgatitura aq më të vdekur bëheshin sytë e Presidentit. Shihej qartas se ai nuk më beson. Ai as që kishte alternativë tjetër, për arsye se nuk mundej të dëshmoj të kundërtën.

- Mirë, mirë - bëri me nervozë dhe kërkoi që të largohem. Para se të hapë derën mu drejtua me një ton të lodhur:

- E di që je duke zier diçka të tmerrshme. E ndjej një qetësi të rrezikshme që shfaqet zakonisht para rrëmujave. Nëse dëshmohen dyshimet e mia që të dy do ta paguajmë shtrejtë

- fjala e tij e fundit më shtyri t'ia shpalojë historinë e relacioneve që kishin të bëjnë me atentatin e tij. I tregova për misionin e Martin Gerës. Lidhi duart dhe më urdhëroi:

-Asgjë nuk do të bësh kundër tij, pa dijen time. Dua të di për çdo hap tëndin. Unë nuk besoj në gjepura të tilla.

Aq më bënte mua për atë se sa beson apo jo shefi im, që nuk shihte as dy metra përtej hundës së vetë.

Kush është spiuni personal i presidentit në rradhët e mia?

6.

Agjenti i angazhuar me ndjekjen e Martin Gerës, më solli në lajm të mirë; personi kontaktues i atentatorit në presidencë është njëra nga zëdhënëset e atyshme. Pikërisht ajo më e bukura. Shpesh herë më kishte shkuar mendja ta marrë në pyetje, duke e akuzuar për diçka të shpifur, me qëllim që të pranonte të flej me mua. Para syve mu vizatua trupi i saj bombastik; këmbët e gjata e të drejta, flokët e saj bjonde e të lëshuara deri në kurriz, sytë e mëdhenj ngjyrëdeti, buzët e gjëra e të lëshuara mbi sipërfaqe të fytyrës, gjoksin e dalur formë vullkani, O Anita K, tani më ka ardhur rradha të shijoj lëkurën tënde të nxehtë! Në ato çaste, kur unë isha duke u dehur me bukurinë e femrës që së shpejti do ta kisha në duar, në zyrë u rras sekretarja ime njëzet e shtatë vjeçare. Urdhërova që të

mbyll derën pas. Ia hoqa fustanin tërbueshëm, ia përplasa fytyrën për pasqyrës në zyrë dhe e dhunova duke menduar tërë kohën sikur të bëja seks me Anita K., të dashurën e atentatorit të presidentit.

Sekretaresha ime mulate, dhe që nuk kishte bash trup për t'ia hedhur qenve, kurrë nuk ankohej, ajo dorëzohej sa herë që më përllanin epushet; mbi tavolinë, pas rrafteve të arkivit, me fytyrë të mbështetur për pasqyre apo në nevojtoaren erëshure të meshkujve që gjendej anash zyrës sime.

Pasi që rendita letrat mbi tavolinën e çrregulluar nga eksplodimi im epushor, thirra agjentët e mi më të besueshëm për tua shpallur planin e zënies së atentatorit Martin Gera në kurth. Për të bindur agjentët sa më mirë u thashë se;

«Martin Gera bën një jetë të dyfishtë; atë të intelektualit, shkrimtarit dhe të vrasësit me porosi. Ai ka kontakte me ambasada të shteteve të ndryshme që nuk ia duan të mirën vendit tonë; nuk ka asnjë ndjenjë atdhetare; përdor zëdhënësen Anita K. si mjet për të studiuar pallatin nga brenda dhe orarin e saktë të kryetarit dhe nëpunësve të tjerë. Kam informata se ai atentate të tilla ka kryer edhe në shtete të tjera. Poetin Ilir Tari që donte të botojë atë librin skandaloz e ka pasur mik të ngushtë, për këtë arsye ka mundësi që të dijë hollësisht për arsyen e vdekjes së tij. Qëllimi i tij është që të gjejë në zyrë kryetarin të vetëm për të kurdisur një skenë, sikur ai të ketë bërë vtevrasje. Kjo është një metodë e njohur e tij. Është tepër i zgjuar, ka mundësi të ketë kryer ndonjë kurs ushtarak në vendet e perëndimit ose të ketë shërbyer në Legjionin francez, prandaj kujdes gjatë survejimit. Qëllimi im është që t'i gjejme armët.»

Agjentët herë pas herë më ndërpritnin duke kërkuar që ta zhduknim që atë ditë. Ata mendonin se nuk duhej t'i jepej kohë, pasi që qenka aq i stërvitur. Sigurisht ata e krahasonin veten me të. Agjenturat e mia përbëheshin nga njerëz që

verbërisht i besonin presidentit e që nuk kishin asnjëfarë përgatitje për punën që bënin.

Pas një shikimi në fytyrë të çdonjërit veç e veç vazhdova duke sqaruar planin në detaje:

Nxitja e tepruar gjithmonë sjell mossuksesin, prandaj kujdes. Së pari do të zbulojmë kontaktet që ai ka në kryeqytet, për të eliminuar mundësinë e ekzistencës së ndonjë asistenti të tij. Ndërkohë do të fusim në "përpunim" dashnoren e tij, poeten Anita K. këtë do ta bëjë në mënyrë që mos e vërjë kryetari mungesën e saj. Pasi që të kemi vërtetuar qëllimin e tij, atëherë do t'i dalim para duke e eliminuar në mënyrë të kujdesshme. Metoda që kemi përdorur tek Ilir Tari tashmë është konsumuar, duhet të mendojmë në diçka tjetër.

Secili prej agjentëve mori nga një detyrë të veçantë dhe dolën në gjueti. Mbeta i vetëm në zyrë, duke parafytyruar zhvillimin e lojës më të re që e kurdisa para disa minutash. Kjo do të jetë loja që do të trondisë vendin e sidomos atë naivin, kryetarin, i cili pastaj do të më përulet deri në gjunj duke më falenderuar se ia kam shpëtuar jetën. A thua vallë do ta zgjasë shumë Martin Gera këtë lojë? Nëse po, atëherë duhet ta kryjë unë, në momentin kur më konvenon mua. Dyshimet janë tepër të mëdha dhe të rrezikshme në kokën e presidentit, ata mund t'i eliminojë emigranti Martin Gera- mendova duke iu kthyer sërish fantazisë kur rolin kryesor e luante trupi i zhveshur i Anita K.

Presidenti

Lakuriqësia e idealeve

1.

Koka e përgjakur, trupi i vdekur dhe shikimi i gjallë i poetit Ilir Tari më rishfaqeshin pas çdo mbylljeje syshë. Frika që të mos më zë gjumi me atë imazh akuzues më bënte që të ndez dritën kohë e pakohë e të ec lartë poshtë dhomës së fjetjes si ndonjë filozof përbindësh që bën debat me perënditë. Hijet endacake të rojeve më shtonin edhe më shumë nervozën.

Kriza ekonomike, komplotet që zieshin para hundës sime, garat e secilit nga varrësit e mi për të marrë sa më shumë pushtet, shpifjet e rënda të opozitës, tentimi i disa shteteve për të vënë nën kontroll segmentet më të prekshme të shtetit, këto të gjitha bashkë e shumë të tjera, nuk më çmednin aq sa më tërbonte paraqitja e kokës së poetit Ilir Tari. Gjatë sundimit tim disavjeçar si njeriu numër një i shtetit kishin vdekur qindra njerëz, të njohur e të panjohur, asnjëri prej tyre nuk më kishte torturuar e rrëmbyer gjumin duke më vizituar në çdo kohë siç bënte poeti, miku im i dikurshëm Ilir Tari. Herë shfaqej vetë e herë duke u ndihmuar nga kolegu i tij Martin Gera, për të cilin Shkeza më thoshte se është atentatori që ka për qëllim likuidimin tim.

2.

Eskorta shoqëruese, e cila dita ditës dekorohet e zmadhohej me djem muskuloz që vijnin nga repartet e Leonard Shkezës rrëmbente plakat që kishin ardhur në varrezat e kryeqytetit për të lënë lule mbi varret e të vdekurve të tyre. Njëri prej tyre hapi

derën e limuzinës dhe me një zë të ftohtë, sikur të dilte nga ndonjë pus i tharë.

- Zoti president tani mund të dilni!-

Ishte hera e parë që ndjeja një peshë të padurueshme mbi kokë kur truproja shqiptoi fjalën "Zoti president" dhe mu bë vetja sikur të jem robi i asaj eskorte të veshur në zi. Po - i thashë vetes- unë jam presidenti, madje edhe i këtyre të vdekurve. Shumica e varreve kishin humbur pllakat identifikuese. Varre pa epitafe, anonime. Ca prej tyre pritnin edhe një rebesh shiu për t`u rafshuar fare me sipërfaqen e tokës. Varre të prishura nga qentë e pazotë të kryeqytetit.

Varri i Ilir Tarës sikur kujdestaronte mbi të tjerët. Mbi dhé nuk kishte ende asnjë fije bari. E shoqja ime, kishte kohë që më lutej t`i dalë përballë të vdekurit Ilir Tara. T`i lutem atij që njëherë e përgjithmonë të më lë të qetë. Nuk shkova atje, vërtet për të kërkuar diçka nga një i vdekur, sepse nuk besoja në gjepura të tilla, por më shumë një akt të tillë e bëra për të përshëndetur mikun tim të dikurshëm, me të cilin nuk kisha pasur mundësi të shihem më qysh se isha bërë kryetar shteti.

Qetësia që mbizotëronte ato çaste përderisa unë kisha përqëndruar sytë në pllakën e mermertë ku shkruhej emri i tij, i përngjante natyrës së Ilirit. Ai gjithmonë ishte i qetë, i zhytur në një botë krejtësisht tjetër nga ajo në të cilën ishim duke jetuar ne, botë që arrinim ta kuptojmë vetëm nëpërmjet vargjeve të tij. Vargje si njëra nga ajo që i qëndronte mbi kokë, nën emrin e tij të gravuar me ngjyrë të artë; *"Bota juaj përfundon këtu, ndërsa e imja ecë lirshëm nëpër univers"*. Vërtet bota ime përfundonte në varrin e tij? Ngushëllimi se Ilir Tari nuk ka mundur të dijë se a do të vizitojë ndonjëherë varrin e tij ose se ka menduar në ndonjë tjetër, më dha forcë për të qëndruar edhe mëtej gatitu para kufomës së tij të ngarkuar me një ton dhé. Anash varrit të tij gjendej një fletore e kuqe, të cilën e morra me vete.

Gjatë kthimit në presidencë, njëri nga truprojat kishte ngulur sytë në kopertinat e fletores. Nga forma se si kishte bërë fytyrën e kuptova se ai mezi që pret të hapë atë. Për të larguar shikimin e tij të neveritshëm mbi duart e mia, e futa fletoren në çantë dhe i lëshova një shikim kërcënues. Ishte njëri nga ata që padurueshëm priste të mbërrijë në bodrumin e ndonjë pallati shtetëror për t'i raportuar Shkezës për mbarëvajtjen e seancës sime me poetin e vdekur Ilir Tara, njëri prej atyre mijëra parazitëve që e kishin gjetur mënyrën për të depërtuar deri në aparatën shtetërore që silleshin rreth e rrotull duke shkelur mbi gjithçka për tu ngjitur në piramidën e ndonjë e mekanizmi të shtetit.

Sa më shumë përvojë që bëja në postin e presidentit aq më shumë bindesha në papërkryeshmërinë e intrigës. Ata që silleshin si të shejntë në prapaskenë bënë lojërat më të ndyra, duke u pasuruar në emër të ndonjëfarë ideali që nuk e kishin pasur kurrë. Përkundër përpjekjes së përhershme të ministrave e funksionarëve të ndryshëm për të maskuar veprimet banale e të korruptuara, vetë natyra e papërkryer e tyre njerzore i zhveshte lakuriq dhe si dhuratë ua jepte peshën e depresionit deri në kapitullim, duke i shndërruar në gërmadha dheu, të ftohtë si ai varri i Ilir Tarës. Në po atë heshtje varri ata vazhdonin të ndërtojnë maqinerinë e korruptimit të shtetit, duke ia ngrënë atij ngadalë por sigurtë themelet, që ai një ditë të shembet dhe mbas t'i mbetet vetëm era e rëndë e pluhurit. Maqineri që nuk i kursente pa i përvetësuar as edhe ata që hiqeshin si dashnorët më të përbetueshëm e fisnik të atdheut, të shtetit dhe popullit në shërbim të të cilit gjendeshin. Të vetmit që i shpëtonin asaj maqinerie ishin njerëzit jashtë saj, njerëz që nuk merrnin pjesë në apartin tim misterioz që as vetë nuk i bija në fije. Individë që s'i largonte as premtimi më fantastik nga bota e tyre e veçantë, qenie që atë qëndrim e paguanin me vetëvrasje si Ilir Tari ose me kërcënim jete si Martin Gera, atentatori im. (Thënia "atentatori im" më

shkaktonte një të qeshur që i lente të shtangur njerëzit që më qëndronin përreth. Martin Gera atentator! Qesharake, idiotekste, absurd. Shkrimtar dhe atentator, sa kundërthënëse - qortoja në mungesë Leonard Shkezën).

3.

Qysh në vitet e para të studimeve, padurueshëm pritja që të vijë dita kur do të vdes monotonia, kur do të shuhet ajo perandori vdekjeprurëse e heshtjes që mbante nën sundim të egër jetën. "Atdheu - thoshtë im atë- është gjëja më e shtrejntë që ia ka falë Zoti njeriut". Nuk e di se a e bënte plaku qëllimisht këtë deklaratë gjithmonë përballë flakëve përbirëse netëve të thella të dimrit, me qëllim për të sjellë në asociacion dashurinë ndaj atdheut me zjarrin dhe prushin apo veç atëherë kur vetvetiu i vijnte ndër mend për ekzistencën e atdheut, ashtu spontanisht dhe pa paramendim fliste për të, ndoshta sa për t'ia ngulur tradhtueshëm një thikë pas shpine heshtjes që rëndueshëm bënte gjum mbi jetën tonë. Ndërsa për mua atdheu atëkohë ishte sinonim i apatisë, kotësisë, palëvizshmërisë dhe izolimit brenda murreve të servilizmit absolut ndaj vegjetimit. Im atë nuk arriti që të përjetojë ditën e tërbimit të zjarrit, i cili për pak sa dogji atdheun e tij të shtrejntë, atë ditë që nënvetëdijshtëm e kishim kërkuar të gjithë ne, banorët në shuarje e sipër para llambave kineze. Ne gjithmonë kishim kërkuar diç të efektshme për t'iu kundërvënë rregullave të mërzitshme që i shpallnin titullarët e pushtetit nëpërmjet zërit turbulent të radiove lokale, për çdo fillimjave. Rregulla që ishin shkruar dyzetvjet më parë e që nuk ndryshonin asgjë tjetër përveç formës dhe strukturës. Jeta mbetej gjithmonë po ajo, në një vend, e izoluar dhe e mërzitshme. Përkundër besimit tonë gati religjioz se në jetën tonë s'do të mbrijë kurrë një ditë që do të prishë atë sistem të rrënjosur të kotësisë dhe vegjetimit kolektiv, ajo ditë erdhi. Shpërtheu rrëmuja që s'ndalej dot. Sa e madhe

që kishte qenë ajo masa e njerzve që në fshehtësi u kishin bërë lutje përëndive për shëmbjen e sistemit, o njeri! Mu në mesin e asaj rrëmuje u gjeta edhe unë, spontanisht. Nuk e di se ç'më kishte shtyrë aty: dashuria ndaj lirisë apo dëshira për të qenë njëherë në jetën time, ndryshe, në atë anën tjetër të jetës, jashtë rregullave dhe kazermës kolektive të sistemit?

Pushteti u dorrëzua menjëherë pas kapitullimit të heshtjes përballë zhurmës së pakontrollueshme të rrugëve. Me një kënaqësi egzaltuese përjetoja valët gjigante të turmës që përpinin arkitekturën banale të kryeqytetit të heshtjes dhe monotonisë. Po, kur shihja ato njerëz të përdalë kuptoja se unë kisha qenë vetëm një pikë uji në detin e madh të shpirtërave që dekada me radhë kishin qëndruar me prindët e tyre para flakëve të zjarrit duke pritur shëmbjen e murreve izoluese.

Pikërisht atë ditë u ndesha para pallatit ku banoja me njeriun famëmadh Leonard Shkeza, i cili qysh i ri kishte rënë në burg, si kundërshtar i rregullave jetëvrapëse të diktatorit;

"Atdheu është gjëja më e shtrejntë që ia ka falë Zoti njeriut, prandaj duhet shpëtuar atë"-bërtiste ai me të madhe para një grupi studentësh. Shkeza më kujtoi në fjalët e tim ati, fjali e cila më kishte shoqëruar gjatë gjithë jetës. Ishte hera e parë që edhe unë ndjeja diçka të ngrohtë, madje diçka flakvënese në shpirtin tim. Ishte ajo mënyra se si ndjehet atdheu? Nuk e di, por se diçka kishte filluar të lëviz në mua ishte e sigurtë.

4.

Tre vjet pas datës kur u shpalla president i shtetit më shkoi mendja tek emri i Leonard Shkezës. Kishte kaluar një kohë e gjatë që s'kisha dëgjuar më gjë për të. Nuk shkoi gjatë dhe mora informatën e duhur; Leonard Shkeza jetonte në një paralagje të kryeqytetit. Urdhërova që të ma sjellnin në zyrë. Pa sukses! Adresa e zyrës së administratës ishte e saktë, mirëpo ai nuk

jetonte më aty. Ishte zhdukur pa gjurmë. Ndërkohë, më shkoi mendja tek njëri nga ministrat që duhej të më vizitojë atë pasdite. E dija që ai kishte vuajtur burg me të dhe kërkoja që të vijë më herët.

- Di gjë për vendqëndrimin e Leonrad Shkezës? - E pyeta ministrin e kulturës.

- Po, ç' duhet ai i çmendur? - Fjalën "i çmendur" e shqiptoi me një urrejtje të thellë.

- I çmendur? Nuk të pyeta për gjendjen psikike të tij, por për adresën se ku gjendet?

- Do të ishte një gjë e pamatur që ti si president i shtetit ta vizitosh në atë kasollën në mes të parkut kombëtar atë njeri të parëndësishëm. Do të të ndërsehet shtypi si një ujë i urritur!

Ministri dinte fare mirë për vendqëndrimin e Shkezës, mirëpo ai nuk kishte aspak dëshirë që unë të takohesha me njërin nga udhëheqësit e demonstratave dhe të burgosurin më të famshëm të kohës së diktaturës. Kuptova hutimin e fytyrës së tij kur mbi tavolinë më erdhi dosja e Leonrad Shkezës, të cilën e kisha kërkuar nga Shërbimi Sekret. Poashtu ma morri mendja përsë tre vjetët e fundit në biografinë e Shkezës ishin aq të pasura me deklarata të agentëve të ndryshëm që e kualifikonin si sociopat, antidemokrat, shpifës, nxitës trazirash etj. Madje edhe emra ministrash figuronin nën deklaratat e dhëna për ish të vuajturin Shkeza.

Të nesërmen ende pa gdhirë dita u ngjita rrugicës që të çonte për në thellësinë e parkut.

Kërcëllima që shkaktohej nga shkelja e degëve të thyera dhe gjetheve të rëna ishte tradhtuesi i hapave të ngadalshëm e të kujdesshme të plakës Sofie Bara, që e njihja që nga ditët e para të ardhjes në kryeqytet, hapa që dëgjoheshin në të gjitha skutat e Parkut Kombëtar. As kësaj radhe asaj nuk i bënte përshtypje skena që zhvillohej disa metra para syve të saj; një mashkull me

prapanicë të zbuluar kishte shtrirë nen veti një femër të imët. Cicërima e kohëpaskohëshme e zogjve të paktë të parkut dhe ofkamat që dilnin nga ajo krijesa e imët me shpinë mbi gjethet e lagura dhe këmbët e çuara përpjetë krijonin një eho andej e përtej parkut.

Mëngjesi, dita-ditës, zgjaste vonesën e tij. Sidomos në park. (Falltorët dhe magjistarët e kryeqytetit arsyen e kësaj vonese e kërkonin rreth varreve të dëshmorëve. Ata tash më kishin bindur një pjesë të madhe të intelektualëve me teorinë e tyre: varret janë treguesi më i mirë i një vonesë të tillë dhe gjëmave të ardhshme).

Sofia ishte duke kërkuar Kleopatrën, të vetmen shoqe, që tërë jetën i kishte qëndruar besnike. Kleopatra, të cilën qytetarët e quanin kudra e Sofies, kishte fshehur bishtin dhe ofshante para shpellës artificiale. Shpellë që ishte ndërtuar nga regjimi i shkuar e që kishte shërbyer si vendbanim i dy dhelprave të dresuara në Kinë. Përkundër ankesave të shumta të dashnorëve të rinj, që shpesh-herë kishin ikur nga parku me pantollona në duar, pushteti mbante në fuqi dekretin për mbrojtjen e tyre. Aq shumë romanca kishin trazuar këto dhelpra, sa që ditën e rënies së diktaturës, të gjitha çiftet pa dallim moshe iu vërsulën parkut dhe vranë me gurrë dhelprat. Përkundër dredhivë të dhelprave, parku mbetej vendi ku pjesa dërrmuese e njerzve të kryeqytetit kishin përjetuar puthjet e para. Edhe Kleopatra këtu kishte njohur Sofien e vetmuar.

Pas një ecje kryq e tërthorë, më në fund, plaka Sofie Bara gjeti kudrën e saj para shpellës. Lëshoi sytë ngadalshëm në brendinë e shpellës dhe pa u trazuar fare u kthye me fytyrë kah unë.

-Keni humbur rrugën - më pyeti pa treguar asnjë shenjë habie në fytyrën e saj të mbuluar nga rrudhat.

- Jo, jam duke kërkuar një mik timin, Leonrad Shkezën, mos e njihni?

- Aha, Leo-n, po si jo. Ja ajo është shtëpia e tij- bëri me gisht drejt një barakë të vogël që gjendej përballë liqenit artificial.

- E dijni kush jam unë? - E pyeta sa për të ditur se a është ende si dikur ajo Sofia që dijnte gjithçka për jetën e kryeqytetit; për dashuritë e fshehta, flagrancat, thashethemet...

- Ti je ai djali që ka martuar bijën e atij dëshmorit nga jugu, presidenti i ri, a u shërua vajza jote e vogël, ka qenë ca e sëmurë nga gripi?

Ajo fare nuk kishte ndryshuar, dinte gjithçka me hollësi. Isha i sigurtë se di gjithçka edhe për identitetin e atij çiftit që bënte dashuri në park, madje edhe datën se kurë do të martohen. Sofies nuk i bënte ndonjë përshtypje të veçantë takimi me presidentin. Ajo sillej me mua po me atë indiferencë si me postjerin që i solli në ato çaste një letër nga vajza e saj që rronte jashtë shtetit.

Baraka e lyer me të zezë, me një derë paksa të hapur që i mungonte rrezja, dritaret e improvizuara me gazeta që mbanin data të kohës së dikaturës i përngjante një minimagazine ku meremetuesit e rrugëve lënë mjetet e tyre të punës para se të largohen për në shtëpitë e tyre.

-Si mund të bëj jetë njeriu në një hapësirë që nuk ishte më e madhe se sa dy metra katrorë?- e pyeta njërin nga shoqëruesit e mi, i cili plotë cinizëm tha;

-Njërezit që kanë kaluar tërë jetën në një hapësirë kaq të vogël, ndoshta edhe nuk duan të jetojnë në kushte të tjera!

Leonard Shkeza kishte dëgjuar konverzacionin tonë. Hapi derën duke dalur përballë nesh si një statujë e betontë. Dikur, pas një heshtjeje të gjatë, vendosi që të na përshëndesë duke na u drejtuar prerë, po si Sofije Bara:

-Keni humbur rrugën z. President? - Në trup çdo gjë e kishte të dyfishtë; dy këmisha, dy xhemperë, dy pallto...të dyfishtë e kishte edhe shkimin.

-Jam duke ju kërkuar z. Shkeza - iu drejtova duke u nisur drejt brendisë së barakës.

Një shtrat të tipit ushtarak dhe një tavolinë e mbuluar përplotë letra të shkruara, gazeta dhe libra. Asgjë tjetër. Shoqëruesi im nuk kishte gabuar gjithaq. Dhoma e Shkezës nuk dallonte nga një qeli e ndyrë e burgjeve të diktaturës. I shpreha respektin duke i treguar takimin tim të parë me të, duke i thënë se sa më ka prekur ajo fjalia mbi atdheun, me të cilën isha rritur e edukuar dhe se emrin e tij e kisha dëgjuar qysh në rini dhe se e kam respektuar deri në idolozim.

Me një ngadalësi të padurueshme, sikur ta maste me kujdesin më të madh çdo fjalë që e shqiptonte:

- Unë jam një qenie asociale. Gjithmonë kam qenë i tillë. Viktimë e çdo pushteti. Po z. president, viktimë...dhe fati i viktimës ka këtë pamje, sado e neveritshme që të jetë kjo pamje në vete përmban një dinjitet, fisnikëri që mban të gjallë shpirtin e viktimës. Viktimat, kryesisht urrejnë përulësinë, nënshtrimin. Nëse nuk e keni ditur deri tani këtë punë z. president po ua them; viktimat janë një soj i veçantë i racës njerzore që ushqehen me lëngun helmues të krenarisë së tyre.

- Lëng helmues që nuk bën asgjë tjetër përpos vetshuarjes - vazhdoi Sofie Bara që kishte futur pavërjetshëm kokën në derën e barakës. Duke iu afruar Shkezës ajo vazhdoi - Sa grosh vlen një krenari që të detyron t' i nënshtrohesh skamjes, nënçmimit nga e gjitha bota, krenaria jote Leo i përngjan një qeni të pazot që vuan deri në vdekje nga uria për shkak se nuk durron autoritetin. Pa shih, kudrën time Kleopatra, ajo është e detyruar të durrojë të rënat e mia sa herë që unë të dalë prej takti. Kudra ime është intelegjente dhe e di se po tregoi një çik krenari do të detyrohet sërish të marrë rrugët për të jetuar në shi, ngricë e borë duke u sulmuar e dhunuar nga grupe qensh

që vërdallen kryeqytetit. Ndërsa ti të mungon ajo zgjuarsi që ka kudra ime. Ti tu mungon intelegjenca dhe prandaj nuk e di se si duhet t' i dalish karshi jetës. Krenari?! Dinjitet?! Biri im nuk mund të ketë dinjitet një njeri që jeton në këtë barakë që shëmton parkun me pamjen e saj të rrënuar. Ai lëngu i helmtë që më ke çarë kokën vazhdimisht, nuk është asgjë tjetër përveç se urrejtja vetë me pushtetin e saj vrasës. Ti po shuhesh nga urrejtja e tepruar ndaj bashkëqenieve... shiko si je bërë, po si ato personazhët biblikë të dënuar që tërë jetën të bartin në shpinë mëkatet e mëdha. Krenaria dhe urrejtja janë të tilla, Leo, shpëtoje veten!

Sofie Bara u largua sërish me çizmet e saja ushtarake që sigurisht i kishte gjetur pranë ndonjë garnizoni të dërmuar nga trazirat gjatë ndrrimit të sistemit politik. Ajo kishte të drejtë. Leonard Shkeza ishte në fazën e përfundimit, ai kishte dënuar veten, kësaj radhe nuk ishte më diktatura e shtetit që kishte izoluar atë, por vetë diktati i urrejtjes së tij.

-A jeni dakord që t'iu siguroj një post në qeveri apo në ndonjë repart tjetër të shtetit?- Shkeza hapi sytë sikur mos t'iu besonte fjalëve të mia. Përkundër maskës që përdorte për të mos u dukur i habitur, në fytyrën e tij vërehej një shenjë triumfi mbi gjendjen e tij.

-Do të mendohem dhe do të vij për t'iu pyetur se ç' më ofroni? Në dalje të parkut sërish u shfaq plaka Sofie Bara duke hequr zvarrë mantelin e saj. Më kapi për dore;

-Ti qenke shpirtmirë. Bëre mirë që don të shpëtosh Leon nga burgu i vetevtes, por mos harro biri im që të kesh kujdes. Si zakonisht, janë të pakët ata që shpëtojnë e i ikin urrjetjes nga thonjtë e saj. Ajo nuk i liron lehtë skllëvërit e saj. Ki kujdes-bëri edhe një herë para se të niset drejt parkut duke bërtitur; Kleopatra, Kleopatra, ku je oj kudër e ndyrë, nuk kam kohë të endem pas teje...!

5.

Hiç më vonë, pas dy ditëve shtatlarti, ballëthyeri Leonard Shkeza gjendej ulur në kolltukun andej tavolinës sime në presidencë.

Mbi kokën e malit Dajti, një mjegull e nxirë, formëkurrore merrte e jepte për të përbashkuar të gjitha pjesët e saja të cilat i lidhte një linjë e bardhë dhe e hollë. Leonard Shkeza, po si ajo mjegulla, përpiquej të lidhë fragmentet e biografisë së tij. Një ndjenjë e pakuptimtë, e papërcaktuar dhe pa domethënie të qartë më ngacmonte lukthin. Historia e jetës së Leonard Shkezës bashkë me vapën frymëzënëse të asaj dite e ngarkonin ambientin e zyrës me një ajr të rëndë deri në padurim. Sa më thellë që zhytej Shkeza në humnerën e jetës së tij aq më shumë humbte drita pushtetin përballë errësirës që sjellte ajo mjegulla gjatë zmadhimit të saj mbi kryeqytetin.

Në çastin kur "qenia asociale" - siç e quante Shkeza veten pandërprerë - mbrritti në stacionin e burgosjes dhe privimit nga liria, vetëtima çau përmes qiellin e bërë terr. Zëdhënësja e presidencës Anita K. hyri me vrap në zyrën time për të ndezur qirinjtë. Veç kur përfundoi vizitën e zhurmshme dhe intenzive shtrrngata përfundoi paraqitjen e tij Leonard Shkeza. U kthyen dritat, ndërsa Anita K. frynte mbi zjarrin e qirinjve për t'i shuar ata. Nuk e di saktësisht se sa kohë kishte që Shkeza kishte përfunduar fjalën e tij e ishte duke pritur ndonjë përgjigje nga unë, e di që mendimet më ishin ndërprerë disa herë, nga një kollitje e lehtë, nervprekëse, së cilës i kisha rezistuar me një shtrrngim truri.

- Ka disa ditë që nga puna është larguar shefi i Shërbimit Sekret të shtetit. Është post i lirë. Besoj se ju mund ta ushtroni mirë këtë profesion. Ju e njihni pak a shumë këtë profesion apo jo? Hë, mendoj në faktin se keni pasur shumë punë me Shërbimin

e diktaturës, e njihni metodën e punës. Si mendoni? Mund t`i dilni zot kësaj përgjegjësie?

-Është një segment shumë i ndjeleshëm i shtetit. Përse z. president keni një besim kaq të madh në mua, sa që të më jepni në duar aparatin më të rëndësishëm të shtetit?

- Jam dakord që Shërbimi Sekret është tepër i ndjeleshëm për jetën e një shoqërie dhe tejet i rëndësishëm, por jo më i rëndësishmi. Ne kemi reformuar atë dhe vazhdojmë me atë proces. Kush më mirë se një njeri që ka përjetuar peshën e krimit shtetëror di të moderojë sistemin e punës së një aparati të tillë, duke pasur gjithmonë parasyshë dinjitetin dhe të drejtat e njeriut. Ju jeni njëri nga ata dhe mbitëgjitha e di që e doni atdheun dhe nuk do të gaboni në disfavor të tij!

Ligjerata e Shkezës për dashurinë ndaj atdheut, duke përsëritur citate nga vepra e Lukianit, psalme biblike për dashurinë e Jezu Krishtit ndaj Izraelit, ishte edhe më e mërzitshme. Gjithçka që dëshiroja në ato momente ishte që ai të më pyes, kur t`ia fillojë punës dhe të ikë nga zyra. Ajo ndjenja misterioze që më irritonte lukthin nuk më shporrej nga stomaku. Ishte koha e fundit për të intervenuar:

-Ministri i Brendshëm do të ju përgatisë për postin. Ai është duke pritur në korridor.

Leonard Shkeza, përkundër protestave të shumë ministrave dhe bartësve të isntitucioneve tjera të shtetit, u bë shefi i Shërbimit Sekret. Mendoja se kam zgjedhur njeriun më të përshtatshëm për atë post të komplikuar. Ai do ta kryejë atë detyrë më mirë se gjithkush tjetër. Ai nuk do të keqpërdor kurrë njeriun sepse do t`i dalë në pasqyrë vetja, fizionomia e tij e përgjakur e kohëve të dikaturës - binda veten para se të nënshkruaj dekretin për emërimin e tij.

Mendim që e mallkova disa muaj më vonë nga frika në mos gjithë ato thashetheme që përhapeshin salloneve të kryeqytetit

qëndronin. Qysh në ditët e para ankesat ndaj punës së Leonard Shkezës ishin rrëqethëse. Atij i mvesheshin pothuaj të gjitha incidentet; sulmet bile edhe ndaj atyre pjestarëve të opozitës që s'ma turbulloni fare ujin; përgjimi dhe survejimi i familjeve të politikanëve; takimet e fshehta me funksionarë të shteteve të ndryshme; djegia e banesave të gazetarëve të ndryshëm; vrasja e ndonjërit prej tyre e deri tek vetvrasja e poetit Ilir Tari. Akt, jo vetëm që nuk i shkante karakterit të poetit, por të gjitha indikacionet e veçanarisht argumentet e Rino Mahirit që mi kishte shpaluar një ditë pas vdekjes së Ilir Tarit, flisnin për një vrasje të organizuar mirë. Shtoi këtyre edhe të shtënë në hapësirat e presidences, për të cilën, fshehurazi, më kishin folur shumica e nëpunësve të pallatit. Po pika e gjakut në flamur? Thua unë vetë të kem sjellë një monstër nga thellësitë e xhunglës së parkut mu në zemër të pushtetit, që ai të përmbys atë me intriga, vrasje e komplote?

Pushteti i tij ishte bërë aq i fortë, sa që përveç meje, asnjë nga ministrat nuk merrnin guximin ta preknin. Problemi duhej të eliminohej nga vetë shkaktari i tij. Ai shkaktar isha unë vetë; presidenti i hendikepuar me sëmundjen e naivitetit human- siç kisha dëgjuar të më quante Leonard Shkeza nëpër vende të ndryshme.

6.

Anita K. zëdhënësja, të cilën e simpatizoja më së shumti, kishte ca ditë që kërkonte të flasë me mua. Diçka nuk ishte në rregull. Deklaratat e saja për shtyp nuk kishin kualitetin e mëparshëm. Ndoshta ajo do të më flasë pak më shumë se tjerët, për atë punën e të shtënë dhe pikave të gjakut në flamur- mendova kur e thirra që të vijë në zyrën e time. Anita ishte shndrruar në një qenie e zënë rob nga frika, pasiguria dhe dyshimi ndaj çdo hijeje që sillej rreth e rrotull pallatit.

-Cili është problemi që të ka marrë energjinë e gjallërisë sate Anita? Nuk je ajo që ke qenë. Diçka të ka ndryshuar e të ka

bërë si shumica e figurave tjera të frohta statike të pushtetit. Ke humbur pikërisht atë që të dallonte nga të tjerët – gjallërinë!

- Jam në hall z. president. Ju sigurisht keni dëgjuar për një të shtënë...

- Për të shtënë kam dëgjuar, mirëpo askush sy më sy nuk pranon të flasë më shumë. Dhe më hiç ajo krismë të ketë ndodhur në zyrën time. Më trego se ç'ka ndodhur Anita, ti e di që unë do të të mbrojë me gjithë fuqinë që kam.

Anita drejtoi shikimin kah dritaret, pastaj uli kokën, fërkoj duart, me një lëvizje të lehtë hudhi flokët nga fytyra, mori frymë thellë dhe;

- E kam dëgjuar krismën, mirëpo nuk e di se nga cila anë e pallatit erdhi. Kur kam dalur në korridor kam parë Leonard Shkezën bashkë me dy agjentë të tjerë që sapo dilnin nga zyra juaj. Ai kërkoi nga gjithë ne që të futeshim në zyrat tona dhe të mos dilnim deri sa të urdhërojë ai. Pas një dite na morri që të gjithëve në pyetje. Që nga ajo ditë, çdo nëpunës, pa përjashtim, dridhet nga frika. Nuk keni vërejtur se që të gjithë përdorin daljen e mbrapme të pallatit? Ata nuk duan që t'i shohë njeri, me një fjalë ata nuk duan më të identifikohen me përmbajtjen e pallatit dhe aktivitetin e tij të brendshëm...Frika, zoti president, frika po udhëheq punën tonë. Çdokush asgjë më shumë nuk bën përveç pritjes së mbarimit të orarit të punës. Pritje që është duke dërmuar jetën përbrenda këtyre murreve

- Se diçka është çrregulluar në harmoninë e përmbajtjes së pallatit e kam të qartë. As unë nuk mund të bëj gjum të qetë që nga dita e...E di ti që unë kam qenë mik i ngushtë me poetin e vetvuarë Ilir Tari?

Po vëreja se po futesha në një situatë që i përngjante asaj të mëkatarit para priftit. Anita hapi sytë sikur në tunelin e errtë të frikës së saj zbuloi një pikë drite në zmadhim e sipër. Gjest që më bëri kurrështar të dija se si i lidhte ajo të gjitha ngjarjet që kishin ndodhur kohëve të fundit.

- Jo nuk e kam ditur, mirëpo e kam parë në korridor duke u zënë me rojet, disa ditë para vdekjes. Donte një takim me ju, mirëpo siç u pa nuk ishte paralajmëruar për të...

- Çka?! Ilir Tari ka qenë këtu?

- Pastaj kam dëgjuar se nuk ishte hera e parë që ai kishte ardhur për t`ju kërkuar.

Askush nuk më kishte informuar për ardhjen e Ilir Tarit në presidencë. Cili është ai drejtor që mendon se presidenti di gjithçka? Presidenti është personi më i privuar në shoqëri nga drejta e informimit mbi jetën e qytetarëve. Aparati i tij kujdeset për të trashur sa më shumë murrin në mes tij dhe masës, që ai, siç pandehnin këshilltarët e mi të matufosur, të merret me punët e mëdha të vendit, që në të vërtetë, do të thotë distancim sa më të thellë nga populli dhe ikje nga realiteti, pozitë që u le hapësirë shefave të ministrive të bëjnë ç` të duan pa pasur frikë se do të marrë vesh diçka që s` duhet. Zbrazëtira, që ndjejt, atë moment në shpirt, më bëri të qartë se gjendësia tepër larg, shumë larg të vërtetës mbi jetën dhe gjendjen e popullit dhe shtetit, të cilin përfaqësoja. Krejt larg atdheut që më predikonte im atë, i strehuar në një pallat ireal që përbëhej nga raporte, informata të rrejshme dhe maskime. Çfarë pushteti paskësua pasur unë, kur nuk dija as kur më kërkonte miku im më i ngushtë?!

- Zoti president...! Frika që unë mos të humbë kontrollin shtyu Anitën që të çojë zërin.

- Po! - Iu përgjigja pa fshehur agresionin që më kishte kapluar.

- Kam frikë për Martin Gerën, ai ka dëgjuar krismën dhe vazhdimisht më pyet për të!

- Ti e dashuron atë apo?

- Po z. president, pa të jeta ime nuk ka kuptim. E dua shumë. Kam frikë mos Leonrad Shkeza...

- Mos u brengos. Nuk lejoj që Martin Gerës t`i ndodhë e njeja gjë si Ilir Tarit. Vetë nga arsyeja sepse Martin Gera është ai që krijon përshtypjen sikur Tari të jetë gjallë. Ti nuk do të besosh, sepse mendon se unë nuk kam kohë, mirëpo unë kam lexuar njërin nga librat e mikut tënd që mban emrin "Bukuria e papërkryer e qenies". Një libër gjenial mbi papërkryeshmërinë e qenies së paradënuar me peshën e mëkatit.

- Kam përshtypjen sikur të përgatitet një kurth kundër Martinit.

- Ka vërjetur ai diçka?

- Nuk besoj, mirëpo nuk heq se nuk heq dorë nga gjurmimi për të lokalizuar siç thotë ai, vendin e krismës, në ajo ka ndodhur në trurin e tij apo në hapësirat e presidencës.

-Unë dhe ti e dimë që krisma ka ndodhur në presidencë, pse nuk i tregon të vërtetën?

-Ai pastaj do të dojë që të di se çka qenë ajo krismë, pse, nga kush është shkaktuar. Pyetjet janë mania e tij më vrasëse nga gjithë të tjerat. Nuk e durroj dot.

- Cila është e vërteta e asaj krisme Anita, më thuaj verzionin tënd!

Anita nuk ishte një tip qenieje që parapëlqente spekulimet dhe paragjykimet. Nëse më duhej t`i përgjigjem pyetjes së çmendur të Martin Gerës që kishte vënë, në formë pasaporte, në librin e tij; *"nëse keni takuar ndonjë qenie që ec drejt përkryeshmërisë, ma thoni, sepse është një senzacion, një fakt që megjithatë dëshmon se qenia humane mund të shpresoj në amshueshmërinë e saj"*, do ta shkruaja me shkronja të trasha emrin e zëdhënëses sime Anita K, e cila ma ndërpreu mendimim me një rrezymë të saj prej poetjeje:

- Për mua nuk ka rëndësi vendi se ku ndodhi krisma z. president, atë gjë as që e di. Jetëkushtëzuese për mua është mbetja gjallë e krijesës që shërben si sinonim i dashurisë së përkryer, jo e qenies së përkryer, edhe po të jetë një kopje e zbehtë dhe e rrejtshme ajo krijesë, sa i përket dashurisë së

përkryer unë jam e kënaqur dhe po u shua ajo në mua do të vdes iluzioni. Ndërsa unë jetoj nga iluzionet dhe kjo më mjafton, sa për të mbetur e gjallë!

Aq sa munda të kuptoi Anitën, dilte ky thelb; po u zhduk Martin Gera do vdiste iluzioni. Po të vdiste iluzioni do të shuhej edhe Anita K. qenia me perspektivë për të ndihmuar në kthjellësinë e qëllimit të përpjekjes së qenies drejt përkryershmërisë. Askush më mirë se ajo, deri atë ditë, nuk kishte mundur më mirë të më sqarojë se nga buron pasioni i Gerës për të gjurmuar dinamikën e komplikuar e papërkryershmërisë njerzore. Aq intelgjent kam qenë gjithmonë sa të kuptoja se përkryershmëria është një iluzion fëminor i qenies humane, ashtu siç është ajo vetë. Po, po të zhdukej shpresa, iluzioni dhe ideali i përkryershmërisë nga vetëdija e qenies, çdo të mbetej në shpirtin dhe mendjen e tij? Asgjë! Ku do të ishte kuptimi i ekzistencës së tij? Askund! Prandaj, burrimi i shpresës së atij kërkimi, jeta e atij burrimi duhej mbrojtur me çdo kusht. Jeta e shtrejtë e mikut të Anita K. Martin Gera, atentatorit tim, që kishte shpallur çdo qenie të papërkryer, përgjysmë dhe vetzhbërëse. Duhej shpëtuar nga shuarja, nëse për hiçgjë tjetër, atëherë për të mbajtur gjallë iluzionin në poezinë e jetës së zëdhënësës sime.

Fytyra e Martin Gerës më bëhej sa më e dashur, aq sa për të sakrifikuar shumëçka për të. Kur lexova fjalët e tij; *"i vetmi faktor, që njeriu e konsideron si shtytje drejt përkryerjes, është ai i intuitës. Intuita mund të jetë vërtet një shtytëse drejt njohjes së përkryerës të diçkaje apo të zotërimit të përkryer të një situate të caktuar, por ajo s'mund të jetë vetë shtytësja kryesore për përkryerjen e njeriut vetë, e pamundur. Ai gjithmonë do të udhëhiqet nga përvoja e tij, nga koka e jo nga ajo që i vlon përbrenda në plan të parakuptimit të gjërave, kështu që edhe kjo shtytje e mundshme përplaslet përdhë "*, më ra ndërmend ajo ndjenja e papërcaktuar që më terrorizonte lukthin dhe shpirtin

përderisa kuvendoja me Leonard Shkezën. Vonë, tepër vonë kuptova se kishte qenë pikërisht intuïta që donte të më sinjalizoj për diçka, duke çrregulluar, në formë proteste sistemin e funksionimit të organeve të mia të brendshme. Ajo ndjenjë që mendoja se kishte rezultuar nga vapa dhe biografia e rëndë e Leonard Shkezës nuk ishte asgjë tjetër përpos aktivizim i instinkteve për të më paranojtuar për gabimin e madh që po bëja.

Anita u largua pa dhënë ndonjë përgjigje që do më shërbente si dëshmi konkrete me të cilën do të mundesha të ndal turrin e shefit të Shërbimit Sekret. Fletorja e kuqe që gjeta pranë varrit të Ilir Tarës kishte nxjerë njërin cep nga çanta. Shihej që fjalitë ishin shkruar ngutazi dhe me nervozë. Fjalitë mezi që deshifroheshin. Diku kah mesi i faqes vërejta emrin e Martin Gerës të shkruar me shkronja kapitale dhe fare qartë. U koncentrova mirë para se të nisë leximin e fjalive të pamabaruara;

"Martin Ge... bën një jetë të dy... intele... - pastaj kryereshtshkrimtar ... vrasës -porosi kontakte me ambasada të shtet -përsëri ca vija pa formë- nuk... mirën Shqip; përdor zëdhënësen Anita K. si mjet për ... pallat nga brenda dhe orarin e saktë të kyretarit ... Poetin Ilir Tari ...skandaloz e ka pasur mik, dijn hollësisht për arsyen e vdekjes së tij. Tepër i zgjuar, ka shërbyer në Legjionin për të Huaj në Francë... zhdukim që atë ditë- sërish kryeresht pas disa shkarravitjeve të kota - L.SH. futë në "përpunim" kurvën e tij Anita K. Metoda... përdo... Ilir Tari s`bën, duhet tjetërçka orga..."

Nuk kishte asnjë dyshim se ishin shënime të ndonjë agjenti të Shërbimit, të marra gjatë ndonjë mbledhje me shefin e tyre. Disa nga fjalitë ishin identike me fjalët që mi tha Leonard Shkeza ditë më parë mbi atentatorin e paguar Martin Gera. Frika e Anitës nuk ishte e paarsyeshme. Fjalinë e shkëputur "Ilir Tari..skandaloz" nuk e kuptoja dot. Mos vallë Shkeza do të

eliminonjë Martin Gerën sepse mendon se ai di diçka mbi vdekjen e Ilir Tarit e mua më gënjen gjoja se ai është atentatori im. Po ajo "zhdukunim që atë ditë" dhe " LSH futë në përpunim Anita K." - çka do të thotë? Historia e krismës po zgjerohej në një dramë me plotë aktorë. Ishte koha e fundit që duhej të vija në aktivizim veten.

7.

Ministria e brendshme më kishte dërguar një raport ku thuhej se disa nga ambasadat e shteteve të mëdha, të cilat i konisderoja si aleate, janë duke koketuar me njerëz të opozitës. Nuk ishte diçka e re. Shumica prej tyre nuk e durronin patriotizmin tim, disa prej tyre edhe troç ma kishin thënë; "është primitivizëm një dashuri e tillë aq e sforcuar, duhet të jeni më modern". Absurd! Ata nuk donin që unë të dua atdheun, vendin, popullin tim sepse i pengonte dikujt. Në njëfarë mënyrë donin të ma bëjnë të qartë se atdheun mund ta duan vetëm të fuqishmit, të mëdhenjtë, ndërsa të vegjëlit duhet të jenë "modernë". Me një fjalë, vendet e vogla dhe të varfëra siç ishte vendi -president i të cilit isha- nuk e meritonte një gjë të tillë! Plotë diplomatë, po edhe vetë kryetarët e shteteve që vizitoja e më vizitonin, për shkak të gjendjes së rënde ekonomike më trajtonin me një nënçmim të padurueshëm duke menduar madje, se unë bashkë me qytetarët e shtetit tim, nuk kemi dëgjuar kurrë historinë e krijimit të shteteve të tyre të mëdha, se ne nuk dijmë fare për patriotizmin e tyre për vendet, tapia natyrore e të cilave gjendej në kasafortën e ndonjë rezervati "modern".

Ndërsa opozitës nuk i bënte gjithaq përshtypje për tu bërë "moderne" sipas kërkesave të ambasadave të huaja. Ajo, për të vënë këmbën në pallatin e presidencës, sakrifikonte edhe sende të tjera, e sa për atdheun, dashurinë ndaj tij, s'u hante fare... Përherë ku gjendesha përballë një raporti të tillë, më shfaqej ajo ndjenja neveritëse, si në rastet kur takoja shefin e Shërbimit

Sekret. Diçka do të ndodhte. Mos është tepër vonë- mendova para se t'i përgjigjem thirrjes sime shoqeje në anën tjetër të telefonit. Në shtëpinë time gjendej Leonard Shkeza, bashkë me dy varrës të tij. Sipas tij, është diçka e rëndësishme që duhej të diksutohej në shtëpi e jo në pallat.

Shoqja ime që kurrë nuk interesohej për detaje të punës sime, atë ditë dukej të kishte ndryshuar qëndrimin. Asaj i kishte pëlqyer ardhja e Leonard Shkezës në shtëpi, i cili sipas saj ishte njëri nga besnikët më të mirë që kisha në mbarë aparatin shtetëror. Ku ta dijnte e gjora se pikërisht ai, Shkeza, ishte njëri nga virusët më të dëmshëm që i merrte jetën pjesë pjesë atij shteti të mjerë. Ardhja e Leonard Shkezës ishte edhe një akt plus i asaj primadës së ndërtuar përplotë intriga nga ai. Për të kundërtën nuk mundej të më bindë askush, sidomos pas gjetjes së rastësishme të asaj fletoreje, nëpërmjet së cilës mësova edhe disa pjesë të dramës që Shkeza përpiqej ta mbajë fshehur, mirëpo që zbulohet çdo ditë sa më shumë. Ende nuk isha i sigurtë se si duhet të sillem për të siguruar fitoren mbi shefin e Shërbimit sekret.

- Nuk erdha në presidencë, me qëllim që mos të të marrë kohën që duhet të kalosh me familjen, – bëri Shkeza për të treguar shpirtmadhësi para shoqes sime, e cila tërrë kohën ankohej për distancën që ishte krijuar në mes nesh për vite me radhë.

- Si ju shkojnë punët, keni përparuar diçka? Qëllimisht i parashtrova këtë pyetje të përgjithshme sa për ta nxitur që të shpalojë tregimin e shpifur që e ka bërë gati në zyrën e tij para se të nisat drejt shtëpisë sime. Suksesi nuk mungoi.

- Kemi informatën se Martin Gera ka blerë një biletë për tu kthyer në Zvicër. Mendimi ynë është që t'ia presim rrugën para se ai të bëjë diçka kundër jush. E dijmë edhe vendin ku ka fshehur armët. Erdha për të kërkuar leje nga ju z. President që...

- Pasi paskëshi informatën se ai ka blerë biletë për në Zvicër, sigurisht e dijni se ajo është ktyhese apo jo?-

Shkeza humbi ngjyrën e fytyrës. Atij nuk do t'i kishte shkuar ndërmend se presidenti i një shteti merret edhe me imtësira të tilla sa për të ditur edhe për statusin e biletës së njërit nga mijëra udhëtarët që largoheshin nga kryeqyteti. Ajo, që mu duk se vërtet e shqetësoi Shkezën nuk ishte informimi im në lidhje me karakterin e biletës, por fakti se unë kisha një mekanizëm tjetër që merrej me të njejtin problem si repartet e tij.

-Z. President do të ishte mirë që ne të koordinonim punët me policinë, respektivisht me Rino Mahirin për të vënë sa më mirë nën kontroll këtë punë, kuptoni që mos të ndodhë diçka e papritur.

-Unë nuk përmenda policinë e as Rino Mahirin, pse jeni i mendimit se kam angazhuar dikë për të ndjekur Martin Gerën dhe mbi të gjitha pse ju pengon një gjë e tillë?

- Jo, përkundrazi, nuk më pengon fare, mirëpo...- I mbeti në fyt fjala Shkezës së bërë prush.

- Ja për armët nuk dij asgjë, më thoni ku i fsheh armët Martin Gera.- Leonard Shkezës iu kthye çerrja.

-Në shtëpinë e Anita K. Dy nga agjentët e mi kanë vizituar banesën në mungesë të saj dhe kanë parë një pushkë speciale për atentate.

-Mos e kanë futur ata vetë atë armë për të ju shërbyer ju sa më mirë, kuptoni, për të marrë ndonjë gradë më shumë, gjera të tilla nuk duhet përjashtuar? - Shkeza u gjet i hutuar. Unë gjeta momentin për të vazhduar

- Më ka ndodhur diçka interesante. Padyshim se keni marrë vesh se kam qenë në varrin e Ilir Tarit. Pranë varrit të tij kam gjetur një fletore me kopertina të kuqe që në përmbajtje kishte ca shënime interesante dhe që sipas të gjitha gjasave do t'i përkasë ndonjërit nga agjentët tuaj. E di se ç'shkruante në brendinë e saj?

- E ku ta di unë?

- Ja po të them. Aty shkruhej se Leonard Shkeza do të përpunojë zëdhënësen e kualifikuar si lavire Anita K. - fillova të shtojë gjëra nga verzioni im - dhe se duhet zhdukur Martin Gerën, por jo në të njejtën mënyrë si Ilir Tarin, pastaj shkruhej se Iliri ka dashur të bëjë një skandal prandaj është dashur të vritet dhe...

-Nuk është e vërtetë, është ndonjë kurth i Martin Gerës. A nuk e shihni se ai na mvesh edhe vrasjen e Ilir Tarës. Për Anita K. kurrë nuk kemi folur. Z. President më falni por...-doli prej takti Leonard Shkeza duke vënë në lëvizje duar e këmbë. Vetëm sa nuk i eksplodonin damarët e fytit, përderisa fliste.

- Mirë, mirë, mos u shqetësoni! Ju nuk do të ndërmerni asgjë kundër Martin Gerës, ashtu siç jemi marrur vesh dikur. Le të shkojë në Zvicër, po edhe le të kthehet. Ti Leonard Shkeza ke përgjegjësinë për sigurinë e tij. Do të vijë momenti kur do të jemi të detyruar që ta heqim qafe. Ti e di që unë kam besim të plotë në ty.

Ishte njeriu që fare nuk i besoja. Frika që ai të mos ndërmarrë diçka nga tërbimi më detyroi t' i sigurojë se një ditë do t' ia lë në duar fatin e shkrimtarit Martin Gera. Lavdërimet që ia bëra i ndihmuan atij qëllimi. Kjo u pa ca sekonda më vonë, kur filloi të flasë për lëvizjet e opozitarëve nëpër ambasada dhe burgje për të përgatitur ndonjë rrëmujë, të cilën unë pritja çdo mëngjes të jetës sime si president. Ai premtoi se do të përqëndrohet në ato probleme, natyrisht deri sa të kthehet Martin Gera nga Zvicra. Ishte mënyra e vetme për të shpëtuar Martin Gerën nga plumbi që Leonard Shkeza e mbante ndërmjet gishtave tërë kohën.

Fytyra e Ilir Tarit u shfaq sërish në xhamin e dritares. Përsëri i përgjakur në kokë. Kësaj rradhe me një shikim neutral prej të vdekuri.

L.P.

Onania e identitetit dhe mungesës

1.

Ndjeja në kënaqësi të pashpjegueshme kur puqesha me ata sytë e zmadhuar të fqinjve të mi që më konsideronin si të çmendur. Nuk më kujtohet të kem kundërshtuar ndonjëhere dikë që më ka thënë troç; "ti je i çmendur"! Të tillët, pra njerëzit që merrnin guximin të më thonë mendimin e tyre hapur, ishin si xhevahirë të rrallë në mesin e një shoqërie që i përngjante një kolonie robotësh indiferent dhe të vetmuar. Berna, edhe pse është polisi i vendit, është një qytet relativisht i vogël. Të rrallë ishin ata njerëz që nuk më njihnin. Mund të them lirisht se isha më prominent se shumica e moderatorëve të mediave lokale të kryeqytetit. Përshpëritjet; «ja, ky është ai i çmenduri», «vjen budallai», aspak nuk më trazonin. Zor se më shporte dikush nga fjalori popullor i banorëve të kryeqytetit. Isha bërë, deshti apo jo dikush, njëri nga kapitujt e historisë së këtij qyteti dhe kjo më pëlqente, më kënaqte kontributi im në favor të gjallërisë së jetës, e cila që nga hidhërimi i saj i fundit, pas një lufte, që kishte ndodhur qindra vjet më parë, nuk ishte kthyer më në sheshin e qytetit.

Të njejtat shushuritje dëgjova edhe në korridoret Policisë Federale. Isha i ftuar për një seancë me prokuroren e shtetit. Ajo kishte urdhëruar që të futem në ndërtesë nga dera e mbrapme, sigurisht nga droja që mos e tallë dikush për shkak të kuvendimit me të çmendurin më të njohur të kryeqytetit.

Vizitat e mia në korridoret misterioze të godinës shtetërore nuk ishin të rralla. Atje më thirrnin kohë pas kohe për t'i bërë ekspertizën ndonjë pikturë në ishte ajo origjinale ose e rrejshme.

Më kujtohet që herën e parafundit më kishin ftuar për të vërtetuar origjinalitetin e punimit të Oskar Kokoshkës «Qyteti i ri i Drezdenit». Punim, gjatë bërjes të të cilit, Oskarit të shkretë i kishte ardhur ndonjë erë e rëndë nga goja, saqë ngjyrat tërrë kohën kishin qenë të detyruara të vjellin, derdshëm pa i dhënë mundësinë Kokoshkës që të krijojë së paku formën e një objekti të vetëm.

A onanisen ngjyrat? Po.

Kokoshka e di këtë punë. Ishte apo jo origjinal vizatimi që mbante firmën e Kokoshkës e që gjendej në duar të policisë? Origjinali i atij punimi nuk kishte ekzistuar kurrë, këtë ua bërë me dije hetuesve, mirëpo ata kërkonin më shumë prej meje dhe unë;

- Kush është ai idiot të humbë kohë duke kopjuar banalitete të tilla që vetëm letra a pëlhura e gjerë është e dënuar t'i durrojnë. Mirënjohja për analizën time shkencore nuk mungoi, bariu i kopesë së policëve me përkulje;

- Ti je i çmendur.

- Falenderit- thashë poashtu me përkulje.

Herën e fundit, nuk më futën më në atë zyrën, ku isha mësuar të konfrontohem me mjeshtrinë e falsifikimit të ndonjë tregtari të veprave të artit.

Në vend të pikturës qëndronte portreti i gjallë, i ftohtë dhe në acar i prokurores së virgjër (e tillë kishte mbetur për shkak të tiparave të papërcaktuara gjinore. Dukej si femër, mirëpo shumica e konsideronin si një burrë mesjetar që don të kthejë në jetë inkuizicionin). Sytë e saj - perëndi më shpëto!- të frikshëm, pa jetë, ato ngjallnin në mua ndjenjën për të dalur në shesh e për tu çmendur. Ishte një nga ato krijesat që nuk i besonte çmendurisë sime dhe që nuk zgërdhihej kur shfaqesha.

Me një seriozitet të hekurt ndjekte grimasat, të cilat i bëja qëllimisht sa për ta nxjerë nga pozita e një kompjuteri më dy ekranë, që paraqiste një portret të palëvizshëm, të vdekur. Po të kishte vazhduar edhe disa sekonda qëndrimin e saj ashtu, nga pamundësia për të duruar edhe mëtej atë gjendje, do të ikja i tërbuar jashtë.

- Cili është miku juaj më i afërt? - Se ç`djallëzie paska gatuar kësaj radhe Martin Gera, mendova para se t`i vë në përdorim figurat nga ajo bota tjetër, ajo e atyre minutave një herë në muaj.

- Miku im më i afërt, ehee, ju e njihni fare mirë, është presidenti...

- Mjaftë më me ato budallallëqe, ti e di fare mirë që në shtetin tonë posti i presidentit është formal, pa rëndësi- tha prokurorja duke çuar dorën në formë shpate.

-Shtet pa president të vërtetë, po njerëzit kanë nevojë për një njeri pas të cilët duhet të lidhen. Njerëzit kanë nevojë për një prift, imam apo budë tek i cili duhet t`i varrin shpresat. Ç`mut shteti na qenka ky pa president? Do të emigorjël!

-Leri tani ato lojëra, bëhu serioz, është diçka me rëndësi? Prokurorja më qortoi aq ashpër saqë patjetër duhej t`i kthehesha realitetit.

- Miku im më i ngushtë është i huaji Martin Gera- Pse potencova fjalën "i huaj". Kurrë nuk më kishte ndodhur një gjë e tillë. Ishte e vërtetë se Martini nuk kishte të drejtën e qytetarit në Zvicër, mirëpo ai këtu ishte rritur, shkolluar, formuar dhe...

- Më falni e tërheq fjalën "i huaj", Martin Gera është më zviceran se unë!- folta para se të marrë fjalën prokurorja.

- Po ai është i huaj. Ai nuk ka shtetësi në asnjë vend të botës e as në Zvicër. Është fëmijë emigrantësh nëse nuk e keni ditur. Natyrisht që e dija. Shtetëzimi i Martin Gerës as që është i mundur, konstatova, sapo mendova në mikun tim. Edhe po t`i ofronin ai do të thoshte; «jam njeri i lirë i pasionuar pas përkryershmërisë, e shteti është ai i fundit nga gjithçka tjetër në

univers që do të pranonte t'i hyjë një kërkimi të tillë!»! Nga prokurorja mësova se në ç`hall gjendej miku im i dashur. Ajo më tha se, policia e vendit tonë, kishte informata se Shërbimi Sekret shqiptar mendon se Martin Gera ka shkuar atje për të vrarë presidentin e tyre.

-E pamundur- kërceva nga karrigeja.

- As ne nuk besojmë! - Më lehtësoi prokurorja. Deri atë moment nuk kisha besuar se edhe nga një krijesë e tillë si prokurorja, ku ndjenja nuk ka gjasa për të mbetur gjallë, mund të dalë diçka lehtësuese për shpirtërat e trazuar. Mu drejtua me gisht sërish urdhërueshëm:

- Shiko edhe ne e njohim atë si gazetar, shkrimtar, një intelektual që merret me problemet e botës, jetës e Zotit, çështje që ne nuk i kuptojmë dhe as që duam të çajmë kokën me sende të atilla, mirëpo janë disa zbrazëtira në biografinë e tij, që kanë një kohëzgjatje prej një viti, gjashtë muajsh...mund të na thuash se ku ka qenë, çka bërë, si mik i ngushtë i tij që je? Përsëri ato periudhat misterioze të zhdukjes së tij. Martin Gera nganjëherë zhdukej me muaj të tërë e askush nuk dijnte se ku gjendet, as unë as prindët tij, të cilët ishin mësuar me «stilin» e jetës pa gjeografi të birit të tyre dhe kishin hequr dorë nga brengosja gjatë mungesës së tij. Sapo pranova se një gjë e tillë ishte e vërtetë, prokuroja në emër të shpëtimit të Martin Gerës kërkoi prej meje që të përpiqesha të kuptojë diçka nga ai.

Martini ishte kthyer në Zvicër. Policia dijnte se ai pas disa ditëve do të kthehet sërish, kështu që mua më mbetej fare pak kohë për të mësuar për ardhje-vajtjet në atë vendin e të parëve të tij. Isha në gjendje të bëj çmos për të shpëtuar njeriun e vetëm që priste para derës së spitalit sa herë që çmendesha.

2.

Në çdo ritakim, pas një kohe qëndrimi në botën e tij të palokalizueshme, më pyeste për ditën e parë të çmendjes sime.

Rradhën e fundit Martin Gera më dukej i dërrmuar, i humbur dhe tjetërsuar në sjelljen e tij. Dialogut tonë i mungonte ai sensi lehtësues e plotë humor. Ai ishte një njeri që në mënyrë të pakapshme deshifronte mesazhet e parandjenjës, gjë që i mundësonte të parashihte çdo situatë. Mos vallë kishte kuptuar për marrëveshjen time me prokuroren?

Më shpjego si vendose që të dalish në rrugë për të imituar një të çmendur?- Ky ka pësuar metamorfozë - mendova - herët tjera pyetja e tij ka qenë shumë më konkrete dhe gjithmonë e njejtë; «si u çmende?», dhe unë filloja të rrëfejë, rrëfim që ishte një lloj çelësi për të hyrë në bisedimet tona të pafundme mbi gjithçka që në ato çaste na ngacmonte trurin. Me zë të thyer fillova të flas për ditën e parë të çmendjes sime. Për atë ditë kur vendosa t`i nxjerë nga takti skllëvërit e heshtjes në kryeqytet. Shikimi i tij asaj dite ishte bërë më serioz, ndryshe nga ai i zakonshmi;

«pas diskutimit që bëne ti mbi veprat e papërfunduara të Leonardo da Vinçit dhe faktet që solle nga sirtari i historisë së shkencave humane për papërkryeshmërinë e qenieve u ktheva në shtëpi duke u përpjekur t`i përgjigjem pyetjes; jam unë i përfunduar si vepër e natyrës a Zotit? Mbi tavolinë, përveç gotave të skuqura nga yndyra e tharë e verës, gjendej edhe libri i atij farë nxënësit të Hegelit me emrin Fojerbah që mbante titullin "Mendime mbi vdekjen dhe amshueshmërinë".

Deri sot ende nuk kam mundur të shpjegojë mënyrën e ardhjes së një libri të tillë në banesën time. Nisa të lexojë. Një nga ato traktatet e shumta morale mbi ekzistencën e njeriut, e bërë nga autori për t`iu kundërvënë një morali tjetër, në rastin e Fojerbahut, për t`i kundërshtuar mësuesit të vet, predikuesit të "atdheut qiellor" Hegel - konstatova para se të hap kapitullin, ku ai farë Fojerbahu kishte rradhitur argumente nëpërmjet të cilave teoretizonte mbi dallueshmërinë e njeriut nga kafsha. Thënia e tij "Religjioni ka të bëjë me esencën e dallimit në mes kafshëve dhe njerzve - kafshët nuk kanë religjion" më bëri aq

nervoz saqë i përgojova mbarrë fisin që kishte pjellur atë surrat të leshtë. Unë nuk kam religjion. A jam kafshë, djalli ta marrë! - i bërtita vetes para se të vazhdojë me leximin e budallallaqëve të tij. Mëtej ai thoshte se dallimi esencial në mes të kafshës dhe njeriut qëndron edhe tek posedimi i Jetës së Brendshme dhe Vetëdijes gjë që nuk i kanë kafshët e njerëzit po. Mendova në qenin tim, Platonin. Ai ka shpirt. Po edhe ndjenja ka; sa herë që të hapë derën ai më ngjitet në qafë duke më lëpyrë nga gëzimi. Platoni nuk sillet ashtu kur në derë shfaqet ndonjë i panjohur, por lehë. Njëjtë si ne njerëzit kur ballafaqohemi me ndonjë të panjohur në prag të shtëpisë edhe ne i lehim atij, por ndryshe nga Platoni që nuk flet duke i bërë dhjetra pyetje rreth identitetit dhe qëllimit të ardhjes së tij. Nëse Platoni është pa ndjenja, atëherë ç'janë njerëzit memecë? A ka vetëdije Platoni? Ne njerëzit themi se jemi të vetëdijshëm se nuk duhet ngrënë njerëz; nuk duhet të hudhemi nga kati i pestë; nuk duhet të ecim mbi det nëse nuk dijmë të notojmë se po mbytemi etj. Platoni gjithashtu e ka alergji ujin sepse nuk di not (edhe unë nuk di të notojë); nuk han mish qensh dhe nuk hudhet nga dritarja e banesës sime që gjendet në katin e pestë sa herë të lëviz bishtin në oborr kudra e asaj Reginës, fqinjes sime, sepse është i vetëdijshëm se bëhet copë. Qeni im, njëjtë si unë nuk shkon në Kishë, sepse është ateist. Ka prej atyre, që shkojnë për çdo të diel në Kishë e për çdo të premte në Xhami duke pritur gojëhapur që prifti a hoxha t'iu hudhë ndonjë asht të gërryer nga dhëmbët e holluar nga zhvatja. "Njeriu ka vetëdijen e pafundësisë në vetë"- shkruhej me shkronja kursive në fund të kapitullit- duke u arsyetuar; "njeriu vetë është një qenie e kufizuar në kohë me një fund të paracaktuar", qartas donte të thoshte se njeriu vdes, gjë që e di çdo idiot dhe "njerëzimi është i pavdekshëm, prandaj edhe vetëdija e amshueshmërisë", aha, më punoi mendja, pra njeriu mbetet i amshueshëm nepërmjet njerëzimit, kuptova! Po të mos ishin njerëzit nuk kishte se si të mbahej mend e të flitet për Platonin shekull pas shekulli që ai

të jetojë edhe në kohën time, vetëm se në një konstrukt tjetër, në atë të qenit tim të racës së bernardinëve.

Nga ky vetëdijësim vendosa të gjejë mënyrën se si të mbetem i amshueshëm në memorien e njerëzimit, ashtu si Platoni.

Me ditë të tëra u mbylla në banesën time dhe vrisja trurin duke kërkuar metodën e hyrjes në ato regjistrat e trashë që bashkarisht quhen Histori e që mbijetojnë kohët. Qëmoti kisha ardhur në përfundimin se atë qëllimin që predikon ti, atë qëllimin e shejntë të përkryershmërisë, nuk do ta arrij kurrë, sepse një gjë qysh herët e kisha vërejtur; thellë në shpirtin tënd, as ti nuk i ke besuar kurrë asaj që predikon. Ndonëse u bë një kohë e gjatë e unë nuk shihja asgjë në horizont që do të më ndihmonte në hapjen e dyerve të memories së ashpër të njerëzimit u dorëzova.

Së pari u shtriva në kanapé dhe ia ngula sytë një marrimange invadike që kishte për qëllim të pronësojë tërë tavanin e dhomës. Papritmas u çova, hapta krahët dhe lëshova një "aaa" të gjatë me aq zë sa kisha. Shkelmova karriget, theva televizorin, përplasa vitrinën me libra për toke, dhe ashtu duke bërë titur mbrrita në sheshin e qytetit; "unë jam alfa dhe omega i jetës dhe vdekjes suaj", "vdekje presidentit" etj. deri sa erdhën ato të sanitetit e më lidhën».

Martini nuk qeshi si zakonisht. Unë nuk fola më. Ndërsa ai;

- E di ti që akti i çmendurisë sate nuk është i përkryer?- Përsëri me atë papërkryeshmërinë e tij. Vërejtja se unë nuk do ta kundërshtoi dhe vazhdoi.

- Si zakonisht të çmendurit nuk janë të vetëdijshëm për atë që bëjnë. Ato momente ata gjenden në një botë tjetër, të cilën e harrojnë sapo t'i kthehen të të ashtuquajturit normalitet. Ndërsa ti, madje edhe në detaje di të rrëfesh për të botën tënde të çmendur. Gjithë kjo i përngjan një skenari të përgatitur mirë. Për diçka ta jap dorën; ti megjithatë do të mbetesh në histori. E di pse? Krye të çmendurit e instituteve psikologjike,

ka disa dekada që vuajnë nga mungesa e pjelljes së teorive, ti u ke dhënë një shans që ata të mbushin libra mbi një "dimesion të ri të porsazbuluar të çmendurisë që mban emrin L.P." Përveç se ke hyrë në historinë e kryeqytetit si prishës i normave themelore të sjelljes publike, je futur edhe në historinë e psikanalizës. Nuk ke pse të turpërohesh nga unë për zhveshjen e maskës që të bëj dhe ti e di fare mirë që kurrë nuk të tradhtojë. Nëse ndonjëherë zë vend si personazh në ndonjë libër timin, të premtoj se do të t'i përmend vetëm inicijalet. Vetëm dije se çmenduria jote është një komplot i papërkryer që i bëhet mendjes idiote të njerëzimit.

Më dha fjalën miku im Martin Gera. Ai mendonte se unë isha çmendur me qëllim. E pavërtetë. Mua më kishte ardhur vetviteu një sjellje e tillë, të cilën nuk di se si ta sqaroj. Bindja e Martinit se unë isha i aftë për inskenuar një sjellje të tillë, me lëndoi në zemër. Fjalisë së fundit të tij nuk kisha se si të mos i rezistojë.

-Do të thuash se ti je i vetmi nga i gjithë njerëzimi, mendja e të cilit nuk ka moshë idiote?

- Jo nuk jam i vetmi. Çdonjëra epokë ka mijëra ushtarë të përбетuar të artit e shpirtit të lirë që përbëjnë atë Republikën e shkapërdherdhur nëpër skuta të ndryshme të planetit, mirëpo ata nuk i dëgjon askush, madje kush mbrrin i shkelmon ata. Kur vdesin ua botojnë veprat me ato kopertinat e mërzitshme e të trasha me një trëndofil në mes dhe kaq. Njërzimi i Fojerbahut tënd është i amshueshëm po aq sa edhe idiotizmi i tyre. Dhe kulmi i atij idotizmi shihet në flakjen e asaj botës së brendshme që çon drejt robotizimit të gjithçkaje deri në vetëshuarje. A nuk ke arritur të kuptosh se tërrë ai mozaik "të arriturash" njerzore transformon katër shkronjat emëruese të planetit tonë TOKË në katër shkronja tjera çemëruese ATOM, që përshkruajnë armën që si duket do të na shërbejë për finalen e marrëzisë sonë humane.

Më pesimist, më nervoz, më të errësuar se atë ditë nuk e kisha përjetuar kurrë më parë Martin Gerën. Udhëtimi i fundit e kishte ndryshuar totalisht atë. Përshëndetjen tonë nuk e shoqëruan si zakonisht të qeshurat.

Ç'ka ndodhur me Martin Gerën? Në anën e zemrës më kaploi një shtrrngim.

Para derës së shtëpisë më prisnin dy nga varrësit e prokurores. Ata e dinin që kam kaluar tërë ditën në shoqëri të Martin Gerës edhe vendin e ndejës e dinin, madje edhe tavolinën e lokalit. U zhgënjyen kur i informova se asgjë s'kam mundur të kuptojë nga qëllimi i shkruarjes së tij në atë vendin ballkanik, po si quhej de...

Për t'iu ikur duhej t'iu siguroja që një veprim të tillë do ta bëja nesër. Gjatë terrë natës mbaja nën kontroll ashpërsinë e vetmisë, për të mos dalur në shesh të qytetit duke bërtitur, së paku deri sa të largohej sërish Martin Gera nga Berna.

3

Sheshi i kryeqytetit që gjendej përballë paralametit – me një pamje që i përkonte një kohe tjetër - dhe i cili nga bernezët quhej "Front", ishte zhdukur nga popullimi i stendave me tomate, lule, qirinjë, vezë, djath, gjalpë dhe miniflamuj.

Kisha dëgjuar se nëpër vende të ndryshme të globit, ka njerëz që vuajnë burg për shkak se kërkojnë të varrin publikisht flamurin e tyre. Po të isha president i atij shteti nuk do t'iu burgosja njerëzit, por do t'iu financoja udhëtimin dhe qëndrimin jo më të gjatë se tre ditë shtetasve tyre të sëmurë nga mania e flamurit, në Zvicër dhe me garancë; ata do të ktheheshin të shëruar nga fiksacioni i flamurit, thjeshtë, atyre gjatë qëndrimit në Zvicër, do t'iu banalizohej ajo pëlhura aq e rëndësishme me ndonjë kafshë a send në mes dhe do të hiqnin dorë nga stërmundimi që sjell me vete një luftë e tillë. Zvicra si vend shërimi, terapie, për njerëzit që vuajnë nga kompleksi i

flamurit ose vogëlsisë së identitetit. Ide e mirë. Lavdërova veten. S'ka si të jetë ndryshe. Cili ishte funksioni i gjithë atyre flamujve në "Front". Njerëzit kanë nevojë për t'u bërë të dukshëm nëpërmjet ndonjë simboli. Dhe as kjo liri nuk i mungon vendit tim. Pse atëherë t'iu mungojë të tjerëve? Le të ndjekin këtë shembull shtetet tjera, le të lejojnë përdorimin e flamujve deri në banalizim dhe qytetarët, po si në Bernë, nuk do të ndjenjë më ndonjë vlerë të veçantë për përthurat e varrura gjithandej, por do t'i konsiderojnë si dekor, thjeshtë vetëm si zbukurim i murreve të ftohta të ndërtesave të mëdha dhe hiçgjë më shumë. Nëpërmjet kësaj lirie shteti shfrytëzon mundësinë për të lyer edhe rrugët kuq me një kryq të bardhë në mes, sepse ai ka më shumë mundësi e kapital se sa çdonjëri nga ato pronarët e vegjël të flamujve, për të reklamuar flamurin e vetë. Askush nuk kundërshton, sepse mendon se është dekor e jo diçka për t'u rrasur në burg. Truk i mirë, a?

- Do të çmendesh sërish? - Para se të shohë atë vetë, pas hijen e tij të zgjatur. Martin Gera gjendej pas shpinës sime. Tavolinat e kafeterive në Front ishin përplotë njerëz. Asnjë karrige e lirë për mikun tim, i cili asaj dite kishte hequr nga fytyra atë zymtësinë dhe nervozitetin që solli nga ai vendi i Ballkanit. U nisëm në drejtim të qytetit të vjetër. Sa më thellë të futeshim në atë pjesë qyteti aq më të rralla bëheshin shenjat e kohës pasmoderne. Martin Gera dhe unë e dashuronin atë pjesë qindra vjet të vjetër. Sa herë që të lodheshim nga ekranët gjigantë e të digitalizuar të vënë para pallateve kryesore të "Frontit" zhyteshim në jetën e kohës së vjetër të Bernës.

- Është kjo arsyeja përse nuk e këmbëjë Bernën me asnjë qytet tjetër në botë. Kur jeta më bëhet e padurueshme në atë pjesën e stërngarkuar nga smogu i kompjuterëve dhe njerzve që luajnë rolin e robotëve para tyre, vijë këtu, për t'u qetësuar - tha Martini duke më kthyer sërish në mendimet që më zbavitinin përderisa e pritja ulur në Front - ishe humbur fare më herët, të dola përballë nuk më me shihje, eca nëpër njerëz për të gjetur

një karrige të lirë, veç kur u ktheva pasi që qëndrova në çast pas teje, vërejte që kam ardhur?

- Mendoja për flamujt, për njerëzit që bëjnë luftë për to!

- Për flamujt? Flamuri për babain tim është diçka e shejntë, ai është shkaku që prindët e mi kanë braktisur atëun e tyre. Atëbotë ai ka qenë doktori i parë i filozofisë në vendin e tij. Komunistët, posa kanë marrur në duar pushtetin i kanë vënë shqipës- simbolit kombëtar të shqiptarëve- një yll në mes. Im atë ka kundërshtuar publikisht një ndërmarrje të tillë të pushtetit dhe është dënuar me burg të përjetshëm. Se si ka ikur qëandej nuk e di. Ai nuk flet gjë për atë periudhë.

- Babai yt doktor i filozofisë? Pse atëherë deri në pesnion ka punuar në Stacionin Hekurudhor si shitës semitësh e bombonash?

- Po, miku im, ai është doktor i filozofisë. Para Luftës së Dytë Botërore ka ligjruar në Univerzitetin e Vjenës dhe atë të Romës. Pse tërrë jetën ka kaluar si shitës semitësh? Njëherë e kam pyetur, më është përgjigjur duke qeshur; "Zvicra është vendi më i lirë në botë, djali im. Ballfaqimi im me një liri kaq të lartë, që ia kalonte qytetërimit të Vjenës dhe Romës dhe gjithë atyre qytetërimeve që kisha njohur gjatë studimeve të mia, më tronditi aq thellë sa që vendosa ta deponojë diplomën time në një arkë bankare dhe të bëhem semitashitës"!

-E ke kuptuar ndonjëherë domethënien e kësaj deklaratë të çuditshme?

- Para dy vitesh kam gjetur një dorrëshkrim të tij, që besoj ta ketë shkruar viteve të fundit. Manuskripti mbante tutullin; "Onania si fiksion që stagnon zhvillimin frymor, intelektual të masave". Nëpërmjet konstatimeve që ai kishte shkruar në atë punim, mendoj të kem kuptuar arsyen e një vendimi të tillë. Martini nuk donte të fliste më tepër për atë çka kishte lexuar në dorëshkrimin e prindit të përbetuar me moskthim në atdheun e tij. Nuk e gjeja dot kuptimin e filozofisë së një veprimi të tillë; një intelektual i formuar në shkollat e famshme

të filozofisë takohet me lirinë e vërtetë zvicerane dhe si pasojë e kësaj këmben diturinë e tij me semitat e Bernës. Mënyrë e çuditshme e konceptimit të lirisë!

Martini u ul në njëren bankë të parkut në "Rosengarten", prej ku Berna shihet si një tepsi. Nga ngjitja përpjetë kodrinës ku shtrihej parku më me merrej fryma, ndërsa ai, Martini filloi të flasë për bukurinë e Bernës, Aaren qetësuese dhe kupolat e katedraleve të vjetra, të cilat, sipas tij do të ngadhjehenin edhe mbi kohën e kacafytur me pushtetin e elektronikës. Pas një pushimi të shkurtë, u plotësua me frymë dhe forcë për të nisur misionin që e kisha pranuar ditë më parë nga prokurorja.

-Nëse Berna është aq e bukur pse zhdrukesh atëherë me muaj të tërë sa që askush nuk e di se ku gjendesh. Ku shkon? Cili është vendstrehimi yt?

- Bukuria është shumëkatëshe. Nëse unë fiksojë vetëdijen dhe të pamurin vetëm në njërin kat të pallatit të saj, kam frikë se një ditë do të më banalizohet aq tmerrshëm e do të rrëzohem në pistën e gjërë të shëmtisë. Kupton. Është një proces i domosdoshëm, i natyrshëm, automatik dhe i pashmangshëm, po si stacionet e jetës. Deshte ti apo jo lind si fëmijë, rritesh, plakesh dhe vdes; të gjitha stacionet që të imponohen janë të këndshme; fëmijëria, rinia, pleqëria, madje edhe vetë vdekja është e këndshme nëse ke ditur të jetosh bukur. Nëse ke ditur t'i rradhishish në mënyrë të drejtë ndjenjat në botën tënde të brendshme, duke krijuar një strukturë harmonike të tyre, atëherë ajo strukturë të mundëson zbulimin e çdo kati të bukurisë pa u aksidentuar.

- Cila është formula mundësuese e krijimit të një strukture të tillë?

- Pajtimi me Unin tënd. Rënia në ujdi me vetveten dhe me natyrën, pjesë përbërëse e së cilës je. Pajtim që është kushti themelor të duash atë që të rrethon. Përveç dashurisë nuk ka asgjë tjetër që të ndihmon për të zbuluar ato katet e bukurisë

së jetës, për të ndërtuar atë strukturën harmonike në botën tënde të brendshme.

- Si ka mundësi që një qenie e dënuar me papërkryeshmërinë, me të cilën terrë jetën më ke çarë kokën, të vizitojë gjithë ato kate, të cilat si pasaportë kërkojnë dashurinë e përkryer? Sipas asaj teorisë tëndë mbi papërkryeshmërinë, pasioni për të zbuluar të gjitha pjesët e bukurisë së jetës është absurd, po aq fëmijëror si njerëzimi, siç thua ti?

- Egoizmi është njëra nga sëmundjet më vrasëse të përpjekjes për të zbuluar katet e mëdha të dashurisë dhe bukurisë së jetës. Ti je një krijesë, si gjithë të tjerat me një jetë të kufizuar dhe gjithë spektri yt është i mbyllur brenda kornizave të asaj kohe që ke në disponim. Dashuria të mundëson të kapërcësh ato kufinj. Fojerbahu, i cili të paska çmendur ty ka të drejtë për amshueshmërinë e njerëzimit po aq sa kam unë të drejtë për idiotizmin vetvrasës të humanitetit. Është një garë e ashpër dhe e egër ku idiotizmi, dashuria dhe intelektu ngarrendin në një pistë. Po që se vendin e parë, nga këta tre e zë dashuria njerëzimi do të zbulojë gjitha ato katet e bukurisë së jetës dhe do të arrijë të ruajë të drejtën e amshueshmërisë mbi të gjitha kohët, nëse ndodhë e kundërta dhe fiton idiotizmi, aq e patë njerëzimi i amshueshëm i Fojerbahut. Tash ti duhet të vendoshësh se në cilin tabor të këtij vrapimi maratonik nëpër kohë e qytetërimë do të bësh pjesë. Secila gjeneratë njerëzimi është e vënë përballë kësaj prove, pra edhe ne. Njëriu është i papërkryer, është realitet edhe i kësaj epoke, mirëpo askush nuk është në gjendje, edhe pse soji i ihtarëve të vetshuarjes është ende shumicë, se një ditë nuk do të fitojë dashuria. Ihtarët e shpëtimit të amshueshmërisë, në fillim, ke mundur t' i numërosh me gishta, ndërsa tani shih se sa janë bërë. Numri i tyre rritet, me këtë edhe shpresa.

-Në cilin tabor gjendesh ti, jo me idealet e tua, por në praktikë?

- Të thashë kam arritur të bëhem pjestar i njërit nga katet e Bukurisë së jetës, përpiqem të fusë kokën edhe tek të tjerat, prandaj edhe ajo zhdukja disamuajshe me kupton?

-Asgë nuk kuptoj! Kurrë nuk ke qenë më i koklavitur. Më dhemb koka!

Nëse mua më konsideron kryeqyteti si të çmendur e ka gabim. I çmenduri i vërtetë është Martin Gera- mendova para se të largohem nga Martini. Asa asaj dite nuk arrita të kuptoj për mënyrën e avullimit dhe rishfaqjes së tij.

4

Shtërngim- lirimi i muskujve të fytyrës dhe fryerja e damarëve të ballit me një ritëm intenziv tregonin në mënyrë të qartë se në ç`gjendje depresioni gjendej Martin Gera. Misioni, të cilin ai vullnetarisht e kishte marrë përsipër, për t`iu gjetur përgjigjen pyetjeve që ngulfatin qenien humane që nga zanafilla e saj, e gërryente, zvogëlonte dhe përpinte energjinë e tij. Për vete, që nga ajo data, kur kuptova se njeriu është i paaftë të gjejë të dhënat mbi identitetin e vetë, nuk e kam vrarë më mendjen me pyetje të "mëdha" mbi jetën. Mbi njëzet vjet kisha gjurmuar nëpër arkive dhe ente civile për të zbuluar se kush ishin prindët e mi, pa sukses. Dikur u lodha aq shumë sa që hoqa dorë dhe u pajtova me fatin e njeriut jetim që ishte rritur në internat, pa prindër. Që atëherë i pranoj gjërat ashtu siç janë, pa gjurmuar kuptimin e tyre, prandaj edhe e kam më lehtë, shumë më lehtë se sa Martin Gera.

Unë kisha ndryshuar qëndrimin ndaj tij, isha bërë më i përmbajtshëm, më i kujdesshëm. Mendimi se së shpjeti mund të marrë lajmin e kobshëm mbi vdekjen e Martin Gerës diku larg Bernës së tij, në vend që të më frikësojë duke më shtyrë të qajë deri në përhumbje ai më bënte të ftohtë, të ngrirë, pa forcë për t`i rezistuar forcës së distancës, e cila po ndërtonte murrin e saj në mes meje dhe mikut tim. Nuk më kishte ndodhur kurrë

më parë që aq thellë të mendoj, jo, jo, nuk më kishte ndodhur kurrë më parë që të ndjejë aq thellë vallen e vdekjes rreth trupit tim. Diçka që më trondiste rëndë ishte pamja ndryshe nga përfytyrimi që kisha unë (dhe që kanë njerëzit) për vdekjen. Ajo nuk më shfaqej në konstruktin e një skeleti të mbuluar me pëlhurë të zezë që mban në duar një kosë të madhe, por me trupin e një femre të bukur flokëgjatë, bjonde, sy të kaltër që i përngjante një top-manikenie nga ato defiletë e modës.

Supozimet se Martin Gera zhdukej kohë pas kohe për të ekzekutuar ndonjë politikan mjeran anembanë planetit nuk ishin asgjë më shumë se pjesë e një fantazie të deformuar të ndonjë polici të sëmurë psikikisht, soji i të cilëve, në gadishullin ku udhëtonte shpesh Martin Gera thuhej se janë me shumicë. As prokurores që më kishte ngarkuar me zbulimin e vendqëndrimeve të mikut tim, nuk i pëlqyen përgjigjet që i servova, ajo donte diçka më shumë, më misterioze, ajo do të ishte më e kënaqur po t'i sjellja njërin nga romanet e Konsalikut ose Dona Leonit, natyrisht duke i ndrruar emrin personazhit kriminel të atyre autorëve me emrin e Martin Gerës.

Karakter të çuditshëm kanë prokuratorët dhe policët!

Ata natë e ditë deklarojnë se luftojnë për zvogëlimin e krimeve, atëherë pse u nervozua prokurorja kur i thashë me plotë bindje se Martin Gera nuk mund të jetë assesi kriminel, atentator.

Gjatë çdo zhdukjeje, Martini kishte qëndruar në të njejtin vend; në vilën e marrë me qira në fshatin malor "Schwarzsee" të Friburgut. Një ditë para se të kthehet në Shqipëri më ftoi në atë shtëpizë të fshehur në mal me kusht që unë mos i thoja kujt për të dhe kushti tjetër ishte premtimi se kurrë nuk do ta kërkojë aty, edhe në rast të ndonjë urgjence të pashmangshme. Martin Gera ikte në atë vilë sa herë që t'i paraqitej nevoja për të shkruar. Se ai nuk dijte asgjë në lidhje me atentatin që ai,

dora vetë, do t' i bënte presidentit të Shqipërisë, ishte më se e sigurtë. Jo vetëm për arsye të botëkuptimeve të tij që përjashtonin imtësira të tilla të parëndësishme siç ishte atentati ndaj një presidenti, por më shumë për shkak të idealit të tij madhor për të arritur - siç përsëriste vazhdimisht ai - ditën kur qenia njerzore do të kuptojë rëndësinë e shpirtit të lirë, bukurisë së jetës dhe mrrekullitë e amshueshmërisë. Nga gjithë historia e prokurores vetëm një gjë ishte ekzistente, e vërtetë; e shtëna në pallatin e presidentit shqiptar! Në afërsi të vilës ku azilosej Martini, u dëgjua një krismë që erdhi nga jashtë, Martini u çua në këmbë dhe bërtiti i hallakatur;

"Ja edhe këtu erdhi ajo dreq e shtëne..."

Në çastin kur u qetësua e pyeta se për ç' të shtëne bëhej fjalë dhe se krisma që shpërtheu më parë ishte e vërtetë, ndonjë gjuetar ka shtyrë për të siguruar gjahun, i thashë. Ndërsa ai, me sy të përlotur, i ngarkuar me peshën e një halli të madh, i cili patjetër të ishte shpirtëror, mu drejtua;

"Në ditën e mbritjes në Shqipëri, duke ndejtur ulur në një restorant para presidencës, regjistrova një të shtënë, e cila erdhi nga përmbajtja e pallatit. Që atë ditë ajo e shtënë më ndjek gjithkund. Shpresova se ajo nuk do të më gjejë edhe në këtë vilë të mbuluar nga drunjtë, mirëpo ja edhe këtu erdhi. Po më ndjek kah të shkojë. Kam muaj që më nuk jam zgjuar nga diç tjetër, por gjithmonë nga kjo e shtënë".

U përpoqa ta ngushëlloja se ajo krismë ndodhi vërtetë dhe se nuk kishte të bëjë me fiksacionin e tij, se ajo e shtënë nuk ka të bëjë me trurin e tij. Mirëpo kot, ai nuk foli më asgjë. Përsëri ajo përumbja, ato lëvizjet e zymta të muskujve të fytyrës që ia zvogëlonin sytë dhe shtrrngimi i duarve. Ashtu mbeti Martin Gera deri në derën e aeroportit. Aeroplani u ngjit drejt kaltërsisë së pafundme të qiellit. Është e vërtetë se pas vdekjes shpirti i qenieve shpërngulet për në qiell? Jo, s'ka mundësi Martin Gera ka edhe shumë punë për të bërë në tokë - lehtësova veten me qëllim për të flakur nga truri mendimet në

favor të fundit të mundshëm të jetës së Martin Gerës, atij epilogu siç e parashihte prokurorja e pakënaqur me përgjigjet e mia.

Pas gjithë atij torturimi shpirtëror e mendor, që e kisha përjetuar gjatë qëndrimit me Martinin e kisha merituar një megaçmendim në sheshin e kryeqytetit!

Rino Mahiri

Paqëndrueshmëria e intrigës

1

Pasojat do të ishin shumë më të vogla po t`i linim Leonard Shkezës duart e lira në çështjen "atentatori i presidentit" se sa të pengonim atë. Gjithë ne që njihnim Leonard Shkezën ishim të vetëdijshëm se ai nuk do të dorëzohet lehtë. Zemërimi i tij me njerëzit ishte aq i pakufijshëm saqë, po të kishte mundësinë do t`i shfaroste ata për një sekondë. Ai ishte vërtet një monstër që nuk kishte të ngopur me kufoma. Jo kotë varësit e tij shpotitshëm e quanin "urrithi" i arkivave të Shërbimit Sekret, aty ai gjente ushqimin e mëngjesit, drekës e darkës. Ndodhitë e pashpjegueshme që dita -ditës bëheshin sa më të numërta, pa dyshim se ishin vepër e tij. Që një kohë të gjatë reparti i policisë, të cilin përfaqësoja unë, ishte shndërruar në një "shërbim për verifikimin e ngjarjeve" sipas konstruksioneve që vijnin nga zyra e monstrit. E vetmja metodë e heqjes qafe të atij monstri ishte ajo e veprimt njejtë si ai; vrasjen e pazhurmë të monstrit që ishte duke futur shtetin drejt humnerës së kaosit dhe kriminalizimit. Kjo, sipas meje edhe po të vëhej në praktikë, duhej të ndodhë me lejen e presidentit. Ai edhe pse nuk e durronte krimin edhe kur ai ishte shpëtimi i vetëm nga kaosi që i kërcënohej jetës së shtetit sa herë që Shkeza të zgjohej nga gjumi, asaj radhe nuk besoja se do të mundej të imagjonojë

ndonjë zgjidhje tjetër pos dërgimit të Shkezës, idolit të tij të dikurshëm, në atë botën tjetër.

Demaskimi, komprometimi dhe heqja e tij nga posti, para syve të opinionit ishte gjë tepër e rrezikshme; atëherë do të detyroheshim të pranojmë se në krye të Shërbimit Sekret kemi pasur një kriminel që është përgjegjës për dhjetra vrasje. Edhe më e rrezikshme bëhej kjo ndërmarrje kur na kujtohej se të gjitha viktimat e Shkezës ishin poetë, shkrimtarë, gazetarë, me një fjalë, njerëz publikë. Kryetitulli "Shteti vret artistët, gazetarët..." i ndonjë gazete pas eksplodimit të maskave do të ishte hapi i fundit i shtetit drejt humnerës. Po si do të sillje Leonard Shkeza në ato çaste? Kishte mundësi që të ngadhnjente mbi ne duke thënë se ne ia kemi dhënë listën e zezë të ekzekutimeve. Përvoja na mësonte aq sa për të ditur se sa i aftë është Shkeza në përgatitjen dhe përmbylljen e komploteve!

Ashtu siç kisha pandehur, presidenti refuzoi eliminimin e Shkezës, duke kërkuar nga unë që të mendohem për të gjetur ndonjë mundësi tjetër për të shpëtuar Martin Gerën, i cili, sipas informatave që kishim, ishte ndalur në Ljubjanë të Sllovenisë dhe pas dy ditësh do të mbërrinte në aeroportin e Rinasit, ku padyshim, pa hamendje, do ta prisnin njerëzit e maskuar të shërbimit sekret.

- Do t'ia dalim? Si thua? A ekziston ndonjë mundësi...një mundësi e vetme për të shpëtuar një njeri nga vdekja? Ke mundur të zbulosh në detaje taktikën që do të përdor Shkeza për të rrëmbyer Martin Gerën?

Presidenti ecte me shpejtësi nga dera te dritarja dhe anasjelltas. Kur vendoste që të parashtrojë ndonjë pyetje ndalej me shikim të koncentruar në atë pikën e gjakut, që nuk lejonte të pastrohët, ndoshta për ta përkujtuar çdo mëngjes për mikun e tij Ilir Tari ose, kishte mundësi që ato pika gjaku t'i jepnin forcë

për të mbajtur gjallë luftën e tij shpirtërore kundër krimit. E dëmshme, tejet kontraproduktive ishte sjellja e tij, këtë e dihte ai dhe të gjithë ne që i qëndronim pranë; zhurma e trazirave që vijnte nga banda të ndryshme të armatosura që nxiteshin herë nga opozita e herë nga shërbime të huaja, i afrohej kryeqendrës. Në vend që të mendonim për asgjësimin e atyre bandave, për shpëtimin e shtetit, presidenti na detyronte të kërkojmë rrugëdalje nga rrejtja aq i ngatrruar i marrimangës së kompleteve që sajonte Shkeza.

Nuk do të shkatërrohej bota po të vritej Martin Gera. Çka do të thotë jeta e një qenieje përballë domosdoshmërisë së shpëtimit të shtetit? Për çdo ditë vijnin raporte nga anë të ndryshme të vendit për vrasje qytetarësh nga turmat e rebeluara. Për çdo ditë ekzekutohej nga një qytetar i involvuar nëpër tregtitë e ndaluara. Njerëzit vdesin. Edhe Martin Gera, një ditë do të vdesë, nëse jo sot nesër! Pse të merret presidenti me fatin e një njeriu që, madje as qytetar i joni nuk ishte.

- Ke ndonjë informatë se cila është taktika e Shkezës? - Përsëriti pyetjen presidenti.

- Mendojmë që...kemi ca informata nga njerëzit tanë nga Shërbimi, se ai, Shkeza do që të rrëmbejë Martin Gerën nga aeroporti për në ndonjë zyrë të tij. Shumica e taksive na kanë njoftuar se njerëz të Shërbimit u kanë dhënë shumë të holla për t'u huazuar veturat për pasnesër. E njejtja gjë ka ndodhur edhe me personelin e restorantit në tranzit dhe Free Shop. Vetëm tek komandanti i policisë së aeroportit nuk ka mundur të depërtojë dhe atë falë një ngatrrëse familjare që e ka ai me Shkezën. As për policët e doganierët nuk jemi të sigurtë, duket sikur të mos dijnë gjë, mirëpo Shkezës nuk i dihet. Na merr mendja që do të përdorë të njejtën metodë si në rastin e Ilir Tarës. Do ta sjell atë në ndonjë vend të sigurtë, si në zyrën tuaj ku ka ekzekutuar Tarin, do ta vrasë dhe kufomën do t'ia

përgatisë në atë mënyrë sikur ai të ketë bërë vetvrasje dhe sipas të gjitha gjasave do ta lë atë në apartamentin e Anita K...

-Nuk besoj se do ta përdorë të njëjtën metodë, si tek Iliri. Ai patjetër të ndryshojë taktikën, sepse e di që ne kemi zhveshur metodën e ekzekutimit të Ilir Tari t! - Presidenti u shtri në karrigën e tij dhe mbuloi fytyrën e shpërfytyruar me pëllëmbët e duarve. Ashtu bënte sa herë që të përmendej miku i tij i dikurshëm Ilir Tari , të cilin e kishte vrarë Shkeza me qëllim të pengimit të botimit të një libri skandaloz ku shpalohej, në mënyrë të detajuar vrasja e një gazetari nga njerëzit e Shkezës. Libër që asnjëri prej nesh, kurrë nuk arriti ta shohë.

Edhe njëherë u përpoqa të lëkundë presidentin për të ndryshuar mendimin:

- Në disa pjesë të shtetit kemi humbur kontaktin me organizmat tona. Disa prej ministrave kanë filluar të japin deklaratat kundër jush, duke iu bashkangjitur akuzave të opozitës. S`janë të paktë ata gjeneralë që planifikojnë të braktisin shtetin, do të ishte më mirë që të mendonim për këto punë e të pranojmë fatin ashtu siç na diktojnë kushtet...të viktimizezgjëmë, me keqardhje patjetër, Martin Gerën. Ndoshta pas kësaj Shkeza me energjinë e tij vrasëse mund të shfrytëzohet për punët tona, z. presidenti, si thoni?

- Po pranuar, ja themi se i lëmë duar të lira Shkezës që të bëjë ç`të dojë me Martin Gerën dhe merremi me punë më të rëndësishme siç thoni ju, i dashuri Rino Mahiri, po me punë më të mëdha të shoqërisë për të shpëtuar atë nga kaosi dhe unë, ngjajshëm si në rastin e Ilir Tarit do të bëjë hapin edhe mbi një kufomë për të mbajtur nën kontroll këtë zyrën time të ndarë nga gjithë ajo bota e madhe që shtrihet jashtë dritareve. Po, po ka një dallim në mes rastit të Tarit dhe këtij të Martin Gerës. Ti sigurisht ke pyetur veten, si shumë të tjerë që hyjnë e dalin në këtë zyrë time, pse presidenti nuk lejon që të pastrohen ato dy pika gjaku në flamur? Ja të them pse; nuk më le ndërgegja.

As gjumë nuk jam duke bërë që nga ajo dita kur prej teje kam marrur vesh se Ilir Tari është vrarë nga shërbimi ynë. Është e vërtetë se s'kam ditur gjë për krimin që përgatiste Shkeza kundër Tarit dhe kjo nganjëherë, edhe pse tepër rrallë më ngushëllon sadopakë. Këtu qëndron ai dallimi. Për krimin që do të bëhet kundër Martin Gerës jam i informuar mirë. Cili do të jetë epilogu i luftës sime me ndërgjegjen po nuk ndërmorra atë që duhet për të shpëtuar Martin Gerën? Përveç kësaj, ua kam dhënë fjalën disa njerzve që kanë frikë për jetën e tij, se do ta mbrojë atë, kupton ua kam dhënë fjalën e presidentit. Mbitëgjitha, pse të viktimëzohet një qenie kot, edhe më shumë kur ai njeri është një nga ata që premton shumë. Keni lexuar ndonjë libër të tij? Jo! Një mik i imi që punon si shef i një shtëpie botuese dhe që më shoqëroi gjatë udhëtimit për në Kinë, pasi përfundoi së lexuari një manuskript, ma dha për të lexuar vetëm kapitullin e parë. Madje shtyva takimin me zyrtarët kinezë për të fituar kohë për të përfunduar leximin e asaj vepre që shkruhet -për këtë jam i sigurtë, një herë në shekull. Pse të mungojë një qenie e tillë? E dij, e dij...ju sërish do të vëni në peshore rëndësinë e ekzistencës së shtetit në njërën anë dhe jetën e një njeriu në anën tjetër! Keni menduar ndonjëherë pse ndodhin gjithë këto trazira? Ju si shumë ministra të mi dhe kolegë të partisë thoni se opozita është shkaktare, ajo dhe vetëm ajo është fajtoresë sepse është e sëmurë për pushtetin. Le të jetë i vërtetë ky verzion. Kush prej jush, megjithatë është në gjendje të mohojë të vërtetën se ne i kemi ndihmuar qoftë edhe ndërmjarrjes më të vogël të tyre për të përdhosur shtetin? Askush! Shkezën nuk e sollim opozita në zyrën time. Unë personalisht kam shkuar në Parkun e kryeqytetit dhe e kam ftuar atë në aparatën tonë. Ata gjeneralët që kanë futur bishtin ndër këmbë e presin çastin e parë për kaluar detin, kush u ka dhënë gradë, kush iu ka besuar atyre? Miku im Rino, gabimet tona janë evidente dhe për këtë do të kemi pasojat e meritueshme, qoftë edhe më rënie nga pushteti.

Sa për atë se a merrem me punë të rëndësishme të shtetit mund të qetësoheni. Jashtëzakonisht shumë jam i angazhuar për të shpëtuar këtë copë demokracie që i vjen turp të dalë nga zyra ime për t' u ballafaquar me fytyrat e egërsuara të qytetarëve. Ajo copë demokracie e tradhtuar nga njerëzit që ndrojnë idealet më shpesh se sa këmishat e tyre dhe presin momentin e caktuar kur t' ia mbathin larg shtetit për të pritur ndrrimin, natyrisht, për të kërkuar rikthimin në postin e mëpërparshëm. Mos mendoni se tërrë ditën e kaloi vetëm me çështjen "Gera", por përpiqem që sa herë të më japë mundësi koha të punojë në shpëtimin e tij, sepse kështu mbrojë pafajësinë e tij, pafajësinë time për vrasjen e mikut tim Ilir Tari...

Presidenti ishte aq i vendosur sa që të krijonte përshtypjen se do të dalë edhe vetë në aeroport për të kontribuar për sigurinë e Martin Gerës.

Nëpërmjet shikimit, që Shkeza ma bëri në korridorin ku ishte ulur duke pritur që të hyjë në zyrën e presidentit, pata rastin edhe njëherë më shumë të vetëdijësohem për urrejtjen e tij ndaj meje.

Në tavolinën e punës kisha lënë hapur dosjen me të dhënat e viktimës së Shkezës; Martin Gera i lindur para tridhjetë e tri viteve në Bernë të Zvicrës, i biri i doktor Albert Gerës, emigrant, ka bërë ...

2

Nga frika që kryeqyteti mos të infektohet nga paranoja e rrëmujës që kishte kapluar shumicën e qyteteve të vendit, në çdo skaj, kudo kishim spostuar nga një furgon me policë; të rinj që uniformën nuk e kishin pranuar për shkak të dashurisë së madhe ndaj atdheut apo për të mbrotjur shejntërinë e panjohur të demokracisë, porse nuk kishin gjetur rrugëdalje tjetër për të përballuar peshën e rënde të jetës paperspektivë. Shumica prej tyre porsa merrnin rrogën e parë ia dorrrëzonin ndonjë kontrabandisti që organizonte udhëtime ilegale jashtë

vendit. Ëndrra kryesore e rinisë ishte ikja. Ata prisnin për të ikur largë, larg e përtej detit për t' i siguruar vetes një pjesë në botën ku mungesa e bukës nuk të detyron të nxjerrësh dinjitetin në treg. Shumica prej tyre vërenin shpejtë se ndërmarra e tyre ishte një iluzion që si pasojë u sjellte burgun në ndonjërin nga shtetet e huaja ose kthimin në aeroportin e kryeqytetit, të poshtëruar, duarlidhur, me planet në kokë që sa më parë të sigurojnë mundësinë e ribraktisjes së vendit...

Kambistët e devizave shfrytëzonin furgonët e policisë për t' u mbeshetur, për t' u çlodhur nga qëndrimi i gjatë në këmbë.

Bataljoni i lypësve të vegjël kishte zënë pozitat para dyerve të hoteleve, të cilat kryesisht frekuentoheshin nga të huajt. Lypësit i përngjanin një bine teatrale me aktorë profesionistë, të fascinonte zgjuarsia e tyre për luajtur në mënyrë aq të shkathtë rolin e sakatit, epileptikut, të çmendurit...as të huajve që vizitonin kryeqytetin nuk iu mungonte sensi i aktrimit; lloj - lloj palaçosh që në vendet e tyre vuajnë nga vetmia dhe anonimiteti, njerëz me një rrogë nënmesatare, të veshur me smoking të huazuar nga ndonjë dyqan special, shiten si menaxherë shumë të famshëm, diplomatë, profesorë e ku ta di se çka tjetër. Si kryepolic dija për shumë të tillë që vijnin në Shqipëri për të bërë terapi, për t' u shëruar nga kompleksi i inferioritetit. Ndeshja me fytyrat e tyre më detyronte të ndjej veten jo si një polic me uniformë blu, por më shumë si një mjek-psikiatër me mantel të bardhë me vendpune në një klinikë me mbi një mijë pacientë. Hotelet e kryeqytetit i ndihmonin atij përfytyrimi. Lypësit shtireshin si të sëmure për të përfituar ndonjë para, ndërsa të huajt shtireshin si aristokratë të shëndetshëm për t' u shëruar nga komplekset e sëmura të tyre. Që të dyja palët aktronin. Sado që të ishte i madh dallimi në pamjen e jashtme të tyre, ata ishin të ngjajshëm në esencë; viktima të kohës, njerëz që kanë nevojë për kurim, qenie që luanin në mënyrë të papërkryer lojën e mbijetimit mbi skamjen

ose lojën e sigurimit të një identiteti, një vetvetje ndryshe nga ajo që kishin!

Përshëndetjet që mi bënë njerëzit përderisa ecja rrugëve të qytetit i regjistroja vetëm në mënyrë sipërfaqësore pa memorizuar fare autorët e tyre. Përhumbe që e përjetoja zakonisht kur përdhunoja trurin me kërkimin e ndonjë mundësie, taktike a plani për t'iu kundërshtuar intrigave të mprehta të shefit të shërbimit sekret, i cili, si dukej tërrë kohën nëpër burgje e kishte shfrytëzuar për të sajuar metoda e mënyra për të bërë hakmarrjen e tij sa më të përsosur dhe kësaj në njëfarë mënyrë ia kishte arritur duke përfitur nga mungesa e kapacitetit të njerzve normalë për të qenë aq të djallëzuar në shpirt siç ishte ai. E dija që ai kishte bërë çmos që të mos e pengojë unë me njerëzit e mi. Po të urdhëroja varrësit e mi që me dhunë të largojnë nga aeroporti çdo civil duke zëvendësuar ata me njerëz të mi do t'i kontribojë ndonjë kaosi nga i cili fitimtar do të dilte Shkeza dhe shtypi e të huajt do të bënin ndonjë komedi të pakripte që do të më krijonte telashe. As verzionin për të mashtruar presidentin nuk e kisha shporur gjithaq larg mendjes; thjeshtë do t'i themi presidentit se ishim që të gjithë aty, mirëpo Shkeza doli më i aftë dhe na rrëmbeu prej duarve Martin Gerën, ndërkaq në realitet nuk do ta pengonim fare atë për të marrë viktimën me vete. Sipas meje kjo ishte mënyra më e mirë; Martin Gera ka bërë vetvrasje nga depresionet e mëdha për shkak të ... dhe pikë. Kanë vdekur edhe burra më të mëdhenj dhe nuk është çmendur bota. Presidenti në fillim do të jepte e merrte ose më e keqja do të urdhëronte ekzekutimin e Shkezës dhe kështu, për ne do të ishte shumë më mirë, me një të rame do të vriteshin dy miza. Kryesorja gjithçka do të përfundonte pa dijen e mediave që mund të na groposnin me ekzagjerimin dhe dramatizimin e ngjarjes.

Ishte hera e parë që bëja diçka kundër vullnetit të presidentit. Ndjeja dhimbje, jo për shkak të fatit që e priste shkrimtarin Martin Gera, të cilin nuk e njihja, por për tradhtinë që i bëja një miku të vjetër, një njeriu me të cilin kisha kaluar fëmijëri dhe studimet. Nuk pata forcë për t'i dalur parasyshë por e gënjeva nëpërmjet të telefonit, duke i siguruar se gjithçka është në rregull dhe se do të bëjmë çmos për të shpëtuar Martin Gerën nga duart e Shkezës së tërbuar, i cili nuk qetësohej pa futur gjahun në zyrën e tij. E gënjeva, tradhtova për të shpëtuar atë, mikun tim, presidentin e shtetit, të cilit i ishte fiksuar ideja e shpëtimit të Martin Gerës, sikur prej vrasjes apo mosvrasjes së tij të varrej ekzistenca e pushtetit. Gjithçka - mendoja- do të ndodhë shpejtë; agjenti i Shkezës, i maskuar si taksist do të fusë atë në mercedesin e vjedhur në ndonjë shtet të Gjermanisë do ta sjell para hundës së Shkezës dhe të nesërmen do të thirret reapati i kriminalistikës për t'u bërë ekspertiza patologjike. Pas një nervoze, presidenti do të dorëzohej dhe do t'iu përveshë problemeve shumë më të mëdha të shtetit. Kaq!

Para aeroportit dhjetra njerëz që prisnin dikë ankoheshin të revoltuar për pamundësinë e hyrjes në oborr. Njerëzit e Shkezës kishin bllokuar të gjitha hyrjet. Komandanti i aeroportit nuk kishte lidhje me atë se ç'ndodhte në revierën e tij. Ai mendonte se në aeroplan, siç e kishte mashtruar Shkeza, gjenden ca njerëz të rëndësishëm, prandaj atë ditë sigurinë e kishte marrë në duar Shërbimi Sekret. Jo vetëm civilët, personeli i restorantit, freeshopit, taksistët por edhe doganierët, policët e uniformuar, shitësit e biletave nëpër agjenci ishin njerëz të tij, shkurtë përveç meje dhe komandantit të aeroportit askush nuk qëndronte jashtë komandës së Leonrad Shkezës.

Martin Gera, asaj rradhe nuk kishte nga të ikë. Ai do të aterronte drejt e në gojë të ujkut. Rreth e përqark vazhdimisht më mbante rrethuar një hark i përbërë prej hijeve të Shërbimit.

Prezenca ime ishte një dekor i trazueshëm për skenën e përgatitur me një mjeshtri hermetike. Gjithë ata sy që fluturonin nëpër hapësirat e heshtura të aeroportit më shikonin kërcënueshëm, koralisht më përcjellnin një mesazh; "mos gabo të fusësh hundët në punën tonë se nuk kthehesh më për të përqaftuar fëmijët në shtëpi"! Përshëndetje të tilla kërcënuese nga Shkeza kisha marrë pas çdo vrasje, komploti e intrige të tij. Për pesdhjetë vite jetë kur nuk kisha qenë më i frikësuar e kërcënuar sa asaj dite, mirëpo qëndrimi im aty ishte i paevitueshëm, patjetër duhej t' i japë një fakt kryetarit se unë me njerëzit e mi kam qenë në aeroport, edhe pse më çonte të vjell mendimi i shfrytëzimit të njerzve të Shkezës për të bërë të kompletuar gënjeshtren e montuar enkas për presidentin.

U dëgjua të thuhet; ja po duket, vjen aeroplani! Ai sillej rrotull; sa më shumë që afrohej aq më shumë zmadhohej. Një dridhje e lehtë më përshkoi trupin. Agjentët e Shkezës u bënë edhe më nervoz, të lëvizshëm, sytë e tyre u hapën dyfish; njerëzit me teshat e doganierit morrën qëndrimin gatitu, duke vënë veten në formën e kërkuar nga urdhëruesi i tyre i rreptë dhe gjakftohtë. Koka e tij shihej e pozicionuar në mes të dritareve trekëndeshe të kabinës mbi pullaz ku gjendej qendra e radarëve të vjetëruar të Rinasit. Para se t' i drejtohet pistës edhe njëherë me shpejtësi para syvë më kaluan shkronjat e kaltërta të aeroplanit slloven. Katër vetura të tipit "Fiat" -që Shekza i kishte marrë si dhuratë nga karabineria italiane, afërmendsh në formë ndihme - e shoqëronin pas e para aeroplanin me qëllim për të siguruar se askush nuk do të dalë nga aeroplani përderisa ai gjendet ende në lëvizje. Nga dera dolën dy stjuardese, të cilat u ndalën në fund të shkallëve, sigurisht për t'iu dhënë lamtumirën udhëtarëve, në mesin e të cilëve është edhe Martin Gera. Si Shkeza ashtu edhe ne kishim siguruar listën e pasagjerëve për të ditur saktë në gjendet apo jo edhe Martini në mesin e udhëtarëve. Lumi i kokave që derdhej nga kryet e aeroplanit vijnte duke u rralluar. Veturat e Shërbimit Sekret u

vunë në lëvizje. Filluan të zëvendësohen njerëzit e kabinave për kontrollimin e pasaportave. Shkeza po tërhieqej. Ai tashmë ka futur Martin Gerën në njërën nga veturat e tij dhe niset drejt kryeqytetit konstatova tek shikoja se si me një nervozizëm të dukshëm përplaseshin dyert e automjeteve të agjentëve të tij duke lënë pas veti nga një mjegull pluhuri.

Gënjeshtra duhet të ketë këmbë të qëndrueshme - mendoja gjatë kthimit nga Rinasi për në kryeqytet. Ajo duhet të jetë aq e përkryer sa që mos lë asnjë zbryzë të dyshimi.

Disa kilometra para hyrjes në Tiranë, anash rrugës kryesore, pashë kokën e shkrimtarit Petrit Kusari që bënte me duar si i çmendur duke u përpjekur të ndalojë ndonjë veturë, të cilat i kalonin pranë pa e përfillur fare.

- Ç'je çmendur ashtu? - I thashë mikut tim. Atij i kishte ardhur një mik me trajekt nga Italia për në Durrës. Jepte e merrte duke qortuar mikun e tij për lajmin e vonuar dhe njëkohësisht kërkonte prej meje që ta sjellja deri në port. Ende nuk isha i sigurtë në ishte gënjeshtra ime e përkryer sa për t'ia mbushur mendjen presidentit, më duhej edhe pak kohë për të menduar raportin, kohë që mund ta shfrytëzoja duke mbyllur veshët gjatë udhëtimit me shkrimatrin Petrit Kusari, duke u sjellur sikur e dëgjoj, e në realitet do të qëndisja sa më mirë arsyetimin e dështimit të njerzve të mi në aeroport.

4

Ca peshkatarë me bira në duar, të detyruar nga përdhosja e valëve të detit, ndrruan vendin. Në vend të njerzve plazhin e popullonin shishe të zbrazura, najllonë, brekë të harruara grashë, lëvozhga bananesh, pak më larg, në formë përmendoreje gjysmë të ngulur në rrërën e plazhit, përpiquej t'i bëjë ballë furtunës skeleti i thyer i një kamioni kinez. Në fund të detit dukej koka e imët e anijes që vijnte në drejtim të portit.

Petrit Kusari më lutej që ta shoqëroja, e qartë, për të përfituar nga uniforma ime e të futet më lehtë për të nxjerrë pa formalitete mikun e tij. E njehta gjë kudo nëpër Shqipëri. Të rrallë ishin ata njerëz që respektonin rregullat e vëna nga shteti; që të gjithë ankoheshin për parregullsitë, korrupsionet, ndërkaq kur e kishin ata rradhën të vënë veten në mbrojtje të atyre rregullave, për të dhënë shembull, kur ishte në pyetje interesi i tyre personal silleshin si anarapistët më të mëdhenj. Petrit Kusari ishte njëri nga ata; ai nuk linte gazetë pa shkruar se si shteti nuk ekziston në këtë apo atë segment të shoqërisë, ndërsa në praktikë eliminonte prezencën e shtetit edhe aty ku kishte mbetur.

Më në fund Petrit Kusari kishte gjetur mikun e tij dhe vijnte drejt barakës, për së cilës isha shtrirë për të çlodhur trupin nga shtrëngimet e asaj dite të rëndë. Një lehtësi e freskët më dha forcë për të marrë qëndrim para mysafirit që vijnte nga ana tjetër e detit.

- T'ju njohtoj, ky është miku im, Martin Gera!- tha Petriti duke mbajtur për krahu njeriun, për të cilin mendoja se para disa orëve është ndarë nga ne të gjallët.

Deti zmadhoj egërsinë. Asgjë nuk kishte përfunduar. Shkeza ishte kthyer duarthatë në kryeqytet. Mua më kaploi zhgënjimi. Martin Gera jetonte edhe më tej, kjo donte të thotë se komploti do të bëhet edhe më i mërzitshëm. Ai, Martin Gera, si për inatin e ne të gjithëve kishte ndruar kursin e udhëtimit. Në Slloveni kishte takuar një mik të tijin dhe kishte vendosur që ta shoqërojë atë me veturë duke i rënë mes e përmes Italisë për t'u shfaqur në portin e Durrësit, aty ku askush nuk e priste. Mos vallë e ka njoftuar dikush me komplotin që është duke u përgatitur apo thjeshtë ka pasur fat dhe ka ndryshuar destinacionin. Më vonë, gjatë bisedës me të, kuptova se ai nuk dihte gjë nga ajo që zhvillohej rreth tij.

Në zyrë, mbi tavolinë, pashë një copë letre me shkrimin e bukur të sekretarëshës sime; presidenti më kërkonte urgjentisht dhe atë në çdo kohë! Do t`ia ndërpres avazin e qortimit kur do t`i them se Martin Gera është gjallë dhe para disa minutave u nis drejt banesës së Anita K.- riformulova gënjeshtren para se të futem në presidencë.

Pasi më dëgjoi, me një indiferencë të theksuar;

- Ti të kam besuar më shumë se gjithë të tjerët. Nuk kam besuar se edhe ti do të më tradhtosh. Ti ke qenë i vetëm në aeroport, duke i lënë Shkezës duar të lira të bëjë ç` të dojë me viktimën e tij.

Presidenti e dihte çdo gjë me hollësi. Çdo përpjekje e imja për të justifikuar veten do të ishte e tepërt. Kisha dëgjuar që ai kishte bërë për veti njerëz nga të gjitha departamentet dhe sidomos nga Shërbimi Sekret e Policia kështu duke krijuar një Agjunkturë paralele që i shërbente vetëm atij personalisht; një polici gjysmëlegale, e cila sipas informatave të njerëzve të ndryshëm asnjëherë nuk ishte vënë në aktivitet! Presidenti nuk kishte mundësi tjetër të dij aq më hollësi edhe për ndrrimin e destinacionit të Martin Gerës pa një mekanizëm të tillë, të cilin si duket më në fund e kishte aktivizuar për të mbrojtur emigrantin Martin Gera.

Pas ndarjes nga presidenti aq shumë e urrjejta fytyrën e verdhë të Martin Gerës sa që fillova të mendojë për vrasjen e tij, nga unë vetë, duke ia kaluar edhe Shkezës.

Petrit Kusari

Labilitei i egos

1

Është zhdukur pa lënë gjurmë. Ka vdekur. E kanë vrarë poetin. Ia kanë djegur kufomën e hirin ia kanë hudhur në liqen. Këto ishin variantet me të cilat spekulonin banorët e kryeqytetit në lidhje me zhdukjen e poetit Ilir Tari.

Nuk besoj, që dikush nga banorët e kryeqytetit atë ditë të zyrtë të kishte ndonjë simpati ndaj Zotit. As unë. Së fundi, është po ai Zoti, shefi i fatit të qenieve të gjalla, dhe s'kishte se kush tjetër, të kishte urdhëruar, zhdukjen misterioze të poetit më të dashur të kryeqytetit. Të pakët ishin ata njerëz që mendonin se poeti kishte ikur në një ishull të bukur, ku zogjtë në formë orkestri këndojnë këngë të bukura, atje ku dallgët përplasen për shpirtit të poetit duke flladitur e qielli nuk durrin prezencën e mjegullave. Kjo fantazi nuk kishte se ç'kërkonte në mendjen enjë kryeskeptiku si unë. Versioni zyrtar nuk dallonte shumë nga ai i ishullit. Poeti Ilir Tari ka vrarë veten!

Kështu thoshte shteti gjithmonë. Me këtë ai eliminonte para kohe kërkesën e qytetarëve për të hulumtuar zhdukjen ose vrasjen e poetit.

As versionet e tipit: Poeti Tari ka lënë artin, ka ndryshuar pamjen dhe merret me punë shteti, pra me politikë – nuk mungonin. Absurd! Gjithkush mund t'i hyjnte politikës përveç

poetit rebel Tari. Gjithë e dinin, madje edhe banorët e klinikës më të madhe psikiatrike të kryeqytetit, që ai ishte ndarë përgjithmonë prej nesh, mirëpo askush nuk donte ta pranojë një gjë të tillë, dhe kjo ishte gjithmonë dëshira më e madhe e kolegut tim. Dëshirë që e ndjekte shtetin si një lugat, një lugat, i cili me çdo kusht donte të mar shtetin me vete, në atë botën tjetër. Tari do t'ia hajë kokën shtetit – më tha një ditë plaka Sofie duke kërkuar kudrën e saj pas godinës së Fakultetit Filologjik.

2

Ndërtesa e Klubit të Shkrimtarëve jepte sinjalet e fundit të ekzistencës; kulmi i saj ishte shndrruar në një pistë sorrash, të cilat në formë turme, për çdo gjysmë ore, startonin drejt qiellit. Deri në momentin e ballafaqimit me atë ndërtesë nuk kisha ditur se edhe sorrat kanë orar të saktë e të pandryshueshëm aterrimi e fluturimi. Statuja e bronzte e një shkrimtari romantik përkujdesej për të disharmonizuar edhe më shumë tërësinë e objekteve që përbënin pallatin. Pas dritares më të madhe të godinës fshehej zyra e tre shkrimtarëve më me emër që bënin punën e argatëve të analfabetëve politikë. Siç përflitej nëpër sheshin e Tiranës, ata shkruanin vepra në emër të deputetëve dhe përgatitnin referatet e politikanëve të ndryshëm që duhej të dilnin para masës. Ata madje në emër të ca emigrantëve të pasur shkruanin edhe libra me poezi, romane e shumë sende të tjera, natyrisht për para. Ilir Tari e kishte një poezi me fjalor bio-kimik për ta që mbante titullin; "bakteriet në shërbim të kancerit artistik".

Të parët që u paraqitën me referatet e tyre ishin ata që më së shumti kishin përjetuar një lehtësim shpirtëror me zhdukjen e poetit. Aktrimi i tyre ishte aq i pashpirtë dhe i ftohtë sa që të dukej sikur gjendesh në një zyrë të madhe kontabilistësh me kalkulatorë të varrur për qafe. Nuk mungonin as të atillët që u dridheshin këmbët sikur të gjendeshin nën një presion të lartë

elektrik. Zhurma e dërrasave gati të kalbura të dyshemesë shkaktonte një çrregullim të padurueshëm të nervave . Zhurma u bë edhe më neveritëse – edhe karriget, të cilat gjatë jetës së tyre pesëdekadeshe u kishin zënë fytyrën parapanicave të formateve të llojllojshme, kërcëllonin në shenjë proteste - në çastin kur në skenë u shfaq Martin Gera. Pas Tarit njeriu më i urryer nga ata që përbënin safin e parë të klubit. Pralajmërimi se ai do të lexojë një pjesë nga ditari i trashëguar e për ne të tjerët, të panjohur, të poetit me titullin «Ditari i ditëlindjeve të një psikopati» kishte trazuar thellë shumë njerëz që kishin qenë në një mënyrë apo tjetër të lidhur me poetin, të atillë që njiheshin si kundërshtarë të egër të tij, përfaqësues të shtetit që qëndronin në këmbë afër derës, mirëpo më së shumti si duket të trazuar e plotë ankth ishin kolegët e tij, për të cilët spekulohej të kenë aranzhuar komplotin për heqëqafjen e poetit ngacmues.

„E hënë – Koha dhe datat janë hequr nga përdorimi...“

Filloi të lexojë me një zë shpues Martini në ditar.

„Unë jam më i madh se Niçe. Po, po ju kufoma të gjalla të Olimpiti! Mbi kokat e juaja të matufosura do të qëndrojë si një despot, një despot shumë më i ashpër se sa Zeusi kokëshprazët. Në Had do t’iu shpor pa iu dhënë shansin që as për një sekondë të strehoheni skutave të purgatorit të Dantes. Doni të dini përse unë jam më i madh se Niçe? Pra po ju them; ai ishte një lindje e dështuar e kohës, rob i kontradiktës dhe eutanazisë. Monstri i paradënuar me vuajtje nuk mund të parafytyronte veten të pavarur, ndrronte perëndite si çorrapët duke ngarrendur herë pas njërit e herë pas tjetrit. Nga Krishti tek Zarathustra, nga Zeusi tek Dionisi. Ai mohoi të gjitha vlerat e qenies dhe virtytit, mirëpo një gjë nuk e arriti kurrë: ta mohojë vetveten! Niçe nuk kishte guxim që të jetë Askushi, përkundrazi në vend të kësaj ai përpigëj të proklamoj veten si Mbinjeri. Këtu qëndron dallimi në mes tij dhe meje. Unë kam arritur ta shpor Unin tim, ta hedh këtë leckë egoizmi në zjarr, kam arritur në mënyrë festive ta mohojë veten.

Më kuptoni tani? A ka një diktator më të egër se sa ai që as karshi vetes s'ka një fije mëshire. Jo! Unë jam ai, ai që në gjoksin e tij nuk ndjen asnjë fije ngrohtësie, ai që nuk di se ç'është ndjenja e dashurisë e lere më të pronësojë emocionin e ndiesisë, bashkëvuajtjes, mëshirës. Kjo gjendje më jep forcën e pashtrrshme për të mos pasur mëshirë përballë jush, konstrukte fiktive të trurit më injorant të universit!

Ju jeni lugetërit e unë agsjësuesi juaj!

Më pritë ti Homer edhe ti Eskil, më pritni se vetëm unë jam në gjendje që të ju tregoj se si vdiset vërtetë. Në të ardhmen nuk do të ketë më asnjë tru që do t'i ketë të memorizuar emrat tuaj, pluhur sikur të mos kishit qenë kurrë do të bëheni.

Unë njeriu i epokës pa orar kohe dhe pa identitet ju premtoj se do t'i vras të gjitha Perënditë! Pasi që t'i kem hudhur në zjarr-ferr do t'i zëvendësojë me tiranin më të egër që kanë pasur planetet ndonjëherë: me mua Ilir Tarin, poetin që as rraca e vetë e çiklopoëve nuk e durron dot. Një despot që nëntokën tuaj kulturore në ajër do ta shndrojnë. E unë nuk jam askush tjetër përveç se produkti juaj, bastardhi juaj i zemëruar, i cili ka lindur nga Gënjeshtra juaj e Madhe.

Jo, unë nuk jam një djalosh i dashur si Prometheu, i cili përkundër gjithë atyre dënimeve që ia bëtë mos të kërkoj hakamarrje. Jo tek unë qëmoti ka vdekur çdo mirësi. E keqja, krimi mbizotëron ekzistencën time – dhe kjo më duket se është i vetmi segment që e kam tarshëguar nga ju. Ju monstër, helmues të virtytit, shejntërues të luftës e kimit, plagjiatorë maratonik dhe artngrënës, mos fërkoni duart nga shpresa se ende keni kohë për t'i shpëtuar dënimet, sepse ende gjendem në këtë pjesë të jetës, në pjesën diellore. Unë kam bërë një marrëveshje me Vdekjen dhe ajo s'ka asgjë kundër nëse unë sot e përfundoj qëndrimin tim këtu. Pra mos shpresoni kot. Së shpejti jam atje lartë.

Unë po vij e ju duhet të shkoni, të mallkuar për të gjitha kohët!

Asnjëri prej çiklopëve pjesmarrës nuk jepte shenja të ketë kuptuar mesazhin e vërtetë të testamentit të Tarit. Njëri prej më të moshuarve ashtu duke qeshur, me dhëmbët të rënduar mbi buzën e poshtme, me pantollona të bëra lloç pikërisht në afërsi të organeve gjenitale, doli me hapa të ngadalshëm e me plotë dandizëm para të tubuarve, pas ca fjalëve, kuptimi i të cilave s'kapej dot, paralajmëroi se madje ia kishte kushtuar një poezi poetit, një poezi, që niste në këtë formë;

«Nga toka dole në tokë hyre, toka të deshti nëna të lindi, djalo...»! E kështu me rradhë!

Prezenca në atë mjedis u bë edhe më e padurrueshme.

3

Gruaja ime, Zana ishte shndrruar në një seks-bombë. Kishte veshur një minifund aq të ngushtë saqë i dukeshin fare qartë vijat e trupit, gjinjtë të lenin përshtypjen sikur nuk e durronin atë ngushtësi dhe donin të shpërthenin jashtë. Në vend të qortimit të tipit «tërrë ditën po endesh si zagarë», më mbërtheu duke ma zhytur dhunshëm kokën në mesin e gjoksit të saj të fryer. Në kokë bluaja planin se si t'i ikë asaj situate. Pas atij kuvendimit me poetin e vdekur, nuk më kishte mbetur asnjë fije apetiti për seks. Po si t'ia bëja të qartë gruas sime atë punë, pa e çmendur, pa dëgjuar ato kërcënimet e saja se; do të kapet me ndonjë mashkull tjetër të lagjes, apo me postjerin ose me shefin e saj të shëmtuar në shtypeshkronjën e teksteve fetare. Në atë terror psikik ra zilja e ajo:

- Dreqi të marrtë!

Hoqi fustanin në drejtim të gjunjve për të mbuluar trupin e saj dhe plotë inat nisi drejt derës.

- Të kërkojnë dy njerëz. Ti nuk shkon kund.

Tha kërcënueshëm para se të përplasë derën e dhomës së fjetjes. U mbyll me shpresën se do t'i shporja shpejtë dy vizitorët e do të kthehem në shtrat.

Dy zotërinjtë e veshur me kostume të zeza, të cilët në duar mbanin legjitimacionet e Ministrisë së Brendshme, me zërin e tyre komandues, por të pasigurtë, të ngjajshëm me zërin e këngëtareve debutante që kanë frikë nga komisioni vlerësues, më urdhëruan t'i shoqëroja. Para syve mu shfaq gruaja ime këmbëhapur që rinte në shtrat duke pritur kot dhe menjëherë ai qortimi:

Ku mbete o zagar?

Minutat e udhëtimit nga shtëpia deri në ndërtesën e Ministrisë kthyen sërish atë pjesë të jetës që me çdo kusht përpiqesha ta shpall si të paqenë, të shlyer nga memoria përjetësisht, ta zhdukë atë kohë kur luaja rolin e zuzarit karshi organeve të komitetit të partisë, atë “kapitullin e lavirshëm të biografisë sonë kolektive intelektuale” – siç e quanim ne të klubit të intelektualëve të mbijetimit, klub ku mbledheshim të gjithë ne që ndërmjet veti kishim pranuar servilitetin e ushtruar gjatë kohës së diktaturës për të shpëtuar nga internimi, nga dënimet, grup në përbërjen e të cilit nuk mungonin as personalitetet më të mëdha të vendit, përfshirë këtu edhe vetë Presidentin, anëtarin tonë më prominent.

Me një fjalë në atë klub ishim mbledhur të gjithë ne: zuzarët! Me po të njejtin emër më priti edhe shefi i shërbimit sekret të shtetit Leonard Shkeza kur u futa në zyrën e tij të fshehur nga drita, hapësirë e konzervuar, ku mund të bënte jetë vetëm një përbindësh i çoroditur dhe i pandjnjë si ai. Asgjë nuk ishte e pavërtetë nga ajo eseja e Ilir Tarit mbi atë bishë.

- Ju zuzarët keni menduar se do t'i shpëtoni dënimet për shpifjet që keni bërë gjatë kohës së diktaturës?

Që ta bëjë hyrjen në torturim të kuptimtë ma përplasi para syve një dosje mbi kapakët e të cilit me shkronja gotike dhe bukur qëndronte emri im. Ishte dosja ime, të cilën e kishte përpiluar me kujdes sigurimi i diktaturës, dosje që i përngjante një katalogu lëvdatash për dëgjueshmërinë time ndaj partisë, në

pjesën e parë e në të dytën deklarata, shpifje,urvejime ku figuronin emrat e atyre që unë i njihja nga “Klubi i Intelektualëve të Mbijetimit”. Pasiqë ia lëshova shkurtë e shpejtë sytë Shkezës kuptova se festat tona për mbijetimin e diktaturës kishin qenë të kota, të parakohshme.

-Asgjë nuk mohoi t’i kem shërbyer sistemit të kaluar. Nëse për këtë doni të më dënoni, urdhëroni. Mos keni ndërmend të dënoni më shumë se gjysmën e popullit? Nuk kam marë asnjë njeri drejtëpërsëdrejti në qafë. Kam shkruar raporte duke lavdëruar punën e partisë, kam dhënë mendime ani të poshtra për letërsinë dekadente e të huaj, mirëpo, siç ju thashë asnjë njeri e asnjë koleg nuk e kam marë në qafë, asnjëri prej tyre nuk është internuar e dënuar për shkakun tim.

As vetë nuk e kuptoja në ato çaste veten. Po flisja për një periudhë të jetës sime që e urreja më shumë se gjithçka tjetër në botë, madje edhe më shumë se vetë njeriun që kishte vrarë Ilir Tarin. Mënyra se si banalizoja kontributin tim dhënë diktaturës për të zgjatur izolimin dhe shkatërrimin kulturor të vendit ishte e shkëlqyeshme. Ishte hera e parë që nga ndërgjegjësimi për ato dëme që kishte shkaktuar servilizimi jonë intelektual, të sillem me aq dashuri ndaj vetes.

Shkeza kuptoi lehtësimin tim, ftohtësinë dhe sigurinë që reflektoja, duke ia bërë atij të qartë se për atë punë ai mundtë vetëm të më ruaj... dhe përveç kësaj ai e dihte se kam miqësi me presidentin dhe ca ministra të tij.

I shihej në fytyrë keqardhja për pamundësinë që të zhdukë gjithë ata e ato që kishin koketuar me pushtetin që atij ia kishte nxirë jetën. Dihej botërisht se monstri sa herë që dehej fliste nëpër vende publike për domosdonë e pastrimit të racës nga elementët infektues e monstruozitete të tjera.

- Ekziston një ligj që s’ka të bëjë me ato ligjet njerzore, pra një ligj i natyrës që njerëzit që kanë kryer vepra të këqija të marin dënimin e merituar, nëse jo në kohën e duhur, në një kohë tjetër, mirëpo pa u dënuar nuk shpëtojnë dot.

Filloi të filozofojë monstri duke u endur lartë poshtë zyrës.

- Më vjen mirë që reflektoni në këtë mënyrë – thashë pa e shikuar fare në sy – kështu unë mund të shpresoj se nuk do të ikë dita kur vrasësi i poetit Ilir Tari do ta gjej dënimin e merituar.

Dëgjova se si u pëplas dera pas meje.

Pas disa minutave u kthye pa xhaketë dhe pa kravatë, i dkersitur, por i qetësuar, monstri si dukej përpriqej të marrë pamjen e njeriut. Pa sukses. Në bebëzat e syve të tij kishin mbetur fijet e flakës, të cilat tradhtonin brendinë e tij që digjej nga energjia e urrjetjes.

- Arsyeja përse ju gjendeni këtu ... arsyeja përse agjentët e mi ju kanë sjellë këtu nuk është servilizmi juaj në ... shkakun pse ju bisedoni tash me mua është miqësia juaj me ... Me kë jeni shoqëruar dje?

- Me kë jam shoqëruar dje? Me fqinjin tim Marionin, me Rino Mahirin, me mikun tim nga Zvicra Martin Gera, me shoqen e tij, me shoqen time, me...

- Nuk më interesojnë të tjerët. Më shpaloni se si njiheni me emigrantin Martin Gera?

Shkeza shqiptonte rëndë, tepër rënde dhe me aq urrjetje emrin e Martinit sa që nuk ishte zor të merrja me mend se Martini ishte shkakun i gjithë eskapadës së asaj fundite.

- Si e njohë Martin Gerën? Çka ju intereson, në ç'plan?

- Më intereson gjithçka. Flisni ne kemi kohë gjithë natën.

Më urdhëroi Leonard Shkeza. Ndërsa unë s' dija nga t'ia nisi. Cili fillim është më së afërti fundit – mendova duke hartuar shpejtë e shpejtë në tru një program që do të më shpëtonte nga koekzistenca me monstrin. Po pse monstri interesohet për një shkrimtar emigrant që nuk ia turbullon ujin askujt?

Një grup të huajsh vërdalleshin sheshit të qytetit duke kërkuar diçka. Njëri prej tyre u nda nga tufa e çoriantuar dhe mu drejtua:

- A mund të më thoni se ku gjendet piramida e dikatorit?

Ishte ende koha kur aty-këtu ende qëndronin disa nga statujat e sistemit të vjetër. Qortueshëm i bëra me dije se vendi im kishte edhe gjëra më interesante për turistët se sa ato përmendoret e padurrueshme, alivanosëse, sidomos për epokën e re që kishte shpërthyer mbi kokën e popullit që aq gjatë e shekuj me rradhë e kishte ftuar, lypur e kërkuar. Gjersa unë mbaja ligjerata me qëllim që t'ia imponojë grupit të tursitëve një panoramë tjetërfare ngase ç'kishin ata për kryeqytetin, ai, Martin Gera, më i verdhi prej të gjithëve, me një shqipe që shihej se është e huazuar, fare qetë e patrazueshëm:

- Kah shkohet për te piramida?

Jo, i thashë vetës, do t'i sjell deri atje dhe do të vazhdojë tu a bëjë të qartë këtyre kodoshëve të huaj se sa i fortë është shqiptari, se ç'terrori ka pasur mbi kokë qenia që ai, Martin Gera, me aq përbuzje ia shqiptone emrin, ashtu pa "q", në vend se të thotë "shqiptarët" thoshte "shiptarët". Pikërisht në tensionin më të lartë timin përderisa flisja për kohën e diktaturës vëreja se ai vetëm sa për mirësjellje pret të mbarojë unë fjalinë që pastaj të vazhdojë vetë. Gjithë ato fjalimet e mia kishin qenë të kota, sepse ai nuk më përkthente mua – siç pandeha në fillim – por u shpjegonte turistëve versionin e vetë, e ata debilë mbanin gojën vazhdimisht hapur duke qeshur me sy të zgurdhulluar sikur ai t'iu rrëfente ndonjë përrallë të bukur nga një mijë e një netët e Sheherezades.

Heshta. Ngadalë fillova të bëjë hapa përsëprapthi. Bëja sikur jam zhytur në ndonjë objekt tjetër larg tyre, sa më afër derës, që në çastin e nevojshëm të shporem që andej. Pikërisht ca

centimetra para cakat një dorë më rëndoi shpatullën. Ishte dora e Martin Gerës.

Askush nuk më do, nuk më sheh askush

Unë vuaj vetëm i mbyllur në këtë kafaz

Se zog jam askush nuk do të dijë

Çdokush për njeri më merr

Nga frika se mos i vjell para këmbëve Martin Gerës rrotullova kokën majtas-djathtas në kërkim të ndonjë dere që mbante firmën e nevojtores. Ishin të rrahurat e pazakonshme të zemrës që më lenin përshtypjen sikur gjoksi don të dalë nëpër gojë jashtë, pastaj një djegie e padurrueshme e mushkërive dhe syve. I huaji me shqipen e çalë dinte përmendsh njëren nga poezitë e mia të para, të shkruar në kohën e adoleshencës sime, para 40 viteve.

Shkeza, i cili nuk mund t'i kuptonte këto gjëra dhe si përbindësh i privuar nga cilësia e bashkëndiesisë:

- Ani mirë, e pastaj...vazhdo...mos na poetizo këtu gjepura të tilla.

Pas kësaj skene ai më tregoi se kjo dhe shumë poezi tjera të miat janë të përkthyer në gjuhën gjermane dhe se në kohën e diktaturës nga qarqet e jashtme letrare janë marë si “klithje e shifruar e letrarëve shqiptarë për çlirim nga diktatura”. Grupi i turistëve që unë i trajtoja me plotë neveri përbëhej nga njerëz që në vendet e perëndimit kishin bërë çmos për të dëshmuar për frymën antikomuniste të letërsisë shqipe.

- Ti nuk e ke shkruar atë poezi me bindjen antidiktaturë, përkundrazi ke qenë i përkdheluri i tyre. Është vetë ajo bota e misterhme e artit që nganjëherë i thotë ca sende që ne s'jemi në gjendje t'i kuptojmë as vetë edhe pse i kemi shkruar me dorën tonë, me plotë bindjen se shkruajmë kthjellët dhe me kontrollin absolut mbi shkronjat që i vizatojmë në letër. Vetmashttrim! Këtë mund ta bëjnë vetëm juristët, kontabilistët dhe ofiqarët e zakonshëm të kooperative bujqësore gjatë numërimit të lopëve, por artisti një gjë të tillë s'e mban dot në

kontroll. Ata që kanë mundur të krijojnë një kontroll të tillë ose janë harruar ose do të harrohen sapo tu ngritet epitafi mbi kokë. Arti, Petrit Kusari, arti është i vetmi faktor në jetën e qenieve të universit që është i përkryer, gjithçka tjetër ka mbetur e papërfunduar.

Ai më njihte, madje fare mirë. Gjithçka që thoshte ishte e vërtetë. Atë kohë e deri shumë, shumë vonë kur nuk më kishte shkuar mendja të kritikojë a shajë diktaturën. Kurrë nuk do të kisha qenë i gatshëm të provojë internimin e për burgun ...mozomakeq.

Kjo ishte biseda e parë nëpërmjet së cilës edhe njoha emigrantin shqiptar Martin Gera. Sidomos fillimin e traktatit të tij mbi papërkryershmërinë e qenies.

- A ta organizojë një diktafon që pastaj këtë rrëfimin tënd ta shndrosh në roman?

Bëri plot ironi dhe tallje Leonard Shkeza. Tash ai që kishte kohë tërë natën po ngutej, ndërsa unë që doja të bëj sa më të shkurtë bashkëndejtjen me të kisha rënë në hall duke mos mundur që nëpërmjet një kronike të shkurtër të rrefej për fenomenin e çuditshëm Martin Gera, për miqësinë time me të.

5

Herë pas here dëgjohej tingëllima e çelësave të varrura për pantollonave të gardianëve. Qelitë kishin mbetur ashtu siç i përshkruanin të dënuarit e sistemit të vjetër: të errëta, të pista, frymëzënëse; me murre të përlyera me gjak, urinë dhe shkronja të gravuara. Në mesin e gjithë atyre klithjeve për shpëtim, amaneteve, përshtypje më la një fjali që i përngjante asaj tezës së Shkezës mbi atë ligjin e natyrës se askush nuk mund të ikë nga kjo botë pa paguar borxhet ndaj njerëzve. Cili do të jetë totali i llogarisë për jetën time të papërkryer e plotë defeqe? Vdekja në këtë qeli të pistë? Pastaj do të më bartet kufoma në ndonjë vend tjetër që inskenimi i vetvrasjes të jetë sa më i bindshëm?

Parafytyrimi se do të dështojë edhe në këtë akt final, domethënë nuk do të mundem të vdes në mënyrë të rregullt e të sinqertë, pa iu bë edhe një mashtrim botës më bënte të çmendem. Po çdo të ndodhë me gjithë ato skica e manuskripte të papërfunduara? Jo, Martin Gera nuk e kam merituar këtë dënim kaq të pashpirtë! Me vdekjen time s'dua që të manipulohet. Fillova t'i bie derës me aq fuqi sa kisha: do të bashkëpunoj me Shkezën deri në pikën e fundit. Misioni im prej shkrimtari në këtë botë ende nuk ka përfunduar. Nuk e tradhtoj idealin tim të shejntë për shkak të fatit të një miku, sado i çmueshëm të jetë ai. Një Zot e di se ç'ka përzier ai surrat nomadi? Gjithë ajo egërsi e Shkezës nuk ka lindur ashtu kot, fak, si një ide e shkrepur ashtu sa për tu zbavitur i gjithë aparati i shërbimit sekret. Tekefundit tash po bëhet fjalë për mua, për mua shkrimtarin Petrit Kusari.

- Ç'ke mor dreq? – bëri gardiani duke mos fshehur neverinë ndaj meje.

- Dua të flas me shefin dhe atë shpejtë. Jam i gatshëm të bashkëpunoj.

Gardiani ktheu kokën në të djathtë dhe e përllasi me plotë nerv një toptë këlbaze për muri. Nëpërmjet asaj sjelljeje ai donte të demostrojë urrejtjen ndaj meje, ndaj shefit të vet e ndaj punës që bënte. Dijnte ai diç më shumë se unë? Përse Shkeza është aq i fiksuar në Martin Gerën?

Për çudinë time Leonard Shkeza nuk bëri ashtu siç do të ishte zakoni: «Fol, çka di për atë bir qeni», por, duke derdhur trupin në kolltukun e tij që kërcëllinte sa herë që ai të ndrronte anën, me një zë krejt të butë, me një sjellje krejt ndryshe, përkundër artificialitetit që përmbante në vete, ishte tërheqëse, e këndshme. Atmosfera u bë edhe më intime kur nisi të rrëfej për jetën e tij në burgjet e diktaturës, për vjershat që i ka shkruajtur ndërmjet rreshtave të librave mbi partinë dhe se si i ka mësuar ato pastaj përmendsh. Disa prej atyre i recitoi duke marshuar

si gjeneral nëpër zyrë. Jo të gjitha ishin të këqija, por që të gjitha kishin të bëjnë me hakmarrjen; ndaj botës, jetës, shtetit, sistemit, servilëve, perëndive dhe vetvetes. Pas çdo vjershe më pyeste «a të pëlqen?» dhe unë natyrisht nuk lëvizja vetëm kokën në formë pohimi, por shkoja edhe më tej duke dhënë komente lavdëruese. Qëllimisht ia implantoja ndjenjën e kolegialitetit. E dija se për inferiorët, sidomos për ata që kanë dështuar në art, dhënia e ndjenjës së kolegialitetit nga një shkrimtar i njohur, ishte ilaçi më i përshtatshëm për të vënë tërbimin e tyre nën kontroll. Mbitëgjitha gjithçka duhej të shkojë në shërbim të qëllimit tim: Të shpëtimit të vetvetes! Gjithçka tjetër ishte e parëndësishme.

- Çka mendon për poezitë e Ilir Tarit? – Fytyra e tij u bë më serioze por pa flakur atë butësinë e rrejshme.

- Nuk kanë ndonjë nivel kushedi se çka. Për këtë arsye ai i gjorë përpiquej ta bëjë veten të famshme nëpërmjet skandaleve, shpifjeve e konflikteve. Asnjëri prej nesh nuk ka mundur të bëhet vërtet mik me të, përveç atij, ju e dini se për kë e kam fjalën.

Vëreja se nuk më kishte braktisur aftësia për t'iu përshtatur situatave sipas nevojës. Edhe ndërgjegja nuk më ngacmonte pas veshit. Krejt si në kohën e diktaturës; i ftohtë, i logjikshëm dhe i pa mëshirë.

- Martin Geral – Brofi nga kolltuku si një maçok i përdalë. Mori pamjen e tij të natyrshme, mirëpo me kujdes. Edhe ai, si unë, kishte vendosur të bëjë një lojë për t'ia arritur qëllimit që kishte ngulitur në kokë.

Disciplina që kisha ushtruar gjatë tërë jetës për të mbajtur veten nën kontroll më ndihmonte që mos të shpërthej përderisa ai më rrëfente për identitetin e vërtetë të Martin Gerës si dhe qëllimin e qëndrimit të tij në vendin tonë. Historia ishte shumë më serioze se sa që kisha mundur ta paramendoja unë.

As ky verzion më dramatik dhe fare i pabesueshëm i situatës nuk kishte pse të më lëviz nga qëndrimi im për të shpëtuar

veten. Në asnjë mënyrë! Kërkesës së Shkezës se a do të bashkëpunoj me të për t'i raportuar mbi lëvizjet e Martin Gerës iu përgjigja pozitivisht pa menduar gjatë. Madje i premtova shefit të hallakatur të shërbimit, se edhe do të shfrytëzojë miqësinë time me Martinin për të zbuluar sa më shumë rreth qëllimit të tij. Stampën e besueshmërisë përfundimtare rreth asaj që thoja e vuri brengosja ime për jetën e presidentit. E unë e kisha seriozisht. Së paku për ato çaste.

Gardiani pështyu edhe njëherë plotë nënçmim kur më pa duke dalur nga zyra e Shkezës.

Edhe pas 36 orëve mungese, në shtëpi gjeta gruan ashtu siç e kisha lënë: Me këmbët hapur. Kjo ishte një shenjë e mirë. Së paku brenda asaj kohe të shkurtër postieri apo shefi i shëmtuar i shtypshkronjës fetare nuk ma kishin zënë vendin në shtrat.

6

Ai kishte marrë pamjen e një njeriu të dorrëzuar. Asgjë nga ajo gjallëria e zakonshme. Ndizte cigaret një pas një dhe i harronte në taketuke. Syri i majtë i ishte zvogëluar aq shumë saqë nuk i dallohej më as bebëza. Kur mi drejtonte sytë unë largoja shikimin drejt banakut të kafenesë dhe lllomotitja diç të parëndësishme për kamarieret. Që se kisha dalur nga zyra e Shkezës seç më kishte kapluar një kllapi e çuditshme. Pamja në zhbërje e sipër e Martin Gerës më shtonte edhe më shumë temperaturën. Kohë pas kohe tundtte kokën në atë mënyrë sikur donte të thotë: E pabesueshme!

Çka është duke menduar vallë? Di diçka për premtimin tim dhënë atij përbindëshit? Pyetja dhe i përgjigjesha ngushëllueshëm vetes se një gjë e tillë nuk mund të ishte e mundur. Martin Gera nuk është falltor e as profet. Bashkëqëndrimi me të nga hera në herë bëhej më i papërballueshëm. Kishte kaluar një gjysmë orë që ishim ulur në kafene pa ndrruar asnjë fjalë në mes veti, edhe pse misioni im

ishte të flas së më shumë, siç i kisha premtuar Shkezës, për të grumbulluar sa më shumë informacione në lidhje me atentatin. Jashtë ia krisi një tollovi. Policia përleshej me një grup të rebeluarish, të cilët kishte disa muaj që po përdhunonin qetësinë e vendit kut të mbrinin. As ky spektakël nuk i bënte përshtypje Martinit - e pazakonshme për një njeri të lindur e rritur në një vend ku me qindra vjet asnjë pushkë nuk kishte kërcitur.

- Do t'ia hanë kokën demokracisë këta njerëz. – Konstatoi Anita para se të ulet në tavolinë. Jo vetëm të tjerët na shikonin me habi për heshtjen tonë, por edhe ajo që sapo erdhi vërejtji gjendjen tonë të pashpjegueshme dhe siç e donte karakteri i saj:

- Ç'u paska gjetur o burra, pse po i qëndroni njëri tjetrit përballë si statuja?

- A?

Martin Gera u gjet i befasuar. Kishte mundësi që ai gjithë atë kohë të mos kishte qenë fare aty. Anita shtrembëroi edhe njëherë kokën për të parë më mirë turmën jashtë dritares që jepte e merrte me policinë.

- Këta nuk e kanë ndërmend të pushojnë sot.

Komenti i dytë i saj për gjendjen jashtë e trazoi të përhumburin Gera:

- Njeriu pushon vetëm në varr. The diçka për demokracinë kur hyre brenda, apo ishte përsëri një ushëtimë e pidentifikueshme në trurin tim si ajo e shtëna në pallatin e Presidencës?

- Për çfarë të shtëne po flet? – iu drejtova me plotë kureshtje.

- Njëri nga fiksacionet e shumta të mikut tonë. – Shihej qartë se Anita nuk donte t'i hyhet asaj teme, e cila për mua nuk thoshte asgjë. Përpyekjes sime për të mësuar më shumë rreth të shtënës ia dha fundin ndërhyrja e Martin Gerës.

- Demokraci? Çështë ajo? Ndonjë lloj djalpe e re për të lyer bukën? Gjithë këto qenie të shkreta që mezi kanë sokulluar trupin dhe marshojnë këmbëzbathur nëpër gjitha skajet e

vendit qenkan duke rrezikuar jetën për demokracinë? Sa term absurd? Rebelimi i tyre është rezultat i një keqkuptimi historik në mes të masës dhe politikës. Politika nuk është asnjëherë e sinqertë dhe premtion sende që as vete nuk i di se çdo të thonë, siç është puna me këtë demokracinë tuaj aq të përfolur. Turmat e papërmirësushme më së lehti besojnë idiotësitë, premtimet e politikanëve se sa realitetin e hidhur, gënjeshtër tradicionale e humanitetit, manipulim që është pjellë e mallkuar e papërkryershmërisë së qenies njerzore. Ky është kurthi ku i ngatrohesh këmbët çdo sistemi politik, sidomos atyre sistemeve që as gënjeshtërën dhe intrigën nuk dijnë ta mbarojnë si duhet. Urrejti, energjia e flaktë e Martin Gerës mbi politikën dhe pushtetet i jape krahë asaj tezës së tmerrshme të Leonard Shkezës. Ashtu siç fliste ai, të lente përshtypjen sikur nuk e ka edhe aq rëndë të veprojnë në atë drejtim: të lëndojë sistemin politik mu në aortën e tij, duke vlarë liderin e tij. Ndjeita një lehtësim në shpirt.

Anita kishte qepur gojën dhe bënte sikur të bezdiset nga fjalët e dashnorit të saj.

E unë përsëri: Për ç' të shtëne folët?

Anita: Ikim!

Martin Gera filloi të më sqarojë se për ç'bëhej fjalë. Për të shtënenë, për lëvizjet e gjithçka mbi fiksimin (sipas Anitës që ndërhynte vazhdimisht) e tij. Nuk më duheshin shumë kalkulime për të bërë krahasimin në mes të thashethemeve mbi vrasjen e Ilir Tarit dhe asaj që thoshte Martin Gera. Po komplettoheshin ngadalë aktet e një drame të re. Se ç' ndjeita një vullnet të madh për t'ia nisur aty për aty të shkruaj. Nëse gjithmonë isha mësuar të dëgjoja rrëfime nga fillimi deri në fund, asaj rradhe fillimin e një historie e dëgjoja më së fundi. Ja pra gjeneza e gjithë atij teatri që Shkeza ma kishte prezentuar vetëm si finale – mendova duke konstatuar se historisë po i vijnte një erë kundërmuese komploti.

Pikërisht në çastin kur përpiqesha të bind veten se nuk ekziston ndonjë nevojë relevante për të ndryshuar kursin e bashkëpunimit me Leonard Shkezën, një gomë e ndezur automjetesh theu xhamin e kafenesë dhe vërdallej rreth e rrotull tavolinës sonë. Të rebeluarit jashtë kishin hyrë në stadin e ekstazës. Veprimet e tyre demonstroi vendosshmërinë për të demoluar çdo send që mbante stemën e pushtetit; ndërtesa, automjete, uniforma bashkë me bartësit e tyre... Përderisa të gjithë ne brofëm në këmbë për t'iu ikur flakëve, ai, Martin Gera s'levizte fare. Nuk shikonte as gomën e ndezur zjarr, as neve, askënd, asgjë.

Ku të ikë për ca kohë, derisa të rrëzohet pushteti, të shporet Shkeza nga jeta e kryeqytetit ose të vetvritet Gera në apartamentin e hotelit ku banon? Për mua ishte krejt e njëjtë. Njëri nga opcionet do të ndodhte patjetër. Vetëm unë nuk duhej të jem, madje as si statist i asaj skene teatrale ku zhvillohej një dramë reale që do të finalizohet me horror e që do të mbaronte me një pamje plotë kufoma në mbarë sipërfaqen e përskuqur të qytetit. Gjunjtë më dridheshin në atë mënyrë sikur dikush të më kishte lidhur ndonjë tel elektrik për gishtit të madh të këmbës së dhjathtë. Ndjejta lagështinë e ca pikave të urinës, që kishin rjedhur pavërejtshëm e më kishin qullosur brekët. Do të ikë jashtë! Në djall le të shkojë Martin Gera, le ta ha dreqi mikun tim, Presidentin, bashkë me Shkezën e gjithë banorët e këtij vendi të çmendur. E ç' të bëj me gruan? Edhe atë djalli le ta marrë.

7

Ideja për të braktisur vendin po materializohej përherë e më shumë. Shkezën e ushqeja me gjepura nga më të ndryshmet, edhe pse nuk i jepja asgjë konkrete ai tregohej i durrueshëm, sigurisht për shkak të raporteve që ia jepnin agentët e tij. Ata

më survejonin vazhdimisht përderisa unë qëndroja me Martin Gerën.

Sa më shumë që rebelohej jeta aq më pranë ikjes gjendesha. Ku? Si të dalë nga ky kafaz kaq i gërshtuar, përveç të cilit nuk njoh gjë tjetër? – torturoja veten duke u kthyer për në shtëpi, sapo kisha mbaruar takimin e rregullt të ditës me Shkezën. Në mend më ra ajo vjersha idiote mbi zogun dhe kafazin dhe pas saj parasyve më doli fytyra e Martin Gerës. Ja zgjidhja! Bëra, madje edhe me zë, saqë një shitëse e tomateve që atë çast ishte ulur në trotuarin e baltosur ma ktheu: «Sa po doni?» Martini do të më ndihmojë që të dalë pa komplikime jashtë – sigurova veten. Ai vjen prej atje, nga ajo bota tjetër e largët, e panjohur për mua.

Ashtu edhe u bë. Martin Gera më siguroi një vizë për në atë vendin nga vijnte ai. Kjo më konfirmoi edhe më shumë konstatimin se s'ka vërejtur gjë për lojën time të dyfishtë. Ose e di se një gjë të tillë e kisha bërë prej zori dhe se deri ato çaste nuk i kisha folur Shkezës diç që ai nuk e dihte. Sido që të ishte unë atë natë do të ngjitesha në një anije që do të më nxjerte jashtë asaj përditshmërisë së komplotuar deri në rrënjë. Drejt për në... atë botën e re. Sa të lëshojë këmbën në atë tokë do të më rrethojnë mediat duke më përshëndetur: «Mirserdhët zoti shkrimtar, mirserdhe i famshmi Petrit Kusari...»

Plot gëzim e më shpejtë se sa zakonisht hapëroja drejt shtëpisë me qëllimin që të mbledh ca leckat të domosdoshme, të marr paratë e fshehura nga Zana në fundrinën e një vaze lulesh plastike. Po përkryeja, ushtrija e gdhendja sa më hollë gënjeshtrën që do t'ia bëja gruas: «E dashur, më kanë ftuar në Vlorë, për ca lexime nga romani im më i ri. Atje do të qëndrojë dy ditë e po kthehem. Mos u bë merak e dashur». Pastaj do ta përmbledh në shtrat për herë të fundit, sa për ta kursyer për ca ditë nga ato fytyrat e shëmtuara të atyre hanëmshorëve që i thirr sa herë që të largohem për disa ditë nga shtëpia dhe do t'ia mbathë. Ha- ha moj kurvë e ndyrë – qeshja triumfalisht gjersa

po mundja shkallët e fundit para se të mbërrijë në derën e apartamentit.

Ajo nuk ishte aty. Ia mryva drejt vazës së luleve në ballkon për të marë dollarët e kursyer vite me rradhë. As ato nuk ishin aty. Në mesin e tavolinës së kuzhinës ishte një zarfë e pambyllur, mbi të cilën figuronte me shkronja të mëdha «për Petritin tim». Mu përzie stomaku dhe më merreshin mend po si në ato çaste kur për herë të parë takova Martin Gerën pasi që i kisha dhënë Shkezës premtimin për bashkëpunim. Hapa letrën. Nga shumësia e ngjyrave dhe shkalla e intenzitetit të shkrimit shihej se Zana kishte marë me ditë, muaj a me vite kohë për të shkruar atë letër. Çdonjëra fjali me një laps tjetër:

«I dashur Petrit. Nuk shkon kështu më jeta jonë. Nuk më durrohet më. Po të braktis e po iki diku ku nuk do të mund të më gjes. Kam vendosur që jetën time ta organizojë ndryshe, pa ty, me dikënd tjetër...».

Para syve të mi u bë natë, natë e thellë. Planet e mia u ndezën si ajo goma që rokullisej ndër këmbët tona në kafenenë e sheshit. Kurrë më parë nuk kisha provuar peshën e rëndë të qenurit i braktisur, i tradhtuar. Pse Zanë? – bërtita me të madhe dhe dola në ballkon.

Kërcimi prej këtu, nga kati i gjashtë është zgjedhje më e mirë se sa ajo e ikjes. Ia ngjita edhe njëherë sytë qiellit, para se të...

Martin Gera

Bukuria e papërkryer e qenies

1

Nuk e di se ku kisha qenë. Shpesh më ndodhte që të nisesha për diku dhe gjatë rrugës harroja se ku jam nisur, duke përfunduar, nëse më ecte fati, në ndonjë vend tjetër, por megjithatë të njohur. Kohëve të fundit ndodhte shpesh që vërdalljet e tilla të përfundonin në qorrsoak.

Kahdo që të sillesha përfundoja sërish në mesin e dy shtëpizave me pullaze gati të zhveshura. Po ndjeja se këmbët po jepnin fuqinë e fundit, për të më tradhtuar mu aty, në mes të lloçit të natës. Sa më shumë që ecja aq më shumë largoheshin dritat prej meje. Përsëri kontenjerë me një erë që të zinin frymën; një gërrmadhë dheu me një lavatriçe të demoluar në krye; prapë ai pllakati i varrur në mes dy shtyllave me përmbajtjen «votoni për mua – votoni për mirëqenien dhe lirinë» bashkë me fytyrën e zgërdhyer të një politikani trashalug dhe në fund përsëri në mes atyre dy shtëpizave me shpinë të kthyer kah rrugica.

Vetja më dukej si njëri nga ato minjtë fatkeqë që ka rënë në duart e cirkusantëve. Për të zbavitur spektatorët, ata, cirkusantët ciganë, fushnin miun në një kuti të qelqtë me plotë labirinthe brenda dhe ia mbyllnin derëzën, kështu që ai sillej e sillej nëpër tunele e shkallë deri sa lodhej, dorrëzohej e pa frymë binte në shpinë me këmbë të hapura përpjetë. Se ç'zbavitje na ishte ajo vetëm cirkusantët e dinin, sepse asnjë nga vizitorët nuk ia këndte të humbë kohë duke pritur deri në fund rënien

përshpine të miut tragjik. E ata që rastësisht gjendeshin në atë çast aty kalonin duke kruar kokën pa prerë ndonjë grimasë që do të reflektonte ndonjë shenjë kënaqësie, përkundrazi njerëzit dukeshin të habitur, pa interes, të zhgënjyer, ca edhe të brengosur për fatin e miut.

I vetmi dallim në mes meje dhe miut ishte se ai pasi që dërrmohej nga lodhja mund të shtrihej në njërin nga ato shkallinat e labirinthit, ndërsa unë s’kisha ku të shtrihem atë natë të ftohtë. U ula në një copë betoni pranë kontenjerëve. Mbulova kokën me xhakëtë. Gjumi më vërtitej i pavendesor përreth kokës. Qerpikët ngadalë po humbnin balancin. Papritmas më ra në vesh një frymëmarrje e shpeshtë që duhej të vijnte nga shumë afër. Nxora kokën nga xhaketa. Pranë këmbëve të mia ishte shtrirë një zagari. Kur vërjeti se hetova praninë e tij më shikoi në sy dhe vuri kokën mbi këpucët e mia, pa u shqetësuar fare. Atë natë zagari dhe unë kishim të njejtin fat; që të dy kishim humbur orientimin. Dy qenie të raskapitura që u bënë roje atyre shtëpizave dhe kontenjerëve në një skaj të braktisur të kryeqytetit. Më ra n’mend mendja te Platoni, qeni i mikut tim L.P. Edhe atë jo rrallë e ndjekte deri në shtëpi ndonjë i pastrehë i Bernës, i cili pastaj i falemenderohej pronarit për edukatën dhe kulturën që ia kishte dhënë qenit për të qenë aq solidar me njerëzit e vetmuar. Platoni kalonte shpesh natën me njerëz të pastrehë. Ishte pamja e Platonit porta që më futi në stadiumin e mendimeve rreth identitetit tim, identitet që sorrolletoj herë tek njëra e herë tek tjetra kulturë. Sa më tepër që të thellohesha në mendime – për të zbuluar se çka është më e rëndësishme, cili faktor ka më shumë peshë në përcaktimin e identitetit të njeriut; origjina, pra gjeni apo edukata shoqërore ku je lindur, rritur e formuar – aq më shumë më nxehej trupi dhe ajo më e çuditshmja; edhe dritat lëviznin në drejtim të pjesës së qytetit ku ishim ne të dy: Unë dhe Zagari.

Në vendin e prindëve të mi dhe në atë ku kisha lindur e jetuar mbaja të njejtën vulë të kuqe në gjoks: I huaj! Troç: i përkohshëm, i padëshiruar! Po të ishte ndryshe nuk do të isha i huaj as atje e as këtu, logjike apo?

Asnjëra prej këtyre dy kulturave nuk më pranonte si të vetin. Secila përpiquej që banorin Martin Gera ta hedhë në oborrin e tjetrës.

Zakonisht mungesa e identitetit gjithmonë më jepte ndjenjën e krenarisë. Njeri pa identitet nacional. Qytetar i lirë i botës që nuk ka nevojë t'i përkulet asnjë kushtetute të papërkryer njerzore, sepse ata edhe nuk përputheshin me atë kushtetutën time që si nen të parë kishte lirinë totale të individit. Asaj nate ishte hera e parë që nuk e ndjeja më atë krenari. Kurrë më parë nuk kisha ndier veten aq të vetmuar, të përjashtuar nga çdo lloj dashurie e të hudhur pas hedhurinave ndotëse të një rrugice që s'figuronte në asnjë regjistër a hartë. Më mungonte një kulturë e gjallë, jo abstrakte por krejt konkrete që do të më strehonte dhe shpëtonte anga ai acarr aq i errët, një kulturë që do të më shpallte dashurinë si nëna birit duke më marrë në prehër. A thua aq shumë isha lodhur nga aventurat e qenies që s' përshtatet dot me asnjë ligj tjetër të botës, përveç se me traktatin e vet mbi bukurinë e papërkryer të qenies? Kisha jetuar deri në atë çast nën diktatin e atij traktati që i kisha vënë vetes si kusht ekzistence e që s' ishte gjë tjetër veçse një fiksim, një paranojë, një sëmundje e shëmtuar psikike? Apo gjithë ajo dilemë e nëpërkëmbje idealesh e pasionesh ishte e çastit, e diktuar nga pozita, situata e një njeriu që bashkëflen me një zagar në acarr, në një rrugicë të ndotur të një qyteti ballkanik?

Është e përbotshme se shumë njerëz, për shkak të një pozite të çastit thehen, dështojnë dhe për ca sekonda tradhtojnë idealet e tyre vetëm sa për të shpëtuar parapanicën, sa për të mbijetuar e ikur vdekjes. Thyerje që tek shumë qenie bëhet edhe kronike; sa herë që të ndjejnë veten në zgripc japin diçka që s' duhet. Më

së lehti ata shesin atë të huajën, atë të tjetrit, pra jo të veten. Rroftë egoizmi!

Zagari ngrehi veshët dhe lëvizte kokën herë majtas e herë djathtas sikur të parandjente diçka. Po të njejtin veprim e bëja edhe unë.

Bam...Bam!

Dy krisma, njëra pas tjetrës, veçse s'më shpartalluan çdo qelizë të trurit. Mu duk sikur pranë kokës shkrepën dy topa nga ato të serisë së parë që gjatë çdo të shtëne dridhin tokën. Duke mbajtur kokën shtrrrnguar me dy duar ia mbatha si rufë, majtas, rrugicës teposhtë, ndërsa zagari madje edhe më shpejtë, si një raketë u nda prej meje duke zgjedhur anën tjetër, ai ia mësyu djathtas. As kësaj radhe nuk e dija se në ç'drejtim jam duke shkuar, mbi çka shkel dhe se nga erdhën ato dy të krismat që ishin për njëqind herë më të forta se sa ajo e shtëna në pallatin presidencial dhe gjithë të tjerat që më kishin torturuar më vonë. Nuk besoj të kishin kaluar më shumë se tre a katër minuta kur papritmas u gjeta para dyerve të hotelit. Zagari kishte mbritur para meje dhe priste i shtrirë rreth një drupeme të thatë para hotelit. Ku e dijnte ai se ku jam duke banuar? A nuk vrapoi ai në një drejtim të kundërt? Prej nga përnjëherë gjithë këto drita, kisha rënë në ndonjë gropë të zezë, jashtë realitetit, ishte gjithë ajo skenë ëndërr, fiksacion? Jo. Atëherë s'kishte si të ekzistonte zagari.

Recepcionista vëzhgonte mrroltë këpucët dhe pantollonat e mia plotë baltë.

- Ç'ishin ato dy krismat e rënda më parë?

- Krisma...s'kam dëgjuar gjë? – Bëri ajo e habitur.

Janë shurdhuar aq shumë gjithë këto njerëz indiferentë sa që edhe po të plasi ndonjë vullkan pranë veshëve të tyre ata do të thonë «krisma, jo or vëlla për ç'krisme e ke fjalën, s'kemi dëgjuar gjë prej gjëje!», Vërtet nuk dëgjonin atë ato krisma të

tmerrshme, apo në këtë vend ekziston një marrëveshje e fshehtë për të më çmendur mua. Kur ktheva kokën për të parë të vetmin dëshmitar, zagari nuk ishte më aty. Ai ishte zhdukur, një zot e di se në ç'drejtim.

2

Poshtë, para hyrjes së hotelit ku banoja, një veturë e karabinierëve italianë kontrollonte veturat që donin të kalonin atypari. Shkunda edhe njëherë veten mirë për të zbuluar në jam duke parë ndonjë ëndërr, sepse realitet nuk mund të ishte. Shqipëria ka decenie që është çliruar nga italianët. Ç'kërkojnë policët italianë në kryeqytetin e këtij vendi? – mendova para se të nisem drejt banjos. O zot sa e urreja ujin e ftohtë në mëngjes. Larja ime nuk zgjaste asnjëherë më shumë se disa sekonda dhe atë duke u sjellur si një qen i zgjebosur në atë kabinën e kalkosur të dushit. Pasi që u binda mirë se kishte kohë që isha zgjuar iu afrova sërish dritares; karabinierët me ato kapuçet e tyre që u përngjanin kulmeve hundëngritura të kiosqeve ilegale nëpër shesh të qytetit, ishin ende aty. Hë, sërish njëri nga ato fiksime të mia, siç do të më çante kokën Anita, po të ishte aty? Bërtitjet; «hej Geronimo», «Salvatore, mio cuore» bashkë me riprodhimet akustike të sallës së madhe të hotelit përbënin një zhurmë të atillë që lehtë mund të t'i nxjerte jashtë përdorimit shqisat e të të dëgjuarit. Recepcionistja e hotelit poashtu kishte mbuluar veshët me shpatullat e duarve. Veç kur i trokita lehtë në shpatull çoi kokën dhe përflaku paragjykimin tim në lidhje me pushtimin italian. Policia italiane kishte marë vetë përsipër sigurimin e një delegacioni të shtetit që duhej të merrte pjesë në një konferencë që mbahej në Tiranë.

- Ama delegacion shteti që na qenka ky. Po këto po sillen si tregtar shpagetash në bazarin e Triestës. – i thashë recepcionistes që mezi po më dëgjonte.

- Kështu e kanë këta. Është gjuhë e bukur, muzikale.

Receptionistja si duket kishte rënë prë e ndonjë sekt i të pozitivistëve, si të shpjegoja ndryshe paradoksin: gjuhë e bukur e muzikale ama unë më mirë po mbyll veshët!

Hej mos merr turr – urdhërova veten kur pashë se para po mëkatoja ndaj një kombi të tërë. Ku ta dish, ndoshta italianët e gJORË vuajnë nga ndonjë shurdhëri kolektive e receptionistja e di këtë punë dhe ka mëshirë për ta.

Ëhë, ndryshe s'mund të jetë – u binda para se të braktis hotelin.

Një grua e përlyer në turinj, me një pallto të arnuar gjithandej, lexonte gazetë në trotuar. Ishte ulur në atë mënyrë saqë çdo veturë mund t'ia bënte petull këmbët e shtrira deri në pjesën e rrugës ku kalonin veturat e përdhosura dhe pa targa. T'i afrohem e t'ia tërheq vërejtjen për rrezikun që i kanosej? – Pyeta veten para se t'ia afrohem.

- Zonjë keni kujdes se po ju merr në qafë ndonjë veturë. Mblidhni këmbët!

- I shtrijë e i hap këmbët sa të dua. Është toka ime. Shporu! – Më bërtiti ajo duke mos çuar kokën fare nga gazeta.

- Eh, copa u bëfshë. Të marrtë...! – Ktheve shpinën duke u bërë gati për ikur.

- Zotëri – më thirri ajo – a i përngjajë sadopakë kësaj gruas në gazetë?

Përsëri ai portreti i Mona Liza Xhokondos, të cilit kisha arritur t'ia bëjë bisht një kohë koxha të gjatë. Portreti ishte shtypur bardh e zi dhe fare dobët në një gazetë të përditshme. Njëri nga ato paradoksët e shumtë të shtypit të vendit: portreti i da Vinçit shërbente si ilustrim i një raporti për vernisazhin e një piktori anonim. Shikova atë grua plakë e hundëpërlyer. Shtrngova brinjët për të mos ia plasur gazit.

- Shikojeni mirë, jo ashtu sipërfaqësisht e me injorim. Shikojeni atë dhe pastaj mua, disa herë. Gjithmonë duke mos përjashtuar mundësinë sikur të kishit atë të moshuar përballë jush, – këmbëngulte ajo.

- Zonjë, nuk besoj në reinkarnimin e qenieve. Janë bërë gati pesë shekuj nga shuarja e së bukurës Mona Lizë.

- Nuk ju thashë se unë jam Mona Liza e rilindur, por ju pyeta a i përngjaj sadopakëz asaj?

- Jo, nuk i përngjani fare?

- Më shikoni edhe më mirë!

Plaka e leckosur, sa herë që e pyetja për emrin e saj i bënte bisht përgjigjes. Asaj i kishte mbirë në kokë ideja të ketë pamjen e Mona Lizës së mplakur. E kush në botë mund ta kundërshtonte ekzistencën e mundësisë që ajo vërtet ka mundur të duket si plaka tiranase. Përveç portretit të da Vinçit dhe imitimit të tij nga Rafaeli nuk ekziston asnjë vizatim a dokument tjetër që do të na jepte të dhëna të sakta rreth fatit të mëhershëm apo të mëvonshëm të Madonna Lisa di Antonio Maria Xherardinit, e cila përkundër mjeshtërisë së da Vinçit për ta zbukuruar atë sa më shumë, bukuria e saj mbetet relative, domethënë nuk është absolute, mua mund të më duket shumë e bukur, mirëpo ndonjë tjetri që parapreferon bjondet nuk jep pesë pare për të, nuk vëren asnjë fije bukurie tek ajo, madje mund të ketë alergji ndaj mulateve deri në vjellje. I vetmi segment në atë portret që ka një bukuri absolute është vetëm arti, portreti i da Vinçit e jo Mona Liza, pavarësisht se a e ka kryer autori punën deri në fund apo jo. Ai është i bukur edhe ashtu, përgjysmë, madje edhe si një e qindta e një vepre të kryer.

- Hë si thua? – Pyeti plaka duke më hequr për krahu. U ulëm ballë për ballë në shkallën e mermertë të selisë së një sekti religjioz. Përderisa ajo me plotë urrejtje fliste për turbullinë që shkaktojnë qindra sektet e religjionet e ardhura nga orienti e oksidenti e që po ia zënkan frymën vendit, unë zhytesha sa më thellë në studimin e fizionomisë së saj. Përpiqesha ta parafytyroj pa ato njollat në turi, ballë e gjetiu, të re, pastaj të plakur. E krahasoja me atë fotografinë e Mona Lizës që kisha arkivuar në memorien time, sepse ajo në gazetë ishte një Mona

Lizë gri, e zbehtë dhe pa asnjë linjë të qartë. Plaka kishte vërtet konturet e Mona Liza Xhokondos; fytyrë të rrumbullaktë; flokë të ndara në mes e të derdhura pas qafe; sy të kaftë dhe të mëdhenj; shikim plotë brengë dhe ngrohtësi; buzë të holla dhe hundë të drejtë e të zgjeruar në fund. U binda: plaka tiranase mund të ketë ngajshmëri të plotë me Mona Lizën e Leonardos – në përjashtim të vetullave që s'i krahasoja dot, për shkak atij restauratorit të mallkuar të shekullit shtatëmbëdhjetë që ia kishte fshirë portretit duke derdhur një lëndë të gabuar pastruese mbi to si dhe ngjyrës së thinjur të leshrave.

- Keni të drejtë – i thashë duke i ndërhyrë në fjalimin e saj – ju keni ngajshmëri me Mona Lizën. Ajo ma lëshoi një të rënë që më dogji shpinën dhe u çua në këmbë:

- Bravo! Në çdo send të natyrës dhe tek çdo njeri ka diçka fenomenale, vetëm se ne njerëzit duhet t'i bëjmë më kategorikisht rezistencë stresit dhe manisë për të shikuar atë që na rrethon vetëm shpejtë, sipërfaqësisht apo përgjysmë. Vetëm pas studimit të përqëndruar, qoftë vetëm për disa sekonda, të objektit që kemi parasye na mundësohet ta përjetojmë atë ashtu siç është pa bërë punë shkel e shko, sa për sy e faqe. Është parim, biri im, që vlen për të gjitha elementet e mikrouniversit tonë, pra edhe për ne njerëzit. Po të kishe ikur si gjithë të tjerët që u kam thirrur duke u shkuar mbas sot, gjatë gjithë mëngjesit, do të kishe humbur shansin për tu bindur për ngajshmërinë që unë kam me Mona Lizën. Nuk do të kishe kuptuar se duhet t'i marrish më seriozisht edhe ata e ato që të rrethojnë, mendimet e tyre, qëllimet e sidmos interesin e tyre për të ndejtur me ty.

Plakës nuk i ndalej dot turri; fliste, filozofonte, lllomotiste pa ndërprerë dhe nga minuta në minutë bëhej sa më e mistershme. Depërtimi i saj djallëzor në botën time intime më bënte të dyshojë dhe njëkohësisht të kem frikë nga ajo plakë. Duke më hequr shtresë pas shtrese të lëkurës ajo shpalonte përbërjen time

të brendshme, vazhdimisht duke më thirrur «biro» e duke më shtrrnguar krahun. Plaka e trotuarit herë po demaskohej si një katedër mobile e fakultetit të filozofisë, herë si një institut i shkapërderdhur trotuarve të botës që merrej me hulumtimin e jetës së njerzve e më shumë i përngjante një arkive enciklopedike ku ishin të regjistruara të gjitha ngjarjet, skandalet, vdekjet dhe lindjet, dje, sot, nesër. As nga goja e saj e çpopulluar (nga dhëmbët) nuk mungoi ajo fjalìa që atyre ditëve pas krismave ishte mjeti i dytë që përdorte bota ndaj meje për të më çmendur.

- Ti je i huaj. Nuk je ritur këtu. Ti je Martin Gera, fëmijë emigrantësh.— Fjalën «i huaj» e theksoi më qartë, më fortë dhe me ngadalë se ato tjerat, përshkrime që luanin rolin e garniturës, njejtë si në ata pjatat e mëdha të restoranteve luksoze ku fijet e salateve të ndryshme përreth radhiten me kujdes vetëm sa për të zbukuruar atë copën brutale e gjysmë të pjekur të mishit. S'iu përgjigja fare. E ajo vazhdoj me të veten:

- Para shumë vitesh në parkun tonë kombëtar u shfaq një arushë. Unë e zbulova e para. Ajo ishte ulur ballë kudrës sime dhe që të dyja të lenin përshtypjen sikur qanin hallet e shtazëve në vendin tonë. Pas ca ditëve, pasi që ajo ishte aq e qetë dhe e sjellshme, i lejova kudrës sime që ta marë me vete brenda në barakë. Kjo zgjati me javë të tëra, do të zgjaste edhe me vite, po të mos ishte një hajn idiot që kishte menduar se do të gjejë diç për të vjedhur në barakën time të varfër dhe gati i dolën mendt duke bërtitur nëpër park, duke u ngjitur drunjve si një shimpanzë e hutuar pasi ishte ballfaqur me ato katër sytë e mëdhenj të dy shoqeve të pandara kudrës dhe arushës. Ai që shkaktari që hiç më pakë se pesdhjetë gjuetarë, policë e komisarë rrethuan me ato pushkët e tyre parkun dhe rrëmbenin arushën si të dalë mendsh.

- A e vranë arushën? – I ndërhyra me plotë kureshtje.

- Kjo s'të hyjnë në punë ty. Me këtë histori, histori të vërtetë, mos mendo se të rrëfej përralla, dua që të dëshmojë atë që

thashë më lartë në lidhje me *nevojën e soditjes së koncentruar të sendeve e qenieve* dhe të të qartësoj diçka që ti s'i duket nuk je duke e kuptuar, prandaj edhe bëre fytyrën si kazmë kur shqiptova fjalën «i huaj». Po të ishin të mençur ata gjuetarët, policët e komisarët që kishin ardhur ta vrisnin arushën – të cilën unë e kisha pagëzuar me emrin Johana, si ajo e shkreta e Orleansit – do ta vëzhgonin ca minuta atë dhe do të konstatonin se ajo është një arushë paqësore, e sjellshme dhe shumë e dashur, kështu që do të hiqnin dorë nga ekzekutimi i saj. Mirëpo ajo ishte diçka e huaj, diçka që nuk adaptohej në konceptin e tyre të bashkëjetesës; arusha është një kafshë e rrezikshme nga e cila duhet pasur frikë dhe nuk duhet lejuar që të frymojë në mesin dykëmbësorëve të Tiranës. Prandaj ai fiksimi për ta shporur atë, pa e njohur, pa i dhënë shansin e prezentimit.

- Domethënë, ata e ekzekutuan arushën. – Përsëri e ndërpreva plakën. Ajo plotë nervozë:

- Mos m'i këput fijet që ma mbajnë të lidhur konstruktin e kujtesës për Johanën. Durrim, se i mer vesh të gjitha – mori frymë thellë dhe vazhdoi – ata donin ta vrisnin arushën nga frika se mos ajo bën dëme nëpër qytet, ua prish rregullat dhe qetësinë në park e nuk i le të qetë të shkërdhehen me gra e burra të huaj; ua ha ato pulat kockë e lëkurë që ecin si kadavra të gjalla oborreve të tyre. Frikë që burrimin e kishte në egoizmin e banorëve të qytetit për të mos humbur komoditetin qoftë edhe vetëm në atë momentin epshor në park. Më kupton. Njerëzit izolohen ndaj gjithçkaje të huaj, tjetërfare që depërton në jetën e tyre, për shkak të frikës se në jetën e tyre nuk do të jetë më ashtu siç janë mësuar ata. Kur ata ndjejnë këtë rrezik përpiqen ta eliminojnë atë. Egoizëm pur. E njejtja gjë është edhe me kategorinë e njerëzve që konsiderohen si «të huaj», ndryshe nga turma autoktone që mban shtrngueshëm zakonet e saja të jetës, ata sjellin me vete rregulla të reja, mënyrë tjetër të funksionimit, i cili i frikëson të parët e fisit për të ardhur tek

kalkulimi krejt logjik «nëse sjellja e huaj është e keqe do të na shkaktojë telashe shoqërore e prish qetësinë publike, nëse ajo është e mirë, të rinjtë dhe provincat labile do të humbin balancin e do të përpiqen ta imitojnë atë. Në çdo rast kultura jonë e jetës do të pësojë tërmet» Vendimi do të pasojë në bazë të kësaj logjike dhe të parët do të pyetetën: «Si ta shporim atë?» - Gjithë kjo histori nuk ka të bëjë me mua. Unë nuk jam i huaj... – U mbrojta.

- Qenësorja është se ti sillesh si i huaj. Johana ime, edhe ajo nuk kishte rënë nga qielli ose kishte kaluar detet për të ardhur në parkun tonë kombëtar. Jam e sigurtë se ishte një banore autoktone shqiptare, më autoktone se ti, e lindur në malet tona, mirëpo ajo nuk sillej konform rregullave të jetesës së qytetit, sepse nuk i njihnte ato, pra sillej siç sillen arushat, si gjithmonë dhe kjo bëri që ajo të ndiqet nga frikacakët e qytetit.

- Mua s'më ndjek kush. Askush s'ka për qëllim që të më eliminojë. Askujt s'i kam bërë gjë. A e vranë arushën? – Fati im nuk përputhej fare me atë Johanën e parkut tiranas e as me fatin e asaj Johanës nga Orleansi, për nder të së cilës plaka kishte pagëzuar arushën e saj me të njejtin emër.

- Historia e vrasjes së arushës ka mbetur misterioze. Gjuetarët fryheshin qytetit sikur ta kenë vranë atë, mirëpo ata nuk sollën kadavrën e saj si dëshmi në shesh të qytetit, ashtu siç do të ishte zakoni para se të nisej festa, kështu që nuk dihet se si ka përfunduar puna e Johanës. Po unë mendoj se ajo ka shpëtuar, përndryshe kudra ime as sot e kësaj dite nuk do të ndalej duke vajtuar. Aa, po, e njohë unë kudrën time më mirë se veten. Ajo çdo ditë po zhduket për ca orë dhe kthehet krejt e lehtësuar sikur të kishte nxjerë gjithë të këqijat nga barku e kjo bëhet vetëm kur kuvendohet me dikë.

- Puna e arushës s'ka asgjë të përbashkët me mua. Pse ma rrëfyet këtë histori?

- Sa i trashë që je or bir. Gjitha thashethemet për ty si djal i mençur qenkan kotësira. Edhe ti je nga ata që u vërtiten

situatave, njerzve e sendeve përreth pa marë guximin për t'i shikuar në sy, për t'i kuptuar më thellë e jo vetëm si formë e jashtme. Gjithçka rreth teje ka të bëjë diçka me ty. Njeriu është magnet i atyre ngjarjeve, i atyre gjërave e njerzve që janë të paracaktuar për të luajtur secili për vete rolin për vizatimin e fatit t' t tij, mënyrën e funksionimit dhe mbarimin e tij si qenie. Rasti është një gjetje e njerzve për të justifikuar mungesën e përgjigjes mbi funksionimin e varshmërisë së fenomeneve të jetës. Pse nuk më kalove pranë pa dërdëllitur? Pse e dij unë se kush je? Për mua çdo gjë është e sajuar, ka një sistem, një pé të kuq që lidh çdo gjë. Se kush është sajuesi mos më pyet, nuk e di. A nuk është një hap më shumë se ata njerëzit e zakonshëm që çdo të bëjnë e hudhin në kurriz të rastit. Rasti këtu, rasti atje, rasti është mbret i botës e budallallëqe të tjera...

- S'kuptoj asgjë. Gjithë këto historira e filozofi më duken të pakapshme, të largëta dhe pa fije sistemi. Është një bisedë e sajuar nga një tru konfuz, i shkapërderdhur dhe irritues.

- Ama ti je dakord që unë i përngjaj Mona Lizës?

- Po de, mirë, po i përngjanë Mona Lizës, mirëpo ç'ka të bëjë ajo tani me kudrën, arushën dhe gjithë këto teori filozofike mbi të huajin, njeriun e rastin. Ma bëre trurin lesh e li.

- Izoloju diku. Ri disa orë vetëm dhe përpiku të gjesh kuptimin e kësaj bisedës tonë. Dhashtë zoti e ke një memorie të shëndoshë dhe ke ruajtur gjitha detajet e bisedës sime. Lëshimi edhe i detajit më të vogël mund të të kushtojë shtrejtë. Mbage mend se ç'të ka folur plaka e leckosur Sofie Bara, biri im. Kjo plakë e përlyer e Tiranës që megjithatë ka konturet e bukurisë së Mona Liza Xhokondos...

- Sofie Bara! – Emër i panjohur. Bisedë e çuditshme dhe pa asnjë kuptim. Kohë e humbur. Cilin mik timin duhet ta studioj mirë, qoftë edhe për disa sekonda? Parafytyrimi për të njohur dikë deri në asht pa i lënë asnjë sekret në trup më bënte të vjell. Ikë nga ky rrjet mendimesh he idiot– qortova veten.

Johana e Orleansit. Arusha dhe kudra. Sofie Bara. Mona Liza. Përpiqesha të lidhë fijet e atij rrëfimit të plakës. Vendosa të përqëndrohesh në një situatë: Dy njerëz diskutonin me duar e me këmbë disa metra larg librarisë qendrore së qytetit. Një polic dhe një civil. Polici ia vuri dy duart në gjoks qytetarit dhe e distancoi nga vetja. Hoqi një revole nga brezi dhe ia drejtoi tytën drejt barkut të bashkëbiseduesit. Pa u dëgjuar asnjë krismë tjetri u shtri përdhé. Pas një çasti përreth tij u vizatua një hartë e kuqe që i përngjante asaj të kontinentit të Afrikës. Polici bëri një xhiro përreth një ndërtese zyrtare që gjendej aty dhe u kthye sërish pranë kufomës. Nxori piskun e tij nga xhepi dhe filloi të fishkëllojë. Ia mbrritën: një veturë e ambulancës, policia, zyrtarë, civilë. Ata s'komunikonin fare ndër veti. Secili bënte punën e vetë. Polici vazhdonte krejt i qetë të shkruajë në një fletore të tij. Punonjësi i librarisë doli me ca libra në dorë dhe:

- Kush e vrau të gjorin?

- Polici. – I thashë

- Aha!

U fut sërish brenda sikur të mos kishte ndodhur gjë.

Sa situatë banale. Polici përfaqësonte dhunën shtetërore, ndërsa ai qytetari turmën, të nënshtruarit. Një rregull krejt i natyrshëm ndërmjet sunduesit dhe të nënshtruarit. Pse të përqëndrohesh në një situatë të tillë e aq të zakonshme? Atë punë e dija pa u përqëndruar fare. Për çdo ditë, gjithandej ndodhë e njejta gjë. Është humbje kohe të përqëndrohesh në sende aq të njohura. Prapseprapë nuk isha në gjendje t'i ikë kërkesës së Sofie Barës pa u përpjekur të zhytem në kutpimin e sendeve – siç do të thoshte ajo – që më rrethonin. Më shumë më interesonte veprimi i relaksuar i policit, pa stres, pa panik. E bëri krimin me një lehtësi që më përkujtonte aktorët në ato filmat mbi vrasësit e ftohtë të mafias.

Ca njerëz janë zhvilluar aq shumë saqë kanë arritur për mrrekulli të maskojnë dobësitë e tyre, ca të tjerë s'çajnë fare

kokën për atë punë dhe sillen ashtu haptazi pa u bërë rob të rregullave shoqërore, pra janë më të sinqertë me vetveten. Ata që i fshehin defektet e tyre humane, agresionin e shprehin të maskuar, domethënë luftërat i nxisin ose zhvillojnë me perfiditet, taktikë që i përshtatet asaj thënies popullore: «hidhe gurrin e fshehe dorën». Ndërkaq ata që s' dijnë ose s'duan të maskojnë anët e errëta të shpirtit shprehen më me brutalitet dhe pa bërë lojëra në prapaskenë. Ky është dallimi esencial në mes sundimtarëve dhe robërve, pra dallimi kryesor në mes dy armiqëve. Secili sipas karakterit të vet përpiket të justifikojë luftën e vet të mbijtesës ose qëllimin për të sunduar. Që të dyja palët janë njëra gjysmë e luftës dhe të barabartë në përgjegjësi. Si njëra ashtu edhe tjetra palë në esencë janë të njëjta: turma qeniesh të papërkryera!

Sofie Bara kishte të drejtë. Përqëndrimi për të kuptuar njëren nga situatat e qindta që zhvilloheshin përreth meje, në ato minuta të jetës tiranase më mundësoi të kuptojë një segment të ri të ekzistencës: *shpejtësinë e shuarjes së qenies!* Prologun dhe epilogun e jetës: Tash jam e tash s'jam! Pashpirtësi. Jeta digjet miliona herë më shpejtë se sa një copë letre toaleti.

Dy njerëz, që dukej sheshazi që ishin policë a agjentë m'i kishin ngulur sytë. Bëra sikur shikoja libra në vitrinën e librarisë. Ma mori mendja se ata kurrë më nuk do të më ndahen deri sa të marrin vesh në jam ndonjë dëshimtar i dobishëm i krimit. Sërish një e shtënë e tmerrshme. Sërish ika në drejtim të hotelit, duke kthyer vazhdimisht kokën pas. Më dukej sikur më ndjek një turmë e përdhosur njerëzish. Përveç të shtënës një zë në kor «vdekje për Martin Gerën», u shndrrua në eho sikur të vijnte nga vetë Zoti apo kushdo tjetër që kishte selinë në qiell.

E pakuptueshme. Kishte momente kur Anita më dukej femra më e bukur në botë, mirëpo edhe ato çaste kur fytyra e saj më shfaqej parasyve si pika kulmore e shëmtisë nuk mungonin, madje sa më gjatë të qëndroja para saj aq më shpesh më dukej ajo e shëmtuar, e padurueshme dhe neveritëse.

Aq gjatë kisha vrarë trurin duke kërkuar diçka të bukur në fytyrën e plakës Sofie Bara e pasandej duke kërkuar kuptimin e krimin ndërnjerëzor, saqë shumë pak isha i disponuar të aktivizojë sensorët epshorë e të kërkoj bikurinë e femrës, me të cilën shpesh shtrihesha në shtrat. Ajo të linte përshtypjen sikur të kishte pasur kokën tërë natën të futur në një fuçi të mbushur me vaj ulliri. Jo vetëm në fytyrë i vërehej një pëlthurë vizëlluese djersësh, por edhe flokët i rëndonin nga ajo ngarkesë e lloçtë. Do të isha budalla po të kërkoja që njerëzit njezet e katër orë pandëprerë të dukeshin të bukur, një gjë të tillë s'ma dhuronte as shpirti im prej anarkisti, mirëpo ca rregulla, ca parime elementare njerëzit duhet t'i respektojnë, së paku për hir të ambientit dhe harmonisë së koekzistencës. Nëse s'shkon ndryshe atëherë mjafton të sillen ashtu sikur të jenë të bukur – e ky është ilaçi më i përshtatshëm për t'u onanisur me veten, për t'u kënaqur pa tërbuar të tjerët, përkundrazi lehtësimit shpirtëror pas këtij vetëdijësimi edhe po që i mbuluar me baltë të mundëson një reflektim të këndshëm tek njerëzit, të bën të lezetshëm dhe simpatik. E gjithë kjo i mungonte Anitës asaj dite. Ajo kishte vendosur t'i përdhunojë nervat e njerzve me prezencën e saj të deformuar, me qëndrimin antiart, me atë pamje të çrregulluar. Nuk e përjashtoja mundësinë që gjithë ajo gjendje të ishte rezultat i së keqes që kishte përllarë shpirtin tim, mirëpo vërtet ajo dukej e paorganizuar si në aspektin formal kozmetik ashtu edhe në atë të brendshëm: sigurisht ngase në barkun e saj, gazrat, po si njerëzit, bënin garën e mbijetesës, kjo kuptohej nga era që dilte gojës së saj. Dhe nga një gojë e tillë s'ka se ç'të dalë diç e mirë, përpos një lajm si ky: - Petrit Kusari ka vrarë veten!

Anash tavolinës sonë, dy fytyrat që më ishin ngjitur mbas që nga ajo vrasja para librarisë së qytetit u bënë edhe më statike, të palëvizshme dhe banale. Presidencën e mbuloi një hije zezë. Ata pak njerëz që para ca sekundave gjallëronin duke bërë me dorë e këmbë rrugës para kafeterisë se ç' u shndrruan në statuja të betonta si ato figurat antike nëpër kopshtet e pasanikëve. Qerpikët e Anitës kishin ngrirë. Ajo nuk dukej më e shëmtuar e as e bukur, por si një objekt i pavërejtshëm, si njëra nga ato sendet që shërbejnë si ilustrim i hapësirës, por pa ndonjë rëndësi funksionale, ashtu kot – aty është e aty s'është. Gjithçka dukej e vdekur, pa shpirt. E nga kjo pozitë «stand by» që për disa sekonda ngriu çdo gjë të gjallë të kryeqytetit doli ai zë i kërcënueshëm:

- Nëse nuk largohesh sa më shpejt prej këtu edhe ti do të përfundosh si dy miqët e tu: Petrit Kusari dhe Ilir Tari!

Nga doli ai zë? Mungonte era e rëndë e gojës, mirëpo zëri më ishte aq i njohur. Dy flliqësirat e veshura në të zi që s'më ndaheshin dot kishin kaluar matanë rrugës dhe gjendeshin tepër larg. Përreth meje s'kish njeri tjetër përveç Anitës.

Edhe njëherë:

- O ikë o të vrasin!

- The diçka? – Ajo lëvizi kokën në shenjë mohimi me sy të hapur sikur të ishte duke parë ndonjë të vdekur që na endej përreth.

- Kush flet me mua?

- Si flet?

- Një zë po më thotë: o ik prej këtu o të vrasin?

- Dëgjoje atë zë dhe ikë prej këtu – më tha Anita po me atë qëndrim indiferent.

- Po pse? Kush do të më vrasë?

- Ata.

- Kush janë ata?

- Ata de?

- Po a kanë emër ata dreqi i martë?

- Po kanë emër...por...?

- Mendon në ato dy fytyrat andej rrugës?

- Jo. Ata janë më shumë. Një instancë e padukshme që bën ekzekutime ose detyron njerëzit në një hap të tillë. I ke fut hundët në gjëra që s'duhet. Nuk duhej të gjurmosh atë krismën. As kutpimin e vrasjes së Ilir Tarit e asgjë tjetër. Vdekja në këto anë është diçka e paprekshme. Kush përpiqet ta fusë kokën në hapësirën e hermetizuar të saj rrezikon rrëshqitjen në atë anë, përgjithmonë.

Përsëri ai zëri:

- Largohu që këtej!

Më në fund e njoha. Ishte zëri i Sofie Barës. Po, zëri i saj ishte. Ajo nuk dukej fare në atë horizont aq sa kapte forca ime shikuese, porse zëri ishte i saj s'kishte asnjë dyshim. Mona Liza shqiptare.

4

Është ora nëntë e mbrëmjes. Tashmë kam marrë vendimin për të ikur qëkëndej e për të mos u kthyer kurrë më. Nesër në ora njëmbëdhjetë e kam aeroplanin për në Zürich. Ka pesë orë që jam duke shkruar me shpresën se duke shkruar do të kuptoj gjithë atë komedi që kam përjetuar ditëve të fundit. Dikush – sipas Anitës e Sofies – është kundër ekzistencës sime. Asnjëri prej tyre nuk kishte së paku disponim që të më thotë drejt se ç'ishte puna, të gjithë bëjnë llafë rreth e rrotull e asnjëri s'ishte konkret. Thënë të drejtën që nga zhdukja e Ilir Tarit të ishin ralla ato momente ku jetës nuk i vjente erë vdekjeje; një erë e papërcaktueshme, e çuditshme.

Një grup i zhurmshëm njerëzish shante sërish këndej e përtej pushtetin. Kësaj rradhe ata nuk ishin të dehur si zakonisht mbrëmjeve, por fare të kthjellët. Për shkak të pamundësisë për

të vazhduar ditarin – më ishte bërë shprehi sa herë që të isha në Tiranë, të shkruaj me përpikmëri për çdo mbrëmje. Kur i lexoja pastaj historitë më dukeshin edhe më të koklavitura se sa kur i shkruaja.

Zhurma u zëvendësua me disa krisma që erdhën prej së largu. O tmerr pse u ktheve? Më le ta shkruaj ditarin deri në fund – u ankova duke shtrrrnguar lapsin ndërmjet gishtave. Ato bëheshin edhe më të forta.

S'kam ajër...shpejt hap dritaren që të marr ajr të pastër. Shkrimi po më deformohet sa më shumë. Shkronjat i hypin njëra tjetrës, gjithçka po turbullohet. Anita është shtrirë lakuriq mbi kulmin e rrafshtë të hotelit përballë dhe bën intensivisht dhe si e çmendur dashuri me shefin e shërbimit sekret të shtetit Leonard Shkeza. Në anën tjetër Iliri dhe Petriti të veshur me ca pëlhura të bardha, njejtë si ato banorët e Romës antike, kërcejnë tangon dhe bërtasin me gjithë fuqinë sa kanë; hajde se po të presim, eja vallëzo me ne! E ç' kërkon L.P. këtu, miku im i çmendur? Platoni mezi që po leh nga litari i shtrrrnguar për fyti. Përpiqem t'i thërras L.P. së që të ketë kujdes se po mbyt Platonin, mirëpo ai s'më përgjigjet fare. Tabloja e Mona Lizës, edhe ajo është këtu, veçse me një ndryshim, në vend të saj brenda kornizës gjendet portreti i Sofie Barës. Piktura më duket për herë të parë e përfunduar. E përkryer – çudi e Zotit. Edhe prindët e mi vijnë drejt meje duke qeshur:

- Kemi ardhur për të marë në shtëpi i dashuri jonë – më thonë duke hapur krahët.

Edhe unë i hap krahët. Ah sa nevojë kam që të prehem në gjoks të tyre. Pas një eksplozimi të madh gjithçka që është këtu, parasyve të mi, në dhomën e hotelit, po tretet ngadalë në një mjegull të bardhë: po shohë se si trupat e tyre po i ha ajo bardhësi gjigante, një bardhësi që është duke gëlltitur mbarë Tiranën në vete. Në trup po ndjej një lehtësim. Qetësi, pa krisma dhe pa zë njeriu. Edhe unë po tretem, nuk po e shoh trupin tim më...ç'po ndodh kështu.

X.

Buzëqeshja triumfuese e shuarjes

- Zoti President, ai vdiq! – i thashë duke ndejtur në formë gatitu.

- Kush vdiq?

-Ai.

- Kush ai? Leonrad Shkeza?

- Jo ai është gjallë. Sillet kryeqytetit si i çmendur duke e kërkuar të vdekurin.

- Rino Mahirin? Jo, jo më le të mendoj...E ka vrarë Martin Gerën a?

- Po, zoti president, tash më njoftuan në telefon se kufoma e tij gjendet në spitalin ushtarak. Zëdhënësja Anita K. sapo iku me një taksi në drejtim të spitalit.

- Ma bën gati një limuzinë dhe shkojmë atje – urdhëroi presidenti duke u çuar hovshëm nga tavolina e tij. Rrëzoi me bërryl flamurin e përlyer me ato njollat e gjakut.

- Jo zoti president koha është e keqe për të shkuar atje. Rebelët...

- Ec...!

Anitës ia kishin mbuluar flokët e bardha e të drejta fytyrën e saj të bukur. Ajo i rinte pranë trupit të pajetë të shkrimtarit Martin Gera, në morgun e spitalit. Ndërsa unë e shihja për herë të parë fytyrën e atij njeriu që aq shumë kishte trazuar punët e shtetit.

Përveç një cope të skuqur në ballë nuk kishte as një shenjë tjetër që ia disharmonizonte pamjen, dukej fare i gjallë. Madje sikur edhe të qeshte në një pozë; një zero për mua!

- Ia arriti qëllimit monstri. – Presidenti shtrrngoi grushtat.

- Jo – ndërhyri Anita me një pamje të vdekur, të ftohtë, pa lotë në sy.

- Si jo? Është e sigurtë që Shkeza e ka vrarë për të mbuluar punën e asaj krismës në Presidencë që ka vrarë mikun tim Ilir Tari e pastaj që shtyu në vetekzekutim Petrit Kusarin.

Përderisa presidenti rikonstruonte ngajrjen, specialisti i spitalit që kishte bërë obduksionin, duke iu përkulur shefit të shtetit dhe duke na lutur që të ecim pas tij, në dalje nga morgu filloi analizën.

- Martin Gera nuk është vrarë, por ka vdekur natyrshëm. Pandehjet e mia m'i vërtetuan tani edhe mjekët e spitalit qëndror të Bernës zvicerane. Ai ka pasur një kancer të rrezikshëm në kokë, i cili është manifestuar në atë mënyrë sikur të krisë vazhdimisht diçka në tru. Njejtë si të shtënat e armëve, madje në stadiumin përfundimtar të shtënat e tilla kanë kapacitetin e atyre topave klasikë. Një mundim i tmershëm. Ata më thanë se një ditë para se t'ia lajmërojnë këtë gjë është zhdukur pa adresë dhe askush nuk ka pasur mundësi t'i thotë gjë për sëmundjen As prindët e tij s'kanë ditur gjë. Do të vijnë ta marrin kufomën.

Presidenti shikoi Anitën. Ndërsa ajo:

- Tipike!

Në fund të korridorit të gjatë u pa konstrukti i mërzitshëm i Leonard Shkezës që hiqte pas ca muskulozë nga shërbimi i tij. Ngadalë futa dorën nën xhaketë dhe shtrrngova dorëzën e revoles.

- E gjetëm? – tha Leonard Shkeza duke ecur drejt Presidentit.

- Por të vdekur. – ia ktheu Presidentit duke marrë një qëndrim të butë ndaj Shkezës.

- Jo i gjallë jeni zoti President, me sa shohë unë.

- Çka unë?

- Ra pushteti! Rebelët kanë marë në duar të tyre të gjitha mekanizmat kryesorë të shtetit. Edhe presidencën. Opozita ka filluar të pushtojë zyrat.

Gjersa Shkeza i raportonte presidentit unë kapa Anitën për krahu dhe fillova të bëj ca hapa prapa, duke u kthyer drejtimit të morgut. Përvoja ime më se njëzet vjeçare nëpër shërbimet sekrete më kishte mësuar që në situata të tilla të zhdukem pa gjurmë. U kthyem sërish në sallën ku qëndronte trupi i pajetë i Martin Gerës. Para se të mbyllnim derën e morgut e dëgjuam edhe këtë nga goja e Shkezës.

- Zoti president po ju arrestoj për tradhti të popullit dhe shtetit! Sërish përballë asaj buzëqeshjes së vdekur të Martin Gerës. Kësajhere Anita filloi të qajë. Nga çanta nxori një letër që ia kishte lënë në banesë Martini para se të vdiste dhe filloi të lexojë me gjysëm zë:

Diçka po fsheh prej meje. Di diçka që s'e ndanë me mua. E ky është hapi i parë i prishjes së çdo lidhjeje miqësore në mes qenieve me dy këmbë. S'e durroj dot më maskën tënde. As ti s'e durron dot ditëve të fundit, po e vëren edhe vetë. Më thuaj; a ke zbuluar diçka të tmerrshme në karakterin tim saqë të bën kaq tragjike. Ç'po ndodh rreth nesh? Ndonjë intrigë kolosale e kohës kundër luftës për përkryerje të qenies sonë? Mos u brengos, për arsye se vetëm një gjë është absolute: çkado që të jetë ajo që ndodh përreth, e papërkryer është, sepse është njerzore, hyjnor dhe i përkryer mbetet vetëm arti jonë i të dashuruarit.

Po perëndon koha e racës sonë. Si duket kjo epokë s'i durron poetët. I vret ata dhe atë me hile e në mënyrë jodinjitoze. Varret ua pshurrin qentë. Shpëtimi jonë i vetëm është të kërkojmë azil në Parnas, para se të na rrethojnë qentë e kryeqytetit. O zot paraftyrimi ku qentë më urinojnë mbi kokë e unë s'mund të lëviz fare është i padurrueshëm. Eja të ikim, atje... në atë botë ku gjuatjet me armë të helmit janë të ndaluara. Eja...

Idiot! – tha Anita plotë neveri dhe ia mbuloi fytyrën me mushamën bojëhiri të morgut. Fshiu lotët, hapi dritaret dhe çoi sytë drejt qiellit, para se të....

Përmbajtja

Martin Gera: *Origjina e fiksimit*

Anita K.: *Vizionet halucinative*

Leonard Shkeza: *Ana e errët e shpirtit*

Presidenti: *Lakuriqësia e idealeve*

L.P.: *Onania e identitetit dhe mungesës*

Rino Mahiri: *Paqëndrueshmëria e intrigës*

Petrit Kusari: *Labilitei i egos*

Martin Gera: *Bukuria e papërkryer e qenies*

X: *Buzëqeshje triumfuese e shuarjes*

«Paranoja luhat rëndë botëkuptimet konvencionale mbi identitetin dhe përkatësinë e njeriut të postmodernës».

KOHA Ditore

«Rrëfimi filozofiko-etik i personazhëve në romanin «Paranoja» është një pozicionim i mirëfilltë intelektual. Ai ka një ndenjë të lartë për veten dhe të tjerët».

Zëri

«Kur paranoja, si gjendje deliri, kap kulmin e një shoqërie, pasojat e saj janë të paparashikueshme. Ajo pastaj shtrihet në të gjitha segmentet e shoqërisë dhe deliri merr formën kolektive. Me këtë rast delir bëjnë si analfabeti ashtu edhe intelektual, si dieltanti ashtu edhe krijuesi i mirëfilltë, si pushtetari ashtu edhe qytetari i rëndomtë, si kriminelin ashtu edhe viktima. Në këtë mënyrë krijohet një gjendje shoqërore kaotike, ku secili bën delir në mënyrën e vet. Ky është thelbi i romanit Paranoja të autorit Xhemal Ahmeti. »

Gani Bytyçi

«Për atë që di të lexojë mes e përtej rreshtave, «Paranoja» ka mbi një mijë faqe, të gjitha të dendura, tejet të vërteta, të përgjakshme, të dhimbsura e vegimtare [...] romani ka një nënshtresë të fuqishme morali e filozofie dhe është në gjendje të ulë mjaftë flamuj bajrakësh letrarë në gjysmë shtize».

Dr. Adrian Kçyku

«Romani i Xhemal Ahmetit për lexuesin dhe kritikën është një befasi; një prurje e re dhe e freskët në prozën shqipe. Një qasje krejt e ndryshme të një subjekti dhe tematike dramatike. Dhe mbi të gjitha diçka e veçantë; hulumtimi i shpirtit të njeriut në rrethana normale dhe njerzore por edhe në ato krejt çnjerëzore».

Mustafë Xhemaili